

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ZAHRÎ'NİN MİRÂCİYESİ-METİN, İNCELEME,
KAVRAM DİZİNİ-**

Anıl KARA

EYLÜL – 2022

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ZAHRÎ'NİN MİRÂCİYESİ-METİN, İNCELEME,
KAVRAM DİZİNİ-**

Anıl KARA

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim İSKENDER

YAN

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Anıl KARA

Eylül 2022

ÖZ

ZAHRÎ'NİN MİRÂCİYESİ-METİN, İNCELEME, KAVRAM DİZİNİ-

KARA, Anıl

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Yöneticisi: Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim İSKENDER

Eylül – 2022

Klasik Türk Edebiyatında, güzel olanın güzelce söylendiği, hikmetli sözlerin uygun belâgat ve fesâhat ile dile getirildiği çok defa görülmüştür. Böylelikle söz söyleme sanatı üzerine ekseri bir ehemmiyet ithaf olunmuştur. Bu hikmet ve sanatlara mesken olan yazma eserler ise edebiyat ve kültür bağlamında taşıyıcı rol üstlenen olgulardan biridir. Dolayısıyla yazma eserler, eski kültür ve edebiyatın izlerini taşımasının yanı sıra, sosyal ve politik yapıyı da kuşatan, gelenek ve inanç sistemleri hakkında bilgiler içeren; hâsılı en özelden en genele maddi ve manevi birçok hususiyetleri barındıran miraslardır.

Bu çalışmanın amacı Zahrî Efendi'ye ait olduğu bilinen mirâciye türündeki *Nûrnâme-i Muhammed* adlı eserin Türk Edebiyatı literatürüne kazandırılmasıdır. Daha önce çalışılmamış olan bu yazma eser transkripsiyon alfabesine aktarılmış ve şekil-muhteva yönünden incelenmiştir. Aynı zamanda miraç mucizesinin Türk Arap ve Fars edebî sahalarında nasıl işlendiği üzerinde durulmuş, bütün bunların arasında mirâciye türünde bir eser olarak *Nûrnâme-i Muhammed*'in yeri konumlandırılmıştır.

ABSTRACT

ZAHİRİ'S MIRÂCIYE (TEXT, ANALYSIS, CONCEPTS)

KARA, Anıl

Master of Arts, Turkish Language and Literature

Supervisor: Asst. Prof. Halil İbrahim İSKENDER

September – 2022

In Turkish Classical Literature, it has been seen many times that beautiful stuff is uttered beautifully and wise ds are expressed with appropriate rhetoric and eloquence. Thus, a great deal of importance has been devoted to the art of expression. Manuscripts inhabiting this wisdom and arts are one of the components that play a carrier role in the context of literature and culture. Therefore, manuscripts contain traces of ancient culture and literature, as well as contain information about traditions and belief systems that encompass the social and political structure; In short, they are legacies that contain many material and spiritual characteristics, from the most specific to the most general.

This study aims to bring to the Turkish literature the work called *Nûrnâme-i Muhammed*, which is known to belong to Zahrî Efendi and known for the type of mirâciye. This manuscript, which has not been studied before, has been latinized and then analyzed in terms of structure and content. Besides, how and in what way the miracle of the Prophet's ascension appeared in Turkish, Arab and Persian literaturess has been determined, and the status of *Nûrnâme-i Muhammed* as a mirâciye amongst all others has been clarified.

ÖN SÖZ

Yazma eserlerimiz, klasik kültür ve edebiyatımıza bir portre olma özelliği taşıyan, onları en yalın hâliyle günümüze getiren önemli miraslardandır. Bu bağlamda bizleri geçmiş tarihimiz, kültürümüz ve edebiyatımız hakkında bilgi sahibi kılacak, eski yaşantımız ve geleneklerimiz hakkında bizleri aydınlatacak mühim kaynaklardan biridir. Hâlihazırda okunmayan, günümüz dil ve alfabesine aktarılmayan her bir yazma eser, potansiyel olarak bizleri tarihimiz açısından daha bilinçli kılmaya adaydır.

Tezin ana mevzuunu teşkil eden Zahrî Efendi'nin *Nûrnâme-i Muhammed*'i de bu türde bir yazma eserdir. Mirâciye hususiyetleri taşıyan bu eserde yazıldığı döneme ait (19. yy.) dil, kültür, söz konusu temaya olan nazar ve tüm bunların yanı sıra muhtelif diğer özellikleri de görmek mümkündür. 1837-38 yıllarında telif olunmuş olan bu eser incelendiğinde miraç ile ilgili öğrenilecek dini hakikatlerin yanı sıra, toplum itikadı ve bu itikadın ayna tuttuğu lisânı da tespit edilmiş olacaktır.

Ayrıca İslam toplumları birtakım dini içtihadî mevzularda görüş farklılıklarına düşmüştür. Aynı toplumun uleması dahi fikir ayrılıkları yaşamışken, farklı toplumlar arası bu farklılıklar gayet tabîî kalacaktır. Bunlar sadece bir hadisenin cereyanının yahut tarihî bir meselenin yorumlanması değil, olayları önem sırasına koyarken veya onları edebî bir üslup içerisinde işlerken dahi zuhûr eden ayrılıklardır. İşte elimizdeki bu eser ve bu eserin mikyası olacak diğer eserler miracın algılanışı hususunda bu farklılıkları gözler önüne serecek niteliktedir.

Bu yazma eserden elde ettiğimiz miracı esas alan bilgiler ve hadiseler de vardır. Bunlar, dinimizin önemli bir tarihi ve mucizesi olan miraç mevzuu adına ilk kez söylenen ve ilk kez tespit edilen şeyler olmasa da; kitabî de denilen her yerde rast gelinecek türden bilgiler değildir. Bu bağlamda didaktik yanı ağır basan bu eserimiz, aynı zamanda bir dini kaynak olma özelliğine de sahiptir.

Tüm bu gerekçeler gösteriyor ki yazma eserler, tarih ve kültürümüzün birer taşıyıcısı olmaları hasebiyle günümüz alfabesine aktarılmaya

ihtiyalıdırlar. Toplumların millî Őuûrunu açık tutmak, onlara bilinç ve hüviyet kazandırmak adına bu taşıyıcıları gün yüzüne çıkarmak önemli bir pâyedir. İşbu alışma da bu niyetler ve umulan bu neticeler ışığında tamamlanmıştır.

Üzerine çalıştığımız bu eser Ankara Üni. DTCF'ye kayıtlı olup, 28 adet varaktan müteşekkil ve nesih yazı tipi ile neşredilmiş bir yazmadır. Giriş ve üç bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde Zahrî Efendi'den bahsedilmiş ve onun *Nûrnâme-i Muhammed*'i tanıtılmış; dil, şekil ve üslup bakımından incelenmiştir. İkinci bölümde ise mirâciyeler hakkında genel bilgiler verilmiş ve diğerk İslam edebiyatları içerisindekini yeri incelenmiştir. Son bölümde çalışmamızın esasını teşkil eden yazma eser, tam hâliyle günümüz alfabesine çevrilmiş; anlaşılması zor mısra veya ifadeler dipnot hâlinde günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

Çalışmamızın nihâyet bulduğu bu noktada emek ve gayretlerini esirgemeyen, son raddeye kadar yanımda olan kıymetli hocam Doç. Dr. Yakup Yılmaz'a, tez danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim İskender'e ve bu süreçte sabır ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme teşekkür ediyorum.

Anıl KARA

Eylül, 2022

İstanbul

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	iii
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	x
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	xi
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ZAHRÎ EFENDİ VE NÛRNÂME-İ MUHAMMED	7
1.1 Zahrî Efendi	7
1.2 Nûrnâme-i Muhammed	8
1.2.1 Şekil Özellikleri	8
1.2.2 Dil Özellikleri	8
1.2.3 Üslup	9

2. BÖLÜM

MİRÂÇ.....	11
2.1 Arap ve Fars Edebiyatında Mirâç	11
2.2 Türk Edebiyatında Mirâciye Türü ve Özellikleri	12

3. BÖLÜM

ÇEVİRİYAZILI METİN	15
SONUÇ.....	71
ÖZEL ADLAR LÜGATÇESİ.....	74
YER ADLARI LÜGATÇESİ.....	76
KAYNAKÇA	77
EK:	
NÛRNÂME-İ MUHAMMED'İN DTCF'YE KAYITLI NÜSHASI	79

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
a.s	Aleyhisselâm
çev.	Çeviri
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
DTCF	Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
Edb.	Edebiyat
Far.	Farsça
Hız.	Hazret
İÜ	İstanbul Üniversitesi
Ktb.	Kütüphane
ö.	Ölüm
s.	Sayfa
sal.	Saltanat
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
Üni.	Üniversite
vb.	Ve benzeri
yy.	Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Arap Harfleri	Türkçe Karşılığı	Arap Harfleri	Türkçe Karşılığı
ء	'	ض	ḍ / ž ^[6]
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	'
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k
خ	ḫ	گ	g
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	ڤ	ñ
ژ	j	و	v
س	s	ه	h
ش	ş	ي	y
ص	ş	ة	t

GİRİŞ

Milletler, yeni bir dine tâbi oldukları vakit kültür ve edebiyatlarında birtakım değişiklikler kaçınılmaz olur. Bu yeni inanç sisteminin maddi ve manevi birtakım getirileri, söz konusu milletin gündelik hayatına, gelenek ve göreneklerine, en köklü ritüellerinden en sıradan eğlencelerine kadar hemen her şeyi etkiler. Tüm bunların yanı sıra bu yeni dinin temel ilkeleri ile kadim örfün kaynaşması dinin farklı coğrafyalarda farklı kültürel yorumlarının ortaya çıkmasına sebep olur. İşte Klasik Türk Edebiyatı, hatta doğrudan Türk medeniyeti böylesi bir çeşitliliğin hissedârıdır.

İslâm din ve medeniyeti Araplardan Farslara, oradan da Anadolu Türklerine doğru seyretmiştir. Bilhassa Fars toplumunun oturaklı ve baskın kültürü İslâm medeniyetine birçok yönden zenginlik katmış, milletlerin öz kültürleri ile İslâm medeniyetinin kaynaşmasına örnek teşkil etmiştir. Bu kaynaşmanın neticesinde hâsıl olan ve İslâm dininin temel prensiplerine dâhil olmayan birtakım yeni duyuş ve görüşler de olmuştur. Ancak biz mevzuu buradan değil, yazınsal boyuttan ele alacağız.

Tezimizin muhtevasını oluşturan miraç meselesi, tabîî olarak kendisini ilk Arap kaynaklarında gösterir. Araplar bu konuyu asırlar boyu mensur bir şekilde ele alır ve çoğu kez bilimsel bir üslup ile değerlendirirler. Nâdir de olsa manzum yapıda ele alan eserler mevcuttur fakat bunlar da ana temanın içerisinde eritilmiş birkaç beyitlik bölümlere sıkıştırılan ifadeler olmaktan sıyrılamaz. Buna Kâ'b İbni Züheyr adlı Arap şâirinin 160 beyitten teşekkül (bazı kaynaklara göre 165) *Kasîde-i Bürde*'sini misal getirebiliriz. Bu kasîdenin yalnızca 11 beytinde miraç konusuna temas edilmiştir.

Bu mucizevî hadisenin yaşandığı dönem, Arapların şiir sahasında ciddi bir hüner sergiledikleri dönemdir. Fakat o zamanın bilinen dünyasında belki de en çok saygı gösterilip hakkı teslim edilen Arap şiirinde miraç meselesi manzum çatılar altına konulmaktan sakınılmıştır. Öte yandan, miraç hadisesi yüzyıllar boyunca muhtelif Arapça eserlerde bilimsel yöntemlerle ele alınarak mensur bir birikim teşkil edecektir.

Bunun bir sebebi miraç hadisesinin ihtiva ettiği mucizeler silsilesini aktarırken şiirin doğası gereği bulunması beklenen fakat yerine göre yanıltıcı da olabilen mecazlar ve mübalağalardan kaçınma arzusu olabilir. Söz konusu dönemde şiir ve şâirlik, mecazların ve abartıların sanat dairesi içerisinde kol gezdiği; -bazen- salt hayal mahsûlü, gerçeklikten uzak, uçuk ifadelerin sanatlı söyleyişini kuşatırdı. Şiirin bu yapısına karşı ise miraç meselesi zaten bir mucizeyi teşkil etmekle insanın hayal gücünü zorlayan, doğaüstü bir gerçekliğe sahiptir. Üstelik de insan aklına gayrıtabîi düşen bu meselenin, böylesi bir yapı ile anlatılması onu bir derece daha gerçeklikten uzaklaştıracağı için –o dönemde- şiirden uzak tutulmak istenmiş olabilir.

Fakat takip eden yüzyıllarda gerek düşünce gerekse kültürel sahalarda vukû bulan gelişim ve değişim, şüphesiz ki bu yaklaşımı zayıflattı. Arapça kullanmayan toplulukların İslam'ı benimsemesi sonrası miraç anlatılarının kültürel etkilerle manzum bir yapıya bürünmeye başladığı söylenebilir. Bilhassa, pek az eserle temsil edilen Fars edebiyatının İslamiyet'in İran'a gelişinden sonra hızla muazzam bir gelişme kaydetmesi miraç anlatısının da şiir temalarına dâhil edilmesine yol açtı..

Miraç, Fars edebiyatında hem müstakil surette kaleme alınmış hem de mesnevilere dâhil edilmiştir. Hatta müellifinin tespit edilemediği 677 beyitlik müstakil bir mirâç-nâmeden bahsedilir ki bu Fars edebiyatının bilinen en hacimli mirâç-nâmesidir ve müstakil bir yapıda olması da sözümüzü özetler niteliktedir. (Akar, Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler, 1980) Öte yandan, bu müstakil eser tek olmakla bir istisnayı teşkil etmektedir. Bu meseleyle ilgili açıklamalar bu tezin *Fars Edebiyatında Miraç* adlı bölümünde tafsilatlı bir şekilde ele alınmıştır.

Türk Edebiyatına bakıldığında ise miraç temasının en hacimli örneklerini görürüz. Hem mensur hem de manzum yapıda işlenen bu mevzu; *siyer*, *mevlid*, *hilye* ve *mu'cizât* gibi eserlerde belirli bir bölümü teşkil ediyor olsa da zaman içerisinde müstakil bir yapıyı arz etmiştir. Dolaylı değil, doğrudan miraç mevzuunu kaleme almak için eserler yazılmış, kendisine münhasır bir yapı/biçim zuhûr etmiştir. Bu müstakil yapıları ihtiva eden eserlere şu örnekler verilebilir: Abdülvâsî Çelebi, *Mi'râc-nâme-i Seyyidü'l-Beşer*

Hazret-i Resûlullâh Aleyhi Efdali's-Salâvât (Afyon İl Halk Ktp. 1414); Ârif, *Mi'râcü'n-Nebî* (Süleymâniye Ktp. 1437); Şeyh İsmâil Hakkı Bursavî *Mi'râciyye* (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. -?-); Nâyî Osman Dede *Mi'râcü'n-Nebî Aleyhi's-Selâm*; Seyyidî *der-Beyân-ı Kıssa-i Mi'râç* (Ankara, Cebeci Halk Ktp. 19. Asır [?]). (Akar, *Miraç Hadisesinin Türk Halk Şiirine Yansıması*, 1986) Bu eserler miraç meselesinde müstakil olarak kaleme alınmış, miraç temasına mahsus biçim ve özelliklerle yazılmıştır. Türk Edebiyatında görüldüğü gibi miraç, diğer edebiyatların üstüne tek başına bir tür ve tema olarak eserlerde yer etmiştir.

Yalnızca müstakilleşmekle kalmayan miraç anlatısı, edebiyatımızda mürettep divanlar arasında da yer buluyor. Bilhassa XVI. yüzyıldan sonra divanlara dâhil olan bu tür, XVIII. yüzyıla gelindiğinde neredeyse her divan şâirinin divanında kendisine yer bulur hâle geldi. Yüzyıllar içerisinde git gide rağbet kazanan, ilk hâliyle eserlerde bir bölüm teşkil edip sonraları müstakil bir türe dönüşen ve hususî özellikler kazanan, son olarak da mürettep divanlarda kendisini gösteren mirâciyeler, bu terakkisi ile Türk edebiyatında en kâmil şeklini aldı, mevlit ve siyer gibi kendi kurgusu olan bir tür olma özelliği kazandı.

Bu çalışmanın temeli konumunda olan Zahrî Efendi'nin *Nûrnâme-i Muhammed*'i hakkında önemli bir husus da onun bir *Muhammediye* mi yoksa *mirâciye* mi olduğudur. Eserin ne muhtevasında ne de kapağında bununla ilgili bir bilgi verilmese de ismi dolaylı olarak Muhammediye türünde bir eser olabileceği ihtimalini uyandırdığı ve kısmen de benzediği için bu konuyu bahse değer gördük.

Öncelikle klasik bir Muhammediye örneği olan Yazıcıoğlu Mehmet Efendi'nin manzum *Muhammediye*'sini hem türünün bir örneği olması hem de en bilineni olması hasebiyle değerlendirip kıyas edelim. 8765'i aşkın beyit sayısını ihtivâ eden bu *Muhammediye*'nin ilk bölümü yaratılışla ilgili olan bölümdür. Bu kısmı klasik bir biçimde olduğu gibi tevhid, na't, hulefâ-yı râşidîne övgü ve sebep-i telif takip eder. Hz. Muhammed'in nûru ve kâinâtın onun şânına yaratılması anlayışı bu bölümlerin temelini teşkil ederken;

cennet-cehennem, yer-gök, melek-şeytan ve cin gibi diğer tüm mahlukâtın; Âdem ve Havvâ'nın yaratılışı bütünüyle bu bölümler dâhilinde işlenir.

Nûrnâme-i Muhammed de bu sırayı takip etmektedir. Esasen klasik edebiyatımızda tasavvuf temalı hemen her türde bu yol izlenir. Gerek kasidelerde gerekse mesnevilerde genel ismiyle girizgâhlar bu içerikleri barındırır. Asıl fark miraç temasının söz konusu bu iki ayrı türde yer tuttuğu hacim ve işleyiştir. Yazıcıoğlu'nun *Muhammediye*'sine bakıldığı zaman 8765'i aşkın beyiti ihata eden bu eserin yalnızca 285 adet beyiti miraç mevzuuna değinir. Bu yüzdellik hesapta sadece yüzde üçlük (%3) bir dilimdir. Bunun aksine, Zahrî Efendi'nin *Nûrnâme*'sinde 857 adet beyitten 580'i doğrudan miraç meselesiyle ilgilidir. Bu da yüzdellik bir oranda yüzde altmış sekize (%68) tekabül etmektedir. Bâriz bir hacim farkı olan bu eser, bu bağlamda tam manasıyla bir mirâciyedir. Muhammediyelerin aksine hacimsel olarak miracı daha geniş ve daha tafsilatlı işlemektedir.

Ayrıca Yazıcıoğlu, eserinde klasik bir Muhammediye edasıyla diğer bir kısım peygamberlerden de bahsetmiş olup onların da kısmen mucizelerini ve kıssalarını paylaşmıştır. Fakat *Nûrnâme-i Muhammed*'e baktığımız zaman burada bahsi geçen peygamberlerin yalnızca Hz. Muhammed'in miraçta rast geldiği peygamberler olduğunu fark ederiz. Bu bağlamda yalnızca miraç teması önde tutulmuş diğer ismi geçen tüm peygamberlerin bahsi ise Hz. Muhammed'le arasında geçtiği kadar aktarılmıştır.

Sonuç itibariyle hem hacim hem de bağlam olarak iki eser arasında ciddi farklar vardır. Tezimizin ana metni olan *Nûrnâme*'de, kaleme alınan her bahis miraç temasının etrafında izah edilmekte, ona bağlı kalmak suretiyle aktarılmaktadır. Bahsi geçen peygamberlerden misal getirilen kıssalara kadar tamamı bu üsluba bağlı kalmıştır. Ancak klasik bir muhammediye türünde yazılan eser, bu mevzuları daha geniş kapsamlı ele alarak işler. Tüm bu sebeplerin neticesinde bizim kanaatimizce Zahrî Efendi'nin *Nûrnâme-i Muhammed* adlı eseri bâriz bir şekilde mirâciye örneğidir.

Tüm bu tespitlerin ışığında, Türk edebiyatında miraç meselesine diğer edebiyatlardakine nazaran daha ilgili yaklaşıldığını söyleyebiliriz. Türk edebiyatında bu mevzu müstakil bir yapı arz edecek kadar tafsilata muhtaç ve

didaktik işlenecek kadar da ciddi bir meseledir. Şâir ve nâsirlerimiz bu tema altında halkın anlayacağı bir dil ve üslup ile –ekseri- didaktik nitelikte eserler vermiş; bu hâl ile diğer İslâm edebiyatlarına kıyasla derinlikli bir tür inşâ etmiştir.

1. BÖLÜM

ZAHRÎ EFENDİ VE NÛRNÂME-İ MUHAMMED

1.1 Zahrî Efendi

Hayatı ve kimliği hakkında kaynaklarda yeteri kadar bilgi bulunmamaktadır. Kendisine ait olduğu bilinen ve tetkik edilen *Miftâh-ı Pend* adlı eseri, şâir hakkında bilgi edindiğimiz ender kaynaklardandır.

Bu eserden hareketle şâirin asıl isminin Mehmed veya Muhammed olduğunu ve Zahrî'yi (Devellioğlu, 1993) kendisine mahlas olarak seçtiğini biliyoruz. Arap harfli imladan dolayı bu mahlas Zührî şeklinde okunmaya da müsaittir; bu sebeple şâirin mahlasının Zührî olabilme ihtimali de mevcuttur. Ancak bu zamana dek gelen tetkiklerde araştırmacılar Zahrî'yi tercih ettiklerinden, bu çalışmada da Zahrî şeklinde kullanılacaktır.

Zahrî'nin *Miftâh-ı Pend* adlı eserini neşrettiği tarihin 1232/ 1816-17 yıllarına denk gelmesi ve yine söz konusu bu eserde geçen “Gâzi Mahmûd Hân” ifadesi, onun 18. yüzyılın ikinci yarısı ile 19. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını gösterir.

Düştü hem lafzen ve ma ‘nen târihi

Bin iki yüz otuz iki ey ahî

Hamdülillah Gâzi Mahmûd Hânımız

‘Adl ile me’lûfdur sultânımız [25b]

Osmanlı sultanlarından her iki Mahmut’un da “gâzi” unvanıyla anıldığı bilinmektedir. Ancak söz konusu eserin istihsal tarihine bakacak olursak bahsi geçen hânın II. Mahmut (sal. 1808-1839) olması gerekmektedir. Ayrıca yukarıda beyan edilen ikinci beytin son mısrasındaki ‘*adl*’ ibaresinin, II. Mahmut’un şiirlerinde kendisine seçtiği mahlas olan *Adlî*’ye bir atıf olma ihtimali de yüksektir. (İmamoğlu, 2018)

Zahrî Efendi’nin eserde kullandığı dil, üslup ve tema göz önünde bulundurulduğunda, kendisinin bir tekke eğitimi aldığı kanısına varılır. Zira konu bütünlüğü ve söylediği hikmetler gösteriyor ki İslâm tarihine, fıkıh

ilmine, Kuran’a ve Arap-Fars diline hâkimdir. Yer yer beyitlerinde işlediği Arapça ve Farsça alıntılarının yanı sıra sözü vezne uydurmak için kullandığı birtakım Arapça-Farsça ön ekler de bu kanıyı destekleyecek niteliktedir. Fakat Zahrî Efendi’nin hayatını geniş ölçüde ele alan bir kaynak mevcut değildir. Dolayısıyla kendisinin eserlerini istihsal etmezden evvelki hayatı hakkında; yani talebelik ve gençlik dönemlerine ait bilgiler henüz bulunamamaktadır. Zahrî Efendi hakkındaki kesin bilgilerimiz kısıtlı olduğu için eksik noktalarda eldeki imkânlar ve deliller miktarınca varsayım yapmaktayız.

1.2 Nûrnâme-i Muhammed

1.2.1 Şekil Özellikleri

Nûrnâme-i Muhammed, aruzun *fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbıyla yazılmış olup 857 beyitten müteşekkil bir manzum eserdir. Tamamı mesnevi nazım biçiminde yazılmış, yer yer ayet ve hadislerden iktibaslar yapılmıştır. Eser, girizgâh olarak Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali hazretlerine sırasıyla methiyeler dizilen dört ayrı bölümle başlar. Bu methiyeler 84. beyit ile nihayet bulduktan sonra şâir, eserin tamamını herhangi bir başlık ile ayırmadan tamam eder. Aslolan kısımda anlatılanlar Allah’ın kudreti, peygamber efendimizin muhtelif mucizeleri ve bilhassa miraç hadisesidir.

Nûrnâme’nin son mısrasında “*Bin iki yüz elli üç sâl idi temâm*” ifadesinden, miladi 1837/38 tarihlerinde eserin tamamlandığı bilinmektedir.

Nûrnâme’nin bir diğer özelliği ise mirâciye oluşudur. Zahrî Efendi, 277. beyitten itibaren eserin nihayetine dek peygamber efendimizin miraç hadisesinden bahsetmiştir. Hülâsa eser, *Nûrnâme-i Muhammed* isminde bir mirâciye olma özelliği taşır.

1.2.2 Dil Özellikleri

Söz konusu yüzyılın ihtiva ettiği şâir kesimin Türkçesi ile eserin Türkçesi arasında muvafık bir durum vardır. Türkçenin bir imparatorluk dili olmasının yanı sıra o dönem için İslâm beldelerinin iki köklü dili olan Fars ve Arap dilleri altında zamanla şekillenmesi, onun bu bağlamda bir esneklik

kazanmasına sebep olmuştur. Türkün asıl diline münasip olmayan aruz vezni de bu esneklik sayesinde kullanılabilir bir hâl almış ve çeşitli zamanlarda şâirlerimiz bu vezni, bu esneyiş ile doğru ve lezzetli bir tavır ile tasarruf edebilmişlerdir. Zahrî Efendi ise Nûrnâme'sinde birtakım sözcük öbeklerini kalıba uydurabilmek adına doğrudan Türkçe olan bir kelimeye Acem veya Arap dilinde ön ekler getirmiştir. Bu durum alışagelmemiş söz öbeklerinde çirkin bir ahenk uyandırır da o dönem de hiç yapılmayan bir şey de değildir.

Sonuç olarak Zahrî Efendi Nûrnâme'sini kaleme alırken dönemin edebiyat diline muvafık bir Türkçe kullanmıştır. Bu Türkçe yoğun anlamda Arap ve Acem dillerinden etkilenmiş de olsa oturaklı ve olgun bir yapıya sahiptir. Eserin tek kusuru ise birtakım Türkçe söz öbeklerine yer yer alışagelmemiş Türkçe olmayan ve Türkçede hiç sarf edilmeyen ön ekler kullanılmasıdır.

1.2.3 Üslup

Klasik Edebiyatımızda sözün nasıl söylendiği sözün kendisine eş ehemmiyete haizdir. Şâirlerimiz bu konuda ciddi bir özen ve gayret sarf etmişlerdir. Bu gelenekten nasibini alan Nûrnâme'nin, şekil ve ahenk özelliklerinden taviz vermeyip yer yer dil bütünlüğünden taviz verdiği bile görülür ki bunun iyi veya kötü yanları konumuz dâhilinde değildir.

Zahrî Efendi, belirttiğimiz üzere Nûrnâme'sini mesnevi nazım biçiminde kaleme almıştır. Manzum bir yapıda ele aldığı tüm bu anlatılarda yeri geldikçe ayet ve hadislerden nazmına muvafık iktibaslar yapmıştır. Bu anlatılarda önemli olan kısım ise, şâirin tüm bu sözlerini bir kıssa ile desteklemesidir. Sözlerindeki maneviyatı bu üslup ile somutlaştıran Zahrî Efendi -manzum yapının bahsettiği akıcılık bir yana- anlatısındaki akıcılığın bir kısmını da bu şekilde kesbetmiştir.

Aynı zamanda, bazen bir bütün cümleyi ihata eden bu iktibasları; yani hadis, ayet ve deyişleri eserinin manzum dokusunu bozmadan tasarruf etmesi de Nûrnâme'nin üslubu açısından ayrıca bir güzellik meselesidir.

Şâirlerimizin mirâciyeleri işleyişi didaktik veya estetik olma yönünden ayrılmaktadır. Bunlardan bir kısım estetiği önde tutmakla sanatını ve bu

bağlamdaki hünerini ön plana çıkartır. Bir diğer kısım ise -ki Zahrî Efendi ve Nûrnâme'si bu kısma dâhildir- didaktik bir üslup ile ele alır ve estetik yapıdan ziyâde konunun muhtevası, öğreticiliği ön plana çıkartılır. Bu bağlamda Nûrnâme, Zahrî Efendi'nin üslubu gereği öğretmeyi amaçlamış olan bir eserdir; estetik yapısı bu amacın gölgesinde kalmıştır.

2. BÖLÜM

MİRÂÇ

Peygamber Efendimizin (a.s.) göğe yükselişini, Allah katına davet ve icabetini ifade eden terimdir. Bilinen en büyük mucizelerden biri olan mirâç, birçok sahada işlenmiş ve farklı yönleriyle ele alınmıştır. Mirâç esnasında yaşanan çeşitli mûcizevî olaylarsa dönemine ve yerine muvafık bir şekilde ele alınmıştır. Bu teze dâhil edilecek taraf ise, mevzuun edebî boyutudur.

2.1 Arap ve Fars Edebiyatında Mirâç

Arap kaynaklarında mirâç hadisesi edebî bir türe değil; dini ilimler sahasına aidiyet kazanmış vaziyettedir. Bazı Arap şâirlerin Peygamber efendimizle ilgili yazdığı manzumelerde mirâç konusuna sadece değinmesi – Kaside-i Bürde şiirindeki on bir beyitlik kısım gibi- dışında bir iki eseri de istisna sayarsak, Arapların bu konuyu tamamen bilimsel ele aldıklarını söylemek mümkün olur. Edebî bir tür içerisinde mirâcı bizden evvel araştıranların bulguları gösteriyor ki, Arap kaynaklarında bu mevzu ile ilgili tek bir manzum esere dahi rast gelinmemiştir. (Akar, 1980, s. 109-112) Konu, ziyadesiyle ilim sahalarında işlenmiş ve oradaki hâliyle terakki etmiştir.

Mirâç meselesinin işlendiği Arap asıllı kaynaklara şunları örnek verebiliriz: İmâm Gazzâlî (ö. 1111) *Ma'âricü'l-Kuds fî Medârici Mârifetü'n-Nefs*; Abdülkadir Geylânî (ö. 1165) *Mi'râc Lâtîfü'l-Ma'ânî*; Muhyiddin-i Arabî *Fütûhat-ı Mekkiyye*; Necmüddin El-Gaytî (ö. 1573) *El-Mi'râcü'l-Mefkûra*; İbn-i Abbas *Mi'râc*; Abdüllâtîf El-Karamânî *Mirâcü'l-Müştakîn ve Minhâcü'l Ârifîn*. (Akar, 1980, s. 109-110-111) Bunlar ve bunların emsâli nice eserlerde mirâç, ancak kısıtlı bir bölüm teşkil etmekle birlikte, bilimsel üslup ile tetkik edilmiş şiir dilinden uzak kalmıştır.

Fars edebiyatında ise Arapların aksine manzum mirâciyelerin sayısı oldukça fazladır. Mirâç hadisesi, bu edebiyat sahasında bir ilim sahası dâhilinde olmaktan ziyade edebî bir tezâhür olarak kendisini gösterir. Edebiyatın en meşhur sayılacak şâirlerinden Nizâmî, Attar, Molla Câmiî gibi

isimlerin bazı mesnevilerine bakıldığında miraç hadisesini manzum ve sanatlı bir üslup ile ele aldıklarını görebiliriz.

Nizâmî-i Gencevî'nin *hamsesinde*, Ferîdüddin Attâr'ın *Îlâhinâme* ve *Esrârname* adlı eserlerinde, Molla Câmiî, Hüseyin Vâiz-i Kâşifî gibi şâirlerin çeşitli eserlerinde miraç mevzuunu manzum işlediği görülmektedir.

Bunların dışındaki örneklere Kâşânî'nin (ö. 1244) *Mi'râcü's-Saâde*'sini; Emir Hüseyin'in *Menâzilü's-Sâbirîn* 'nini; Nurbahş Muhammed'in *Risâle-i Mi'râciye*'sini ve müellifleri belli olmayan *Mi'râcü's-Sâlikîn*, *Mi'râciye*, *Risâle-i Mi'râciye* adlı eserleri sayabiliriz. (Akar, 1980, s. 112-113)

2.2 Türk Edebiyatında Mirâciye Türü ve Özellikleri

Mirâç mevzuu, edebiyatımızda hilye, mevlid, mûcizât ve siyer gibi muhtelif türlerin belli kısımlarını işgal etmekle beraber zamanla tek bir edebî türün de tezâhür etmesine sebep olmuştur. Mirâcın toplum mefhumundaki bu terakkisi yalnızca edebî ve manzum bir özelleşmeyle kalmıyor bu sahada da kaside ve mesnevi olarak iki ayrı türe ayrılmakla zenginleşiyor. Bunlardan kaside şeklinde yazılanlara mirâciye, mesnevi seklinde kaleme alınlara ise mirâç-nâme diyoruz. Bu durum incelendiğinde diğer milletler mirâç konusunu ana tema içerisinde birkaç beyitlik kısımlarla eritirken; edebiyatımız bu mevzuya müstakil bir tür inşâ etmekle kalmayıp o türü de kendi içinde ikiye ayırmaktadır. Bu bağlamda toplumsal mefhûmumuzun miraca verdiği önem, diğer edebiyatlara kıyasla ziyâdedir.

Öyle ki mirâciye ve mirâç-nâme olarak adlandırılan bu edebî türler gösteriyor ki; şâirlerimiz yahut yazınsal sahadaki mütefekkirlerimiz, Peygamber efendimizin (a.s) mirâç mucizesine ekseri bir önem arz ediyorlar. Bu hadiseyi anlatabilmek için manzum yapıda ve kaside nazım biçiminde aruzun sıklıkla *fâilâtün fâilâtün fâilün* veya *mefâilün mefâilün feûlün* kalıplarını kullanan şâirlerimiz, edebî ve sanatlı olduğu kadar da hikemî bir tavır sergilemişlerdir. Konuyla ilgili ilim ehli olan medreseli veya alaylı şâirlerimiz bu alandaki izahatlarını kendi üsluplarınca kaleme almışlardır. Arap edebiyatında olduğu kadar keskin bir bilimsel üslup olmadığı gibi İran edebiyatında olduğu kadar sanatsallık da ön planda tutulmaz. Elbette

istisnalara pay bırakarak söylüyoruz ki edebiyatımız, bu tasavvûfî temayı ekseri olarak didaktik ve topluma yakın bir üslup ile söylemeyi sevmiş; bu bağlamdaki eserlerini toplumun idrak ve zevkine münhasır kaleme almıştır. (Canım, 2010)

Mirâciyeler, bilindiği kadarıyla XVI. yüzyıl itibariyle divanlara da dâhil edilmiştir. Müstakil olmakla zaten bir hususiyet kazanmış olan bu tür, kendi içinde de ikiye ayrılmakla kalmayıp mürettep divanlara girmiş; XVIII. yüzyıla gelindiğinde ise neredeyse her şâirin divanında kendisine yer bulmuştur. Edebiyatımızda XVI. yüzyılda Lâmiî Çelebi; XVII. yüzyılda Ganî-zâde Nâdirî, Azmi-zâde Hâletî, Nevî-zâde Atâyî, Nâilî-i Kadîm, Neşâtî Ahmed Dede, Fasih Ahmed Dede, Riyâzî; XVIII. yüzyılda Sâbit, Alî Nutkî Dede; XIX. yüzyılda ise İzzet Mollâ divanlarında mirâciye bulunan bazı şâirlere aittir.

3. BÖLÜM

ÇEVİRİYAZILI METİN

[1b]

Nûrnâme-i Muḥammed ‘aleyhi’s-selām

Bi’smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

- . - - / - . - - / - . -

1. Ḥamd-i bī-ḥaddü senā-yı bī-‘aded
Ol ḥüdāya kim odur ferd ü şamed
2. Zāt-ı vaḥdāniyyetiñ lā-rayba fīh
Bī-nazīr [ü] bī-şerīk [ü] bī-şebīh
3. Eyledi peyda ‘ademden ādemi
Ādem ile kıldı tezyīn ‘ālemi
4. Cismini étdi sirişt ez-āb-ı ḥāk
Hem-deminden nefḥ i<t>düben rūḥ-i pāk
5. Cümleden insān tekrīm eyledi
Hem daḥı esmā’ı ta‘līm eyledi
6. Oldı nice enbiyā vü mürselīn
Nesline şallū ‘alayhim acma ‘īm
7. Nesl-i pākinden oluban Muştafā
Faḥr-i kevneyn-i cihānı pür-şafā
8. Cümle ümmetden ḥayırlı ümmeti
Zulmeti ref‘ étdi nūr-ı sünneti
9. Ḥamdü li’llah bizi ümmet eyledi
Ġark-ı envār-ı muḥabbet eyledi
10. Şükrin içre nice itsün zü’l-celāl
Ḳalbi maḥzūn göñli ḥayrān dili lāl
11. Ġonca-veş açmağa ḥaddim yok dehen
Ebkem oldum ḳalmışam bī-hūş men
12. Ḥayret içre gūyā lā-ya ‘kilu idim
Söylemezdim şanki ben bī-‘aḳl idim

13. Şeyhim üstāzım efendim Kāzım'ā
Dedi bir gün gel beri ey Zahri'yā
- [2a]
14. Göñli vīrān sīnesi pūr-rencsin
Bilürem ammā ki gizli gencsin
15. Kıl güşā ma' nā metā' şālını
Müşterī olup göreler hālını
16. Şol kuyudan gülmeye āb-ı revān
Nüş idemez sālīk-i pūr-teşnegān
17. Ma' nā nehri dil-heme cūş eylesün
Ehl-i ' irfān teşne-leb nüş eylesin
18. Āteş olmayınca Māverd bī-nişān
Ya' ni olmaz hōş қоһusı rāyegān
19. Çün dırahtān sebz ile bī-pūş<l>olur
Bülbülān meyl eylemez hāmūş olur
20. Çünki herkes söyledi қадrance
Sen de vaşf et Zahri mişl-i mūrce
21. İns ü cinne kavna fīhā ' āleme
Cümle mevcūdāta bā' is ādeme
22. Gevherizāt-ı Muḥammed'dir sebeб
Hilḳati envār-ı Aḥmed'dir sebeб
23. Ol mu' azzam nūrını bārī ḥudā
Eylemişdir ibtidā vü intihā
24. Cān-ı cānān içre cān ḥaḳḳa vūşūl
Eyle nazm-ı ez-cān-ı mi' rāc rūsūl
25. Çün erişdi bu kelām der-gūş-i men
Lerze-endāmım dutub titredi ten
26. Serfirū gezdim keşīdem āh-ı serd
Ki benim yā rabb dest-i pāy-i bend
27. Ān būd-i ḥurşīd u hāver u ben nīm
Zerr-i ender zerr-i ender zerreyim
28. Līk göñlüm içre bir deryā-yı hōş

- Lecce-yi ħub eyledi cūş u ħurūş
29. Eyledi mecnūn beni sevdā-yı ‘ışk
Olmuşam ġavvās dil-i deryā-yı ‘ışk
30. Nazm-ı baħrimden ma‘āni der-kenār
Çıkarup lü’lü-[ve]ş etdi yādigār
- [2b]
31. Okuyanlar ħayr ile yād eylesün
Baħş-i ervāħ eyleyüb şād eylesün
32. Faħr-i ‘ālem haķķ resūl Muştafā
Şāh-ı sürūr enbiyā vü eşfiyā
33. Her ne var nūrından etmişdir ilah
Bā’iṣ-i ĩcād-ı ‘ālemdir o şāh
34. Tıynet-i aşliyyesi ey yār bil
Ĥāk ü bād ü āteş [ü] toprāk deġil
35. Nūr-i deryā-yı haķikatdir rūsūl
‘Aķl irişmez ġayrı ħāletdir rūsūl
36. Nūh peyġamber ki tūfandan necāt
Ĥādī-i nūr-ı ħudā maħbūb-ı zāt
37. Mālikü’l-mülk-i vuħuş ile tıyūr
Müħr-i Süleymāna ol verdi ġubūr
38. Ĥazret-i İbrāhimi āteşden gezer
Ravza-i nūrından olmuşdır eşer
39. Ĥazret-i Mūsā nile urdı ‘aşā
On iki yol oldı daħı ejdehā
40. Sebeb oldur bunca rif‘at bulmaġa
Diledigim āñā ümmet olmaġa
41. Būy-i pīrāhen-i Yūsufdan dilā
Ya‘kūbuġ gözlerine veren cilā
42. Benī-isrāile gökden māide
İndi buldı ħavm-i ‘İşā fāide
43. Bunca mu‘cizāt-ı kerāmāte heb
Faħr-i kevneyn-i cihān oldı sebeb
44. Mażhar-ı nūrını Allah temām

- Bir dahı yokdur geliser vesselām
45. Şād şalāt u şāfiyāt olsun aña
Cān u dilden zākiyāt olsun aña
46. Āline evlād u aşhāb u kirām
Her nefesde şad durūd u şad selām
47. Bā-ḥuşūş ol cār-i yār-i girdigār
Etdi anları aynla baht-ı yār

[3a]

DER VAŞF-I EBŪ BEKR-İ ŞİDDİK *RADİALLAHU-ANHA*

48. ‘Ādil-i dārā olan Ebū Bekir
‘Ārif-i dānā olan Ebū Bekir
49. Şāh-sürūr zātının etdi ihtiyār
Azāzil sevdi ve etdi yār-i gār
50. Baḥr-i şer‘ içre o bir gāvvas-durur
Dīn-i şadefde dürr-i yektā-ḥāşş-durur
51. Meclis-i maḥbūb-ı rabb içre hemīn
Mesned-i taht-ı ḥilāfetde nişīn
52. Ḥazret-i şāh-ı rūsūl ḥayre’l-beşer
Kim ḥadīşinde buyurur gör ne der
53. Ḥakk ta‘ālī cennetin bābın küşā
Feth etmez rāzı olmayınca tā
54. Cennetin miftāhı anda yād-gīr
Kimse küşād eylemez illā Bekir
55. Ehl-i cürme ni‘met-i uzmādır ol
Ḥamd ola ḥakdan bize i‘tādır ol
56. Rūz-ı dehşet kıl ricā-yı ḥazret
Eyle idḥāl heşt-i raḥmet

DER VAŞF-I ḤAZRET-İ ‘ÖMER *RADİALLAHU-ANHA*

57. Pādīşāhlar tāt-ı dārudur ‘Ömer
Hem ḥilāfet şehriyāridur ‘Ömer
58. Şāhibü’l ‘adl-i ḥükūmettir dilā
İftihār-ı ümmet-i şemsü’ḍ-ḍuḥā
59. Meclis-i gülzār-ı şāhāndır ‘Ömer

Vaşf-ı meddāh-ı hezārāndır ‘Ömer

60. Tîğ-i nuşretle hezār şehir-i ‘arab
Fethidü etdi küşā bā-izn-i rabb
61. Neşter-i şemşîr ile şāhib-kırān
Cism-i a‘ dādan serāpa hūn-füşān
62. Bāsubān¹ oldu hārīm hişşe-yār
Hāzret-i şāh-ı şefi‘ perdedār

[3b]

63. Cennetü’l ‘adn içre bî-şek girdigār
İdecek şāh-ı nebiye hem-civār
64. Hem dahı fātiḥ bilād-ı ‘acem
‘Arşa-i dīn-i nebīniḡ zī-himem
65. Şāh-bāz-ı ‘ālem ḡuds-ı elest
Şayd-ı maṭlūbı ne-kim vardır dest
DER-VAŞF-I HAZRET-İ ‘OSMÂN RADIALLAHU-ANHA
66. Sāhibe’l-zīşān olan ‘Osmān-durur²
Vaḡf-ı ‘irfān olan ‘Osmān-durur
67. Ḳaşr-ı dīniḡ pādişāhıdır dahı
Eyledi tāc-ı şerī‘ at ey aḡī
68. Cān ile iḡyā-yı devrān eyledi
Sünnet-i pākize ceryān eyledi
69. Anda ḡatm oldu edeb ile ḡayā
Vaşf-ı pākin niçe vaşf idem dilā
70. Rūy-i pākinden utanurdı güher
Lebleri luṭfile ḡandān olsa ger
71. Görse ger şems-i cemālını felek
Setr-mesārr olur idi ins ü melek
72. Şāhib-i ‘ilm-i ḡayā nāzik vücūd
Mişl ü nādide cihāniḡ dār u būd
73. ‘Işḡıle ḡatm-i kelāmullāh éder

¹ Far. pāsubān/ pāsban ‘Bekçi, gözetici’

² Metnin asıl nüshasında okunamayacak vaziyettedir. Vezin ve manadan hareketle “zīşān” olacağı kanaatine varılmıştır.

- Her gice o rād-ı şāhinşāh éder
74. Mihr-i şāh sūrūra mālīk hemīn
Oldı dīne san Süleymān cebīn³
DER-VAŞF-I HAZRET-İ ‘ALĪKERREMULLAH U VECHEH
75. Mesned-i kaşr-ı hilāfettir ‘Alī
Hem imām-şāh-ı velāyetdir ‘Alī
76. Anta minnī yā ‘Alī der-şān-ı ost
Cism-i pāk ez-enbiyā nişān-ı ost
- [4a]
77. “*Laḥmuka laḥmī*”⁴ buyurmuştur rūsūl
Vākıf-ı sırr-ı risāletdir oğul
78. Bir şadefdir baḥr-i ‘ışk içre püser
Rāz-dār-i enbiyā dürc-i güher
79. Vākıf-ı setr-i ḥudā ‘ilm-i ledün
Evliyānıñ serveri şāḥib-sūḥan
80. Hazret-i ḥaḳdan bize raḥmettir ol
‘Aḳl irişmez gayrı bir ḥālettir ol
81. Vārid olmuştur ḥadīs-i enbiyā
Kim odur ḥaḳdan bize ‘ayn-ı ‘iṭā
82. Yaradılalı cihan kevn [ü] mekān
Gelmedi ḥaydar gibi şāḥib-kırān
83. Şīr-i yezdān-ı ḥudā ancaḳ ‘Alī
Nūr-i çeşmim murṭazā ancaḳ ‘Alī
84. Her biri mu‘ciz kerāmāt şāḥibi
Her biri zī-şān derācāt şāḥibi
85. Katre içre baḥr-i pāyān her biri
Zerre içre şems-i tābān her biri
86. Masivā yā sīn ‘aceb ref‘ oldılar
Şaḳl-ı tevḥīd ile ref‘ etdiler
87. Sitteleri menba‘ -ı esrār-durur

³Mihr kelimesi lügatte hem şefkat hem de güneş anlamını taşımaktadır. Dolayısıyla Hz. Osman’ın şefkatli yönünü de izah eden tevriyeli bir ifadedir.

⁴“Senin bedenim, benim bedenim.” şeklinde yorumlanan hadis.

Nūr-ı muṭlaḳ ma‘ den-i envār-durur

88. ‘ Ālimān-ı Muṣṭafānıñ her biri
San benī isrāīlın peygamberi
89. Ḥadd u bī-pāyān kerāmāte sebeb
Ez-berā-yı faḥr-i ‘ ālem oldu heb
90. Giymeyüb ‘ unşur libāsını ḥaḳḳ iken
Zātıla ḥaḳḳ ḥaḳḳla muṭlāḳ iken
91. Diñle-gil nūr-ı Muhammed nicedir
Ḥaḳḳ olmaḳda ol Ahmed nicedir

[4b]

92. Vārid oldu bunca güftār-ı şaḥiḥ
Dürr-i yektā-yı sūḥan şirīn faşīḥ
93. Bir ḳulaḳ dut diñle cānıla oğul
Kim ḥadıṣde ne buyurdu ol rūsūl
94. Evvelā şol nesneyi kim zül-celāl
Yaradub ḥaḳḳ eylemişdir pür-kemāl
95. Ol benim nūrım idi bāri ḥudā
Eylemişdir ibtidā ve intihā
96. Cümleden evvel benim nūrımı ḥaḳḳ
Kendi nūrı zātıla eyledi ḥaḳḳ
97. Başım egdim eyledim ḥaḳḳa sücūd
Erdi ol demde baña emr-i vedūd
98. Ey benim ḥāşş nūr-ı muḥṭārım dedi
Ey benim pek sevgili yārim dedi
99. Ey benim maḳşūd-ı maṭlūbım olan
Ey benim envār-ı maḥbūbım olan
100. Hubb-ı şevḳından mehīnā eyledim
Ḥaḳḳ édüben yedi deryā eyledim
101. Evveliniñ adıdır deryā-yı ‘ ilm
Dendi ikincisine deryā-yı ḥılm
102. Hem birinin ismidir baḥr-i ḥayā
Bunlara hükmet nedir fehmiyyet eyā
103. Dendi dördüncüsine baḥr-i ‘ aḳl

- Cüş édüp eyler ħurūş mānend-i nil
104. Hem beşincidir anıñ deryā-yı faḫr
Hadd u bī-pāyān ‘aẓīm ‘ummān-ı baḫr
105. Altı deryā-yı ni‘ met yedi nūr
Hubb-ı şevkımden kamu etdi zuhūr
106. Her birinde biñ sene nūrım karār
Perveriş etdi ħudā girdigār
107. Sonra irişdi nidā şīrīn sūḫan
Ya‘ nī avāzı laṭīf hitāb-ı kün
108. Pür-tecelliyle nazar etdi mucīd
Ĥūy kerdem ḫatre-hā ez-men cekīd⁵
- [5a]
109. Evvelā yüz yirmi dōrt biñ ḫatre āb
Ṭamladı bārān-veş etdi şetāt
110. Yüz yigirmi dōrt biñini andan zuhūr
Ḫatre-i nübüvveti na‘ āt o nūr
111. Sağ gözümde iki ḫatre āb-ı hem
Ṭamladı dürdāne-i ḫoş-āb-ı hem
112. Ḫatre-i evvelde oldu Cebrāil
Ḫatre-i şāniden oldu Mikāil
113. Şol gözümde yine iki ḫatre āb
Ṭamladı ḫoş-bū-yı mānend-i gülāb
114. Ḫatre-i evvelde oldu isrāfil
Hem ikinciden oluben azrāil
115. Sağ ḫulağım delüğinden yine hem
İki ḫatre ṭamlamışdır mişl-i yemm
116. Evveli levḫ oldu ikinci ḫalem
Gör neler ḫalk eyledi ol zū’l-kerem
117. Şol ḫulağım delüğindendir rūsul
İki ḫatre ṭamlamışdır ey oğul
118. Evvelinden ‘arş-ı ‘alā-yı ħudā
Şāniden gerisi ḫalk etdi ħudā

⁵ Far. cekīd ‘damlamak’

119. Ȧamladı burnum miyānından yine
İki ȧatre āb o yanından yine
120. Evvelinden cennet-i firdevs-dār
Sāniden ȧalk oldu dūzaȧ ȧolu nār
121. Cebhe-i nūrım mītānından ‘aceb
İki ȧatre ȧamladı bā-izn-i rabb
122. ȧatre-i evvelden oldu āfitāb
Hem ikinci ȧatredendir māhitāb
123. Şaȧ elimden ȧamladı beş ȧatre āb
Aȧ gözün feh̄m eyle-gil gel olma ħāb
124. Evveliden mūntehā-i sidre ħaȧȧ
Sāniden dıraȧt-ı tūbā oldu ȧalk
125. Ĥavż-ı hem kevşer yaradıldı beri
Cān-ı peygamber yaradıldı beri
- [5b]
126. ȧatre-i pencimden olmuşdur ādem
Menzil-i şāfīyyeden başdı ȧadem
127. Şol elimden ȧār ȧatre āb yine
Ȧamladı mānend-i gülāb yine
128. ȧatre-i evvelden oldu rūzigār
Sāniden ȧalk etdi şuyu girdigār
129. Hāk yaradıldı üçüncü ȧatreden
ȧatre-i ȧarımdan āteş oldu dān
130. İrdi hātifden yine bir ħoş nidā
Ya‘ni vaşıl oldu fermān-ı ħūdā
131. Faȧr-i ‘ālem nūr-ı maȧbūbım dedi
Ey benim maȧşūd-ı maȧlūbım dedi
132. ȧār nesne ȧalk édūben āşikār
Söyle ȧankısın édersün ihtiyār
133. Şān-ı peygamberindir cümle ‘iyān
Āşikāre eyleyim saȧa beyān
134. Nūr-ı Aȧmed bāde ȧün verdi selām
Bād daȧı aldı selāmınȧ el-temām
135. Dedi ol nūr-ı ħudā-yı girdigār

- Bir nazar kıl kendüne ey rûzigâr
136. Sende ne ‘aceb kuşûr var eyle fehî
Gel hevâ-yı nakşa bende olma vere hemm
137. Çün bugüne nûr aña etdi hitâb
Rûzigâr dağı nûra vârdi cevâb
138. Dedi ‘aybım bulasan söyle baña
Nûr-ı Aḥmed dağı söyledi aña
139. Ben de ḥaḳḳdır ne-kim var nesne çîz
Emr-i ḥaḳḳa uymadın oldun kerîz
140. Rûzigâr nûra dedi ey nûr-i pâk
Bî-kuşûr sensin benim âlûde-hâk
141. Rûzigâre nûr-ı Muḥammed dedi
Bî-‘ayib ancak ḥüdâ Aḥmed dedi
142. Kim münezzehdir şerikden ol ilah
Bende ‘işyân ile dâimdir günâh
- [6a]
143. Birligini ḥaḳḳın ikrâr eyledi
Künd-i ‘abdiyyetin izhâr eyledi
144. Çün işitdi bu kelâmı el-fuzûl
Eyledi dîn-i Muḥammedi qabûl
145. Bende-i ḥalka be-gûşî oldu bād
Ber-kuşûr olduğumı eyledi yād
146. Nûr-i pâk-i Muştafâ şûya selâm
Vârdi hem söyledi aña da kelâm
147. Kimsin ey şusen seni bildiñ mi hîç
Añlayub künd gibi fehî etdiñ mi hîç
148. Şu dedi bir bende-i nâ-çîziyem
Ḥaḳḳ ta‘âliniñ kulu ‘âciziyem
149. Nûr eytdi gel baña vârgil cevâb
Neyleyisersin cihândan söyle âb
150. Şu eytdi kim murâdımca nedir
Eylerem ânı ki ol kāmımcadır
151. Bir nazar kıl kendüne ey âb dedi

- Niçe ‘aybıñ var uyan ez-ḥāb dedi
152. Şu eytdi nedir ‘aybım bilmezem
Söyle kim ben bir daḥı yañılmazam
153. Nūr-i zāt-ı pāk-i ḥaḳḳ etdi ḥitāb
Gūşını benden yaña dut dedi āb
154. Pāk u nā-pāk-i ḥüdā maḥlūk-nīz
Cümlesi senden yunub ola temīz
155. ‘Aczin ikrār eyledi şu pūr-kušūr
Bī-‘ayb sensin dedi ey şāh-ı nūr
156. Nūr eytdi bī-kušūr bī-‘ayb olan
Birdir ol dānā-yı rāz-ı ḡayb olan
157. Yine getürdi şehādet nūr-i şāh
Ḳul biziz dedi ḥüdāvend ilah
158. Şu bu sözi işidince ey oḡul
Eyledi dīn-i Muḥammedi ḳabūl
159. Āteşe vérdi selām enver dedi
Neylesin dünyāda sen ey nār dedi
- [6b]
160. Nār eytdi her ne murādım-durur
Eylerem ānı ki ol kāmım-durur
161. Nūr eytdi kendüne ḳıl bir nazar
Gör ne ‘aybın var seniñ ey bī-hüner
162. Nār dedi söyle nedir ‘aybım baña
Ḳulluḡa bel bağlayam tā kim saña
163. Nūr eytdi seni şūdur fevt iden
Rūzigārdır hem daḥı ḳuvvet véren
164. Nār-ı nūra dedi bī-‘ayb u ḳuşūr
Şu[‘]be yok sensin ki heb senden zuḡūr
165. Nūr dedi ḥaḳḳdır olan bī-‘ayb-ı pāk
Līk bende cürm ile ālūde-ḥāk
166. Geldi āteş daḥı dīn-i Aḥmede
Ḳıldı şalāt u selām Muḥammede
167. Ba‘d ez-īn nūr ḥāke daḥı bir selām

- Vérdi hem şordı kezālik hoş kelām
168. Geldi tebrāk dahı dīn-i Aḥmede
Vérdi šalāt ‘ışkla Muḥammede
169. Nūr çü tebrāğı der-āğüş eyledi
Bu ḥitāb ile anı hoş eyledi
170. Evvel aḥir seni muḥtār étmişem
Dedi cāndan sevmişem yaratmışam
171. Aç gözin feh̄m eyle gör budur dördisin
Kim saḡa vaşfeylemişem ānı ben
172. Cümle maḥlūk bende-i bārī ḥüdā
Çār ‘unşūrdan degil ḥāki cüdā
173. Pek tekebbürdür olar kim yāridir
Kibr u ‘aceb etmek ānıḡ mu‘ tāddır
174. Oldı ābīler civān-merd-i cihān
Āteşīlerdir ḥıyanet cāvidān
175. Dahı anlar kim yaradıldı <e>z-ḥāk
Faḡr-i faḡr iden olardır oldı pāk
176. Ḥaḡḡ ta‘ ālī buyurur eyler beyān
Ba‘ zısıḡ ḡakden yaratdım ey felān
- [7a]
177. Şunların kim azāzil tıynet-i ḥāk
Eylerem tebraḡa anları helāk
178. Ba‘ zılarını şudan yaratmışam
Yine şu ile helākin étmişem
179. Ba‘ zı āteşden yaratdım canları
Eylerem nāre helāk ben anları
180. Bir ḡulaḡ tūt feh̄m édüp ‘ibretle baḡ
Nuṡḡ-ı ḡaḡḡa cānıla diḡḡatle baḡ
181. Kim tevazḡu‘ la hemīşe ḥāk olur
Yuḡalur ḡadri anıḡ eflāk olur
182. Kim ki serkeştlik tekebbürlük éder
Ḳaṡ‘ édüp miḡrāzla bāşın eger
183. Der-ṡarīḡ-i şāh-rāḡ şāh rev

- Hāk-i ender hāk-i ender hāk şev⁶
184. Nār-veş serkeş tekebbürlenme hā
Şonra başıñ kaç‘ éder mikrāzla
185. Hāk ta‘ ālī der-vücūd-ı şāh-ı men
Faqr ile faqr eyleyen ol māh-ı men
186. Bereketden halk édüben bāşını
Kāb u kavsīn ol adını kaşını
187. Hem tecellīden yaratdım yüzini
Tūtiyā-yı hāk-i pādan tuzını
188. Bil-hayādan gözlerin halk eyledim
İsmi ismimle mülhak eyledim
189. Burnuñ ‘ anberden yaratmışam anıñ
Hoş bu güherden yaratmışam anıñ
190. Hilkat-i gūşını ‘ ibretten édüp
‘ Aql-ı küllüñ fehm-i gayretten édüp
191. İki dudaklarını tesbīhden
Eyledim ifşah-ı belig mesīhden
192. Zikr içün lisānıñ édüben dürrden
Dişlerin halk édüben nūrdan
193. Ol mu‘ azzam kalbıñ ihlāsdan édüp
Anıñ içün cümle-i haşşdan édüp
- [7b]
194. İki bāzūsın seḥādan eyledim
Faqr-i faqr etdi ğınādan eyledim
195. Behmenī misiñ behişt eylemişem
Tıynet-i pākin sirişt eylemişem
196. Halkını cennet balından sīnesin
Eyledim yāķūt-ı cennetden hemīn
197. Mūların cennet şafāsından-durur
Nūr-ı esvedden ‘ alāsında-durur
198. Hem ‘ ibādetden yaratdım ayağın

⁶ Far. şev ‘Ol’

Pek yapışana küldür cebelü'l-met̃n

199. Kim ki ol nūrın başını ol zemān
Gördi bunda oldı sulṭān-ı cihān
200. Olduğı-çün mazhar-ı sır ile
Dāver-i dārā-yı ‘ālem oldı şāh
201. Cebhe-i nūrın görin ey zī-kerem
Oldı dünyāda o mīrī muhterem
202. Cümlesi ğark oldı ‘adl-i dādına
Āferīn anıñ bu isti‘ dādına
203. Kim ki kaşın gördi naḳḳāş oldı ol
Bu cihānda hayr ile fāş oldı ol
204. Naḳş-ı reng-āميز ile hayrān degil
Hayret-i dünyāya sergerdān degil
205. Kulağıñ gören-durur kūrān ‘azīm
Deñilüb fehmiyleyenler ey kerīm
206. Mu‘cizāt-bāriye gūş etdiler
Şerbet-i ‘ışk-ı hudā nūş etdiler
207. Dīde-i pākin görenler dāimā
Kim tazarru‘ la hemīşedir du‘ ā
208. ‘Ālem içre oldı dağı serfirāz
Zīrā ol dā‘im éder haḳḳa niyāz
209. Burnını görenler oldılar hekīm
Ṭayyib-i enfās-ı laṭīf tab‘-ı selīm
210. Ma‘nā-i būy-i haḳīkāt işidür
Şaṇma bunı her kişiniñ işidür
- [8a]
211. Oldı leblerini görenler vezīr
‘Ālem içre bil olardır lā-naẓīr
212. Āb-ı rūy-ı hayr-ḥāhān oldılar
Haşlet-i bihterle destān oldılar
213. Gonçe-i femiñ görenler ey dilā
Revc tutucı oldı anlar dāimā

214. Oldı anlar dāimā perhīz-gār
Baḥş édüp ‘azmā ziyāfet girdigār
215. Dişlerin nūrın gören ḥūb oldılar
‘Aynı güher gibi maḥbūb oldılar
216. Mişli yoḡdur arasan bir dānedir
Şanki dünyāda o bir dūrdānedir
217. Kim zebānıñ gördi öñci oldı ol
Heb ḥaḳīkatle bilici oldı ol
218. Vāḳıf-ı esmā-yı esrār oldılar
Maḥremā a‘lā-yı envār oldılar
219. Boḡazın gözin naşīhat idici
Oldı nuşḥ u va‘ze raḡbet idici
220. Dāimā şirīn kelām güftār heb
Tūti-veş naḳl-i şükür ḥoş-ḥār heb
221. Kim ki görmişdür mübārek şaḳalıñ
Oldı dünyāda mücāhidler hemīn
222. Ḥasbetenillāhi gāzi oldılar
Fī-sebīlillāhi gāzi oldılar
223. Tācir oldı kim ki gördi boynunı
Heb ticāretle geçirdi gününü
224. Bu cihānda kesb-i kār etmekdedir
Cem‘-i māl etmekde vār etmekdedir
225. Oldı cengāver gören bāzuların
Seyf urmakdır işi ḳamuların
226. Bu cihānda pek mehabetlüdür ol
Hem dilāverdir şalābetlüdür ol
227. Şaḡ bāzusını görenlerdir hemān
Oldı ḥacāmat idici bu cihān
- [8b]
228. Şol bāzusını görenler ḥāşılı
Bil-olardur bu cihānıñ cāhili
229. Şaḡ ayasını gören şarraf-durur
İ‘timād etme kim işi lāf-durur

230. Şol ayasını görenler ahçıdur
Birbirine dā' imā habercidür
231. İki elini gören cömerdler
Oldı dünyāda civan-merdler
232. Sağ ayasın ardını gören pest
Bu cihānda oldı ol ġāyetnecīl
233. Parmağıñ görende kātib oldılar
Okuyub yazmağa rāġib oldılar
234. Kim ki şol parmaqlarını gördi ol
Terzi oldı bu cihānda ey oġul
235. Gögsini gören 'ālīm oldı sa' id
Zikr-i ġayr ile cihānda müctehid
236. Arkasın görenlerin ġadri refi'
Oldı emr-i şer' e hem anlar muṭi'
237. İki pehlusun görenler ol zemān
Ġāzi olmışlardur anlar bu cihān
238. Ėarnını gören ġanā' at idici
Oldı zühd ü zikre raġbet idici
239. Ayaġın görenler avcı oldılar
Bu cihānda pek bilici oldılar
240. Ayaġın altın gören seyyāh-durur
Derd-i 'ışķla işi eyvāh-durur
241. Görmiyen ol nūr-ı maġbüb-ı vedūd
Anlar olmışdur cihānda bil yehūd
242. Kāfir u muṭlak naşārī oldılar
Görmedi mecūs tersā oldılar
243. Görmediginden o nūrı meh-cebīn
Teñgrilik da' vāsına düşdi la' in
244. Hem hadişinde buyurmuşdur o şāh
Kim ki bu nūr nāmıma kılsa nigāh
- [9a]
245. Yā okuyub yā okutsa diñlese
Cān u dilden 'ibret ile añlasa

246. Cürm ü ' işyānı k̄amusı maḥvolur
Etmemiş gibi olur heb afvolur
247. Dü-cihān şevābın erzānı kılar
Hıfz éder dāim belādan girdigār
248. Hem ecel irdikde aḡa müste' ān
Ya' nī ez-kıldıkda teslīm ide cān
249. Gönderir ḡaḡḡ bir ferişte üstüne
Mağfıret nāme vérür şağ destine
250. Ḥālet-i nez' inde cismi nūr olur
Ḳurt yémez ḡabrinde anı dūr olur
251. Ḳabri içre dāimā olur beḡā
Üstühānı çüriyüb bulmaz fenā
252. Ġāret-i şebtānda īmānıḡ ile
Hıfz éder kendüsini eyler penāh
253. Ḳırḡ kez hacc etmişce vérür şevāb
Hem daḡı vérür şevābıḡ dört kitāb
254. Ālīne evlādına raḡmet éder
Cürmüni ' afv eyleyüb şefḡat éder
255. Okuyub diḡlese yāḡud bir kişi
Ḳalbi maḡzūn ise gider teşvişi
256. Cümle bed-gūdan sūḡan-hāndan emīn
Eyler āfātdan o rabbu'l- ' ālemīn
257. Kim okursa ya okutsa diḡlese
Her ne ḡācet ister ise dilese
258. Ḥaşıl éderem murādın and éder
Ḥaḡḡ ta' ālī kendüye sevgend éder
259. Kim ki bu nūr-nāmeye şek götürür
Şüphesiz ol kāfir u muṡlak olur
260. Naḡl olunmuşdur Ġmām Ġazāliden
Diḡle bu sırrı o ḡadri ' ālīden
261. Bir gün envār-ı sa' ādet-ḡānede
Buldı nūr-nāmeyi kütüphānede

[9b]

262. Okuyuben oldu mesrūr göñli hoş
Eyledi deryā-yı dil cūş u ħurūş
263. Hem iletđi ġāzi sulţān Maĥmūda
Göre nūr-ı zāt-i pāki Aĥmede
264. Çün ĥaber-dār oldu Maĥmūd ġāzi şāh
Eyledi ol demde cāna ‘azm-i rāh
265. On kōnak yer gitti istiķbāline
Āferiñ ayn bu deñlü ĥāline
266. Şad hezār nūr-nāmeniñ şükrān içün
Daĥc-ı iġnām eyledi gördiġiçün
267. Altı yüz öküz ve yirmi beş deve
Eyledi ħurbān o demde ey dede
268. Ol gice rüyāda gördiler anı
Ya‘nī sulţān ġāzi Maĥmūd ĥānı
269. Ĥaĥĥ ta‘ālī cürmünü afv eyledi
Baĥş-ı ‘işyān eyleyüb maĥv eyledi
270. Eydi ĥātifden ‘aceb bir ĥoş nidā
Etdim ana cennetiñ bābıñ ġüşā
271. Yine şükrāniyye-i rüyā içün
Kim bugüne müjdeler oldıġıçün
272. Yine kollarını āzād eyledi
Raĥm édüben ‘adl-ile dād eyledi
273. Eyledi tecdīd hezārān ĥan-kāh
Gör ne ta‘zīm etdi ġāzi pādişāh
274. Kim ki bu nūr-nāmeyi dāim okur
Şevķle ħalbi anıñ pür-nūr olur
275. ‘İllet-i nāşıradan ħulencden⁷
Ĥurtulur görmez keder bir rencden
276. Derd-i sū görmez ilā yevme’l-ķıyām
Nūr-ı nāmeyi oķu yan vesselām
277. Diñledin nūr-nāmeyi çünki oġul

⁷ Kulenc>Kulunç: Baġırsak ağrısı, baġırsaklarda peydā olup omuz başlarına ve vücûda gelen bir ağrı. (DEVELLİOĞLU, Ferit, s.527^b, 1993)

Gel işit ez-cân mi‘ râc-ı rüsûl

[10a]

278. Bu yedi eflâki fehm étdiñ mi sen
Bükülüp beli muķavvesdir neden
279. ‘ Işķ-ı haķķla ibtilâsın dürr-durur
Derd-i haķķla mübtelâsından-durur
280. Yerde ceryân eylesin ‘ aynân nedir
‘ İbret al gökden inen bārân nedir
281. Zār éder daldan degildir ķâl-ile
Bāğ u bağça zıkr-i haķķa hâl-ile
282. Derd-i ‘ ışķla cümle zerrât-ı cihân
Dem-be-dem tesbîh éder ey ġâfilân
283. Tâlib ol olmazdan olmağa
‘ Âlem ıslaha çalış yol bulmağa
284. Hem dañı kıl künc-i vañdet ihtiyâr
Derd-i ‘ ışķla yırt libâsın müste‘ ar
285. Perde-i ta‘ât u nûrı eyle dūr
Mâsivâ-i ref‘ édüp ķoyma ķuşūr
286. Bunca ‘ ulvîden ve süflîden güzer
Eyledi haķķ seni insân ey püser
287. Ğâlibâ bunlar saña olmuş hicâb
Ğâfil olma nâr-ı ‘ ışķa ol kebâb
288. Kim ħabibullah [u]Allâhı nice
Sevmiş ise ol da sevdi öylece
289. Birbirine nice müştâķ oldılar
Vâsıl-ı cân oldu mülhâķ oldılar
290. Hem şafâtıyla tecellî eyledi
Şonra zâtıyla tecellî eyledi
291. Kim otuz dört kerre mi‘ râc-ı rüsûl
Eylemişdir dediler ol pür-uşûl
292. Biri cesetle oluben digeri
Kimi menâm-ı insânda her biri
293. Kimi nübüvvetden evvel kimisi

Şonra olmuşdur anıñ her birisi

294. Ol ceset ruhla ma‘ān vāqı‘ olan
Etti sübhanellezi sırrı beyān

[10b]

295. Kavı-i eķvā-yı belig taşhīh budur
İhtilāfāt çok velī tercih budur
296. On ikinci yıl risāletden idi
Bir sene akdimce hicretten idi
297. Bir gice şāhī risālet enbiyā
Ümmühānın hānesinden Muştafā
298. San şadef ol ümmühān idi
Lü’lüş ol gicede pinhān idi
299. Şeb degildir nāke-i āhūdur ol
Misk ile ālūde zūlf-i būdur ol
300. Şeb degildir bir şadefdir gūyiyā
Lü’lüş anda Muhammed Muştafā
301. Leylā-yı hindū-yı esmerdir o şeb
Hubbetü’s-sevdā-yı ‘anberdir o şeb
302. Şeb degildir kākül-i havrādır ol
Nūr-ı esved halk iden mevlādır ol
303. Oldı ol şeb mażhar-ı sırr-ı hudā
Vārid oldı sūre-i sırrı aña
304. Maṭla‘-ı envār-ı sitārdır o şeb
Menba’-ı esrār-ı gaffārdır o şeb
305. Kim derūn-ı ma‘den-i hikmet o şeb
Hem dihān-ı dürc-i pür-raḥmet o şeb
306. Ol gice kıldı iki rek‘at nemāz
Eyledi şükr ü senā ḥaḳḳa niyāz
307. Ba‘de yatmışdı ol nāzenīn
Geldi ikāz eyledi cibrīl-emīn
308. Ḥaḳḳ ta‘ālīniñ selāmıñ etdi yād
Aldı şevḳ ile Muḥammed oldı şād
309. Bu gice ḥāşıl olısar heb dilek

- Dedi muntazır saña yüz biñ melek
310. Emr u fermān etdi da‘vet eyledi
Kadrin a‘lā yüce rif‘at eyledi
311. Hem süvār olmañ içün gönderdi haqq
Yā Muḥammed saña benimle Burāk
- [11a]
312. Şeklidür dūnū‘l-bağl fevka‘l hımār
Ol Burākın kim olub ol şeh-süvār
313. Nışfi müşkden nışfi ‘anberden-durur
Gözleri yāķūt-ı aḥmerden-durur
314. Vech-i ādem gibidir şāhib-cemāl
Pür-mecr her zīnet ile pür-kemāl
315. Ba‘zılar maḥşūş-ı resūlullahdır
Dedi binmiş yok faķat ol şāhdır
316. Ḥazret İbrāhim dediler ba‘z bil
Binüben ḥacc eyler idi yıl-be-yıl
317. Ba‘zlar dedi eşit-gil ey dilā
Bu Burāķa bindi cümle enbiyā
318. Gözi erdigi yire başar idi
Berķ-veş sür‘at ile gider idi
319. Yir ile gök aña göre bir adım
Zirā birden gök görünür kıl fehmi
320. Cebrāil el urdı çün tutdı rikāb
Etdi serkeşlik o dem kıldı şitāb
321. Dedi Cibril ey Burāk şerm u edeb
Eyle kim saña binen maḥbūb-ı rabb
322. Durmadığın hikmeti buydı dilā
Kim şefa‘āt eyleye yārın aña
323. Eyledi aña du‘ānı bī-şümār
Ba‘d ‘azm-i rāh édüp oldu süvār
324. Dedi buradan ki cibril nāzenin
Baña emretmedi rabbe‘l-‘ālemin
325. Bī-cihat ‘azm etdi çün sultān u şāh

- Sūy-ı yāre ya‘ ni dergāh ile
326. Buyurır der ki resūlullah hem
Başdığı yerde Burāk evvel qadem
327. Evvelā bir hūb-rūy biz perī
Kelli zīnetle donanmış her yeri
328. Eyledi ‘arz-ı cemāl etdi nidā
Yā Muḥammed deyu bir kez bak baḡa

[11b]

329. Bir nazar kıl bir kelāmım var saḡa
Etmedi zerrece iltifāt aḡa
330. Hem ikincide Burāk çün koydı pā
Zāhir oldı saḡ taraḑdan üç şadā
331. Yā Muḥammed dedi degildir bu yol
Vermedi ašlā cevāb ol pūr-uşul
332. Hem üçünciden Burāk çün pā-nihād
Şol taraḑdan geldi üç āvāz-ı dād
333. Yā Muḥammed dedi bu yol nā-şevāb
Vérmedi aḡa daḡı hīç bir cevāb
334. Bunda tenbih var tıyarsaḡ ey püser
Ṭalīb-i ḡaḡḡıḡı yoluna gider
335. Şaḡ şola eylemez hīç iltifāt
Sālik-i rāh-ı hūdā ey pāk zāt
336. Nice ḡıḡrı gitmesün ol pādişāh
Kim odur maḡbūl dergāh-ı ilah
337. Şun bize ‘ilm-i ilāhī şerbetiḡ
Kim ferāmūş idelüm dünyā evin
338. Zīnet-i dünyā degil maḡcūb olan
Feyz-i ma‘ nādır faḡaḡ maḡlūb olan
339. Bir ḡadeḡ sūd dedi ol ḡayre’l-beşer
Şundular saḡ destime daḡı püser
340. Bir ḡadeḡşol elime vérdiler ol
ḡamr idi içmedüm andan der resūl
341. Emr-i ḡaḡḡı cān-ıla ḡūş eyledi

- Sevdi ihtiyār édüp nūş eyledi
342. Sundılar hem iki cām daḥı baḡa
Biri su biri ‘asel gūlfām baḡa
343. İkisin daḥı bile nūş étmişem
Şevkle ḡalbī dilim hoş étmişem
344. Dört ḡademde mescid-aksāya resūl
Eyledi beyt-i muḡaddese vuşūl
345. Hāzır olmuş cümle rūhı enbiyā
Durur anda intizārı Muştafā

[12a]

346. Bedre istikbāl içün ey zī-kemāl
Mişl-i encüm rūḡ-ı enbiyā helāl
347. Bir nigāḡ etdi o server bī-naẓīr
Gördi Cibrīl aḡa anda muntaẓır
348. Söyle ey maḡbūl dergāḡ-ı ḡanda
Yolda ne görmüş isen bir bir baḡa
349. Çünkü cebrāil-emīn etdi ḡitāb
Tā kevneyn-i cihān vērde cevāb
350. Söyledi şāḡ-ı resūl her birlerin
Ya‘nī yolda görüb işitdiklerin
351. Dedi cebrāil o kim zībā idi
Ol perī mekkāre-i dünyā idi
352. Saḡa ‘arz etdi yüzün ol ḡilekār
Ümmetiḡ etmek içün heb tārumār
353. İltifāt etsen idi ey nāzenīn
Ümmetiḡ ḡalurdı ‘azāb u enīn
354. Şaḡ tarafından kelāḡ-avāzcūd
Yā resūlallah odur dīn-i yeḡud
355. Ger cevāb versen idi ey nūr-ı rabb
Ümmetiḡ olur idi yehūdī hebb
356. Bunda daḡı var-durur bir nūkte hoş
Söyleyem cān ḡulaḡıyla eyle gūş
357. Kim naşāri dīne yehūddan ḡarīb

- Şolda olmasından etme ‘acīb
358. Bil-imām kaçınḡı istiḡbāl éder
Şol ḡaḡīḡatde ṣaḡ olub ḡıl nazār
359. Dīn-i tersā idi şoldaki avāz
İltifāt etsenḡ idi ey serfirāz
360. Yā resūlallah dedi Cibrīl-emīn
Ümmetinḡ naşrānī olurdı hemīn
361. ḡamr ile sūddan murād ey [e]bū’l-vefā
ḡamr dünyāya işāret sūd bekā
362. Ya‘ni dünyā aḡret ol şāh içün
ḡalḡ olınmışdur resūlallah içün
- [12b]
363. Sūdn aşarı mülāyımdır ve hem
Diḡle bu remzi daḡı saḡa diyem
364. Neşet-i cisme sebep terbiye sūd
İnḡıyād-ı şer‘ pākile vüçüd
365. Bil-beḡā-yı ümmete ey pādīşāh
Şūdda işāret-durur ‘afv-ı ḡünāh
366. Oldıḡı-çün ḡamrın aşarı fesād
İltifāt etmedi aḡa şāh-zād
367. Baḡladı anda Burāḡı serfirāz
ḡıldı hem yine iki rek‘ at namāz
368. İḡtidā eyledi rūhı enbiyā
Oldı anda cümlesine pīşuvā
369. Şaḡretullahdan ḡurulmış nerdibān
Nerdibāndan göke oldılar revān
370. Yeryüzünden tā ki heft u āsumān
Nerdibānın nūrı eyler lem‘ ān
371. Ba‘zılar dedi Burāk üzre süvār
Oldı ‘azm eyledi sū-yı girdigār
372. Bir rivāyetdedemişlerdir ki ol
Ṣarfetü’l-‘ayniḡre irişdi resūl
373. Çünki evvelki göke ‘ālī-cenāb

- İrişince hâkk aña feth étdi bāb
374. Hāk-i pāyine yüzini sürdi māh
Eyledi şad güne ilticā-yı şāh
375. Gördi anda şad hezārān-ı melek
Hep kıyām üzre éder zıkr u dilek
376. Dedi cebrāil ile'l-yevme'l-kıyām
Hâkka zıkr eyler kıyamda bil-devām
377. Bu 'ibādeti hüdādan kıl dilek
Ümmete bahş eylesün şāhib-felek
378. Çün niyāz etdi hüdāya pādīşāh
Bahş édüp nemāzda kıyāmı ilah
- [13a]
379. Hem-mülākī oldum anda ey püser
Hāzret-i Ādemedir hayre'l-beşer
380. Ādemin evvel felekde olması
Kim hüdādan evc-i rif'at bulması
381. Her nefesde bir tecellīle hüdā
Dāimā eyler tağayyür bu fenā
382. Olmadı iki zemān bir hāl ile
Ġayrı günedir kamu ahvāl ile
383. Diñle cānıla bu sırrı ey şerīf
Tab'-ı insān dahı oldı muhtelif
384. Şūret-i mirāt-ı dilde görünür
Dem-be-dem eyler tecellīler zuhūr
385. Bu teḳallübāt-ı aşārı eger
Perdeden düşse bīrūn kalsıñ naẓar
386. Hadd-i bī-ḡāyāt 'acāyib görünür
Keşf olur bunca ḡarāib bilinür
387. Devr u seyr etmekde Ay hūy-i melek
Cümleden sür'atlıdır evvel felek
388. Zīrā şems kim bir sene güçle gider
Menziliñ kamer bir ayda devr éder
389. Sür'at-i seyr-i felek ol 'āleme

- Benzedi sür' at-i hâtır âdeme
390. Bu felekde sâkin etdi anı rabb
Kim müşâbih olduğıcündür sebeb
391. Mumunuñ rûhun göricek şâd olur
Görse kâfir-i gam-gîn bā-şâd olur
392. Şağına eyler nazar memnûn olur
Şolını gördikde pek maḥzûn olur
393. Şağ tarafından sa' idler rûhları
Cennete idhâl olur her birleri
394. Şol tarafındaki kapudan <ey> dilâ
Dûzaḥa gitmekde rûhı eşkıyâ
395. Bir gürûha uğradım ekin eker
Bir sâ' atde yetişüben her becer
- [13b]
396. Yedi yüz dâne olur bir dânesi
Diñle bu sırrı cânım cânânesi
397. Cibrîle şordum bular kim cân-ı men
Dedi bî-keslere taşaddûk iden
398. Bir gürûha uğradım andan peser
Kim melekler taşla başların ezer
399. Yine cebrâile şordum anları
Çünkü bu hâletde gördüm anları
400. Dedi cebrâil ḥamâkat eylesün
Terk-i cum' a ve cemâ' at eylesün
401. Bir cemâ' at gördüm aç çıplak fakîr
' Aynı ḥayvân gibi ' uryân-ı ḥakîr
402. Bunları zebânî otlatmak için
Sürüben cehenneme yakmak için
403. Bunları cebrâile şordum dedi
Ol zekâtın vérmeyen bed-şûm dedi
404. Bir gürûha uğradım ey nîk-nâm
Öğlerine konulub enfes ta' âm
405. Bir taraflarında var murdâr yem

- Terk éder pāki yer ol murdārı hem
406. Bunları şordum yine cibrīle ben
Dedi dünyāya ḥarāma meyl iden
407. Andan ikinci göke serv-i revān
İzn-i ḥaḳḳla eyledi ‘atf-ı ‘inān⁸
408. Sāni defter-ḥāne-i ḥarc ey himem
Kim ‘ıttardı kātib-i šāhib-ḳalem
409. Hāme-i misk-ile inšā eyledi
Ya‘ni mi‘rācını imlā eyledi
410. Bil ikinci gök idi ḡāyetle nūr
Baḳmaḡa diḳḳatle gözler ḳamaşur
411. Şad hezārān melek bunda daḡı
Ḥaḳḳa zikr eyler hemīşe ey aḡı
- [14a]
412. Cümle rükū‘ da dururlar bā-ḡuşū‘
Zikre tesbīh-i şenāda bā-ḡuzū‘
413. Ḥalk olaldan birüdüḡ ḡayre’l-beşer
Başların ḳaldırub etmedi naẓar
414. Ümmetim çün bāriye etdim du‘ā
Ḳıldı erzānı rükū‘ ı zū’l-‘itā
415. Çünkü bunlardan daḡı etdim güzer
İki civān-merd geldi dūr-naẓar
416. Cibril[e] etdim suāl šāhā dedi
Ḥazret-i Yahyā biri ‘īsā dedi
417. Bir rivāyet ḡazret-īsā ey civān
Kim felek rābi‘-durur aḡa mekān
418. İki peygamberi görmekten murād
Ḥaşşa-i mūcib budur gel eyle yād
419. Vaḳt-i nübüvvetlerinde hem-çünān
Zümre-i yehūdla olmış ümmet-hān
420. Tekzīb olduḡundan ‘īsā mā‘adā

⁸ Ar. ‘dizginleri çevirmek’

Bu kadar ez<i>yet çeküben hem cefâ

421. Kılına kaşdetdi haşâ ol la'în
Kurtarub hıfz etdi rabbe'l-âlemîn
422. Hazret-i Yahyâ hele ol pür-kemâl
Ugradı taqdîr kılayım [zü'l-]celâl
423. Kâse-i kazâ şerbet etdi nüş
Şevkle cām-ı şehâdet etdi nüş
424. Ümmet-hân-ı fahr-i âlemden bu hâl
Hâlet-i sâniyeye eyledi dâl
425. Sonra hicretten işitdin kim yehüd
Nice ez<i>yet eyledi ol bed-ânüd
426. Gördigince beni ta'zîm etdiler
Çok kerâmetlerle tekrîm etdiler
427. Görmüşem dahı 'acâyib şad hezâr
Eyledim şan'-ı ta'accüb girdigâr
428. Andan üçinci göke etdik şitâb
İzn-i hakkıla oluben feth-i bâb
- [14b]
429. Zühre şevkından ser-âgâz eyledi
Üç rif'at buldı şehnâz eyledi
430. Rüşen-i aķ incüden eyler lem'ân
Halk olunmuş görmüşem bir âsumân
431. Anda dahı çok melâik ey dede
Görmüşem bil-cümlesini secdede
432. Eyledim bunu dahı hakkdan niyâz
Hakk ta'âlî verdi secde vü nemâz
433. Beni görüb başların kaldırdılar
Heb tevazzu'la selâmım aldılar
434. Eylediler yine anlar secde rabb
İki kerre secdeye budur sebeb
435. Kardaşım Yūsuf'ı gördüm anda ben
Anlar ile zikr éder gonce dehen
436. Şâd olub gördi muhabbet eyledi

- Ümmetim-çün çok vaşiyyet eyledi
437. Hâzreti Yûsuf'ı bunda bulduğı
Sebebi budur mülâkî olduğı
438. Hâlet-i şālîsesi fahr-i cihân
Hâlet-i Yûsuf'a beñzerdi hemân
439. Yûsuf'ı kardaşları def' etdiler
İçlerinden hîle-le ref' etdiler
440. Kırk seneden sonra Yûsuf-çün zafer
Buldı 'afv etdi kamu cürmün peser
441. Âkrabâsı fahr-i 'âlemi dahı
Mekkenen ihrâç édüben ey ahı
442. Dedi *lâ tesrîbe 'aleyküm*⁹o mâh
'Aynı Yûsuf gibi Mısır pādîşâh
443. Cümlesi derdest-i esîr-i kemend
Oldular öldüğü cānâ hîşşe-mend
444. Şâh-ı sürûr eyledi andan güzër
Bir ferîşteye irişdi pür-hüner
445. Otururbir kürsi üzre ey kişî
Varıdı anıñ 'aceb yetmiş başı

[15a]

446. Bir rivāyetde-durur dahı ziyād
Varıdı hem anda yetmiş biñ kanād
447. Varıdı dahı melâik yanına
'Akl irişmez şekl-'azîm pâyânına
448. Bir gürûha ol melâikler 'azâb
Darb éder 'amûdlar ile bî-hisâb
449. Cibrile şordum dedi şâh-ı cihân
Ümmetiñdendir cebâbîre olan
450. Hem tekebbürlerdir anlar bî-hisâb
Tâ ilâ-yevme'l-kıyâm olur 'azâb
451. Râbi' a eflake andan hayr-ı nâs

⁹ Kur'ân: 12. Yûsuf 92: "Bugün size kınanma yoktur."

- Eyledi ‘atf-ı‘ inānḥakk-şinās
452. Etdi ‘arz şems-i felek mihrin aḡa
Ḥazret-i ‘īsā’ya baḡş etdi şehā
453. Ba‘ de İdrīse andadır resūl
Görmişem etdi muḡabbet baḡa ol
454. İdrīse bunda mülākī olması
Ya‘ nī dördinci semāda olması
455. Ḥālet-i rābi‘ ası ol serverin
Ḥālet-i İdrīse beḡzerdi hemīn
456. Ḥakk ta‘ ālī ḡaṡṡ-ı aḡlām ibtidā
İdrīse iḡsān etdi ol zū’l-‘ iṡā
457. Faḡr-i ‘ālem daḡı eṡrāf ‘āleme
Pādişāḡn-ı cihanı Ādeme
458. Dīne da‘ vet etdi nāmeler yazub
Şeş cihet şarka ve ḡarba gönderüb
459. Tıḡ-ı seyfi dōrt ṡarāfi sū-be-sū
Zühre-i küffārı toḡradı ḡamu
460. Daḡı gördüm bir muḡabbetlū melek
Oturur ḡam-ḡīn dördinci felek

[15b]

461. Hem-nişīn olduḡı taḡṡı ey dilā
Dōrt köşesi vardı bir bir diḡle <e>yā
462. Her köşenḡe yedi yüz biḡ pāye var
Hem yanında var melāik bī-şümār
463. Şaḡ ṡarāfindan melekler maḡzarnūr
Solda zūlmānī şekillüler durur
464. Şaḡdaki ḡāyetle maḡbūb oldılar
Ḥaşlet-i bihterle merḡūb oldılar
465. Soldaki ḡāyet ile bed-ḡoddur
Bir ḡıç şuratlu ḡirkin bu-durur
466. Ol melek kim taḡt üzere oturur
Başdan ayaḡa varınca şāfi nūr
467. Bir şuḡuf vardır elinde ey peser

- Levh üzere dāimā eyler nazar
468. Bir ağac dahı anıñ öñünde var
Evrākı bī-ḥadd durır olmaz şümār
469. Her bir evrāk üzre yazdı girdigār
Herkesin ismini anda āşikār
470. Var dahı öñünde bir mişl-i legen
Fehm éder el ile bu sırrı süḥan
471. Gāh andan sağ eliyle alur
Şağda nūrātı melāike vérür
472. Gāh şol eli ile alur oğul
Solda zūlmātı melege vérür ol
473. Qalbime ḥavf düşdi-çün etdim nazar
Şormışam Cibrīle ey dil gör nedir
474. Dedi ‘Azrāildir ol maḥbūb-ı ḥaqq
Biñ mehābetlü ḥüdā eyledi ḥalk
475. Qardaşı qardaşdan ayıran budur
Āh u feryād eyledin efğān budur
476. Hem varub yanına dedi Cebrāil
Faḥr-i mürseldir gelen yā ‘Azrāil
477. Başını qaldırdı tekrīm eyledi
Şad hezārān baña ta‘zīm eyledi
- [16a]
478. Āzāzil tā kim ebed kimse-i ḥaqq
Menden ekrem etmemişdir dedi ḥalk
479. Cümle ümmetden ḥayırlı ümmetiñ
Zulmeti ref‘ eylemişdir sünnetiñ
480. Ğam-gīn olmana nedir dedim sebeb
Dedim ḥavf eylerem ey maḥbūb-ı rabb
481. ‘Ahde ḥizmetde nokşān etmedi
Hem tekāsül emr u fermān etmedi
482. Bu legen şekli nedir etdim sevāl
Dedi dünyādır bu ey şāhib-kemāl
483. Levh nedir şordum dedi-kim baña ol
Ḥalkıñ ecelleridir faḥr-i resūl

484. Bu şahîfe ne ola şordum aña
Dedi rûz-nâme-durur ol da baña
485. Bu ağaç nedir dedim ey müttakî
Dedi dünyāya sa‘îdek hem şakî
486. İsmi resmiyle yazılmış her biri
Ger sa‘âdetlü şekâvetlülери
487. Hasta olsa biri ey şāh-ı cihāñ
Dedi evrākı dañı şolar hemān
488. Levh üzre düşer evrāk olsa ger
Mañv olur ismi anıñ qalmaz eñer
489. Rūhını kabş eylerem şāh-ı cihāñ
Emr-i haqqıla vérmezem aşı emān
490. Ger sa‘âdetlüse tekrīm eylerem
Şağda melāike teslīm eylerem
491. Līk bed-bahtlu şekâvetlüse ol
Şola teslīm éderem anı resül
492. Ba‘d-ezīn elf-i şalātıla selām
Dedi memülem budur senden meram
493. Rañm ideseñ zīrā ümmetim da‘îf
Rıfk ile tutasan anları şerīf
494. Dedi ‘azrāil hüdānıñ haqqı-çün
Nūr-ı çeşm-i enbiyānıñ haqqı-çün
- [16b]
495. Bāri bil-zāt baña yüz biñ kez hitāb
Gice gündüz eyler ey ‘ālī cenāb
496. Kıl habībim ümmetine merhamet
Étmişem anları zīrā mağfiret
497. Kabz-ı ervāh eyle āsānluk ile
Canlarun alma perişānluk ile
498. Analarından babasından ziyāde
Rañm éderim ümmetine şāhzāde
499. Eyledi himmed <ü>senā şükr ü sipās
Hadd ü bī-hisāb hüdāya hayr-ı nās

500. Dağı bir derya görüben bî-niyâz
Halk édüp soyın anıñ qardan beyaz
501. Cibrile etdim sevâl bunı dağı
Dedi bahre'l-selcdürler ey ağı
502. Çıksa bir miqdârı taşraharî-pâk
Yir ü gök so 'uqdan olurdı helâk
503. Berq-veş sür' at ile ol pür-uşul
Eyledi hâmis eflâke vüsul
504. 'Atr u iqbâl ile çünki koydı pâ
İzn-i haqqla olub bâb-ı güşâ
505. Hün-feşân-ı merîh derbân eyledi
Baht yüz merde hûbân eyledi
506. Buyurır kim görmişem bir âsumân
Berü dört kat gök aña nisbet hemân
507. Güya bir şahrâda bir halka mişâl
'Aynı öyle görünür ey pür-kemâl
508. Bu beşinci göke idince vüsul
Hâzret-i Harûnı gördüm der resul
509. Gördigince beni ta' zîm eyledi
Hadd-i bî-pâyân tekerrüm eyledi
510. Hâzret-i Harûnın evc ü rif' ati
Bunda buluşmağda budur hikmeti

[17a]

511. Kim benî-İsrâil arasında ol
Hâzreti Harûn ya' nî ey oğul
512. Kalbi gâyet ile pek mahcûb idi
Hüsn-i halk şîrin-kelâm mergûb idi
513. 'Aynı Harûn gibi fahr-i kâinât
Hüsn ile mevsûf evvel 'âlîzât
513. Kendine buğz u 'adâvet ideni
Hadd u bî-pâyân şekâvet ideni
514. Cümlesin tashîr édüben 'âkıbet
Eyledi anlara bî-hadd merhamet

515. Şāfī nūr bir kürsī üzre bir melek
Görmişem durur bu beşinci felek
516. Gördigince baḡa ta‘ zīm eyledi
Çok beşâretlerle tekrīm eyledi
517. Aḡa beş yüz biḡ melek hıẓmet éder
Cān u dilden şıdkıle raḡbet éder
516. Her birisiḡ daḡı ey nīk-nām
Vār idi beş yüz biḡ itba‘ temām
517. Dāimā tesbīh-i tehlīl-i senā
Dem-be-dem şükr ü niyāz eyler hūdā
518. Çünkü bunlardan daḡı etdi güzer
Diḡle cān-ıla nedir ḡayre’l-beşer
519. Hep ibādet-i melek gūş étmişem
Göḡlüm āvāzlarıla ḡoş étmişem
520. Zīra kim bunlar bülend-āvāz éder
Zıkr u tesbīḡ niyāz-ı nāz éder
521. Ayak üzre cümlesi ḡāim idi
İştigāl-ı zıkr ile dāim idi
522. Şaḡa şola eylemezdi hiç naẓar
Gözlerin oynatmaz idi ey püser
523. Ümmetim-çün ben daḡı etdim du‘ ā
Vérdi ḡuşū‘ baḡa ol zū’l-‘ itā
524. Bil-felāhe daḡıl oldu müminün
Kim şalāt içre oluben ḡāşī‘ ün

[17b]

525. Daḡı gördüm bir melek şekl-i ‘aẓīm
Ḥalk édüp dārā-yı raḡmanirraḡīm
526. Ḥalk büyüklüğün beyānın eylese
Biḡ lisānla vaşf édüben söylese
527. Ḳādir olmaya dedi şāh-ı cihān
Zerresin nakl eylemeye ey filān
528. Vardır etḡāfında daḡı çok melek
Başları ‘arş altına fevḡa’l-felek

529. Yedi kat yer altına ayakları
Pek mehābetlüdür anı her biri
530. Bir gürühü ādeme eyler azāb
Giydirir āteş-libās eyler kebāb
531. Her birinin vardır āteşden ‘amūd
Ellerinde darb éder rahmı nebūd
532. Dökilür etleri mahv olur kamu
Tekrār ihyā éder anı emr-i hū
533. Bu kıyas üzre eli yevme’l-kıyām
Bil-mu‘ azzeb olur anlar bi‘ d-devām
534. Cibrile şordum dedi şāh-ı cihān
Şirk iden bunlar-durur bil-müste‘ ān
535. Etdim altıncı semāya çün vüşul
Hāzret-i Mūsāyı gördüm der resul
536. Hep metā‘ -ı ülkerin bāzār-ı çarh
Şarf édüp müşteri-çün devvār-ı çarh
537. Şeş cihānı vār éder itmez karar
‘Akl irişmez şān‘ i-iperverdigār
538. Sırrı budur bunda kim buluştuğı
Hem mülākī oluben kavuştuğı
539. Hāzret-i Mūsā ‘aleyhisselām
Zümre-i cebābire diyār-ı şām
540. Olmuş idi anda memūr-ı cihān
Kim zaferden sonra ol pek nihān

[18a]

541. Benī-isrāile ihsān idi
Yerlerinde yine iskān eyledi
542. Faḥr-i ‘ālem daḥı ‘arz-ı şāmdan
Kim tebük derler gāzā-yı nāmdan
543. Eyledi fetḥ-i ‘azīm etdi esīr
Cizye üzre etdi şulḥkalb-i münīr
544. Hālet-i sādise de bu iş-durur
Hāzret-i Mūsāya benzemiş-durur

545. Dağı andan geçtim etdim ‘azm-i yār
Ağlayub etdi baña bî-şümār
546. Ümmetimden bunun ümmeti ziyād
Cennete girse gerek dedi o zāt
547. Zīrā yüz yi<gi>rmi şāf ola heb ümem
Olıcağ seksen şāf ümmetim benim
548. Seyredüb bunları çün etdi güzer
Sū-yı yāre bî-cihet hayre’l-beşer
549. Hāzret-i Mīkāili gördi resūl
Bir ‘azīm kürsī üzre oturdı ol
550. Bir terāzu var idi yanında ān
Kim idi her bir gözi mişl-i cihān
551. Gördi der beni muḥabbet eyledi
Ümmetim-çün çok beşāret eyledi
552. Seniñ ümmetiñ gibi hīç bir ümem
Gelmedi dedi cihāne zī-himem
553. Zī-sa‘ ādet kim muḥabbet eyleye
Şer’e tābi‘ ola rağbet eyleye
554. Hayf aña kim saña ‘işyān ide ol
Sünnet-i pākini noḡsān ide ol
555. Hem yedi yüz biñ melek hizmet éder
Cebrāile cān ile rağbet éder
556. Her biriniñ eline var bir ‘alem
Her ‘alem altında var ey zī-kerem
557. Kim yedi yüz biñ melektir muntazır
Hāzret-i Cebrāiliñ emrindedir
- [18b]
558. Yā Muḥammed dediler bil-cümlemiz
Emriñe seniñ şehā fermān biziz
559. Hālk itmezden ḡudā bu ‘ālemi
Yirmi beş biñ yıl muḡaddem ādemi
560. Yā resūlallah nebāt bārān u qar
Hizmetinde koydı bizi girdigār

561. Kaṭre-i yağmura hem her zerre ḳar
Hem nebāt yirden biten daḥı ne var
562. Bir melek terbiyesindedir hemān
Varıcaḳ maḥallene šāh-ı cihān
563. ‘Avdet eyler yerlerine nīk-nām
Bir daḥı gelmez nöbet yevme’l-ḳıyām
564. Bir yeşil deryāya andan der resūl
Ermişem ḡāyetle nūrāndı ol
565. Anda gördüğüm melekleriḡe var
Şayısıḡ Allah bilür olmaz şümār
566. Zıkr ü tesbīḥ bülend-āvāzladır
İştigāl dāimā niyazladır
567. Āsūmān-ı seb‘a andan resūl
Eyledi ‘atf-ı ‘inān ol pür-uşūl
568. Ser-ta-ser iḳlīm-i ḥefte pādişāh
Oldı ol maḥbūb-ı ḥaḳ sırr-ı ilah
569. Bendelik ‘arz etdiği çün keyvān
Oldı engişt-i nümā-yı šāhān
570. Ḥazret İbrāhimi gördüm der resūl
Oturır bir kürsī üzre zü’l-‘uḳūl
571. Beyt-i ma‘mūre vérüben arḳasın
Nūra ḡarḳ oturır meh-cebīn
572. Beyt-i ma‘mūr ka‘be muḳābiline
Vaż olub diḡle bu sırrı bilene
573. Oldığı çün ol daḥı ‘ālī-muṭāf
Cümle melāik anı eyler tavāf
- [19a]
574. Çünki beytullāhı eyledi binā
Kim muṭāf olmak içün etdi du‘ā
575. Bir sebep budur gülür mi dert-renc
Ehl-i nübüvviyyeniḡ āḡiri ḥacc
576. Ḥazreti İbrāhimi rüyāda ger
Görse bir kimse buḡa te’vīl éder

577. Ta‘bīrin ḥacca işāret eyler ol
Muṭlaқа ol cāha rağbet eyler ol
578. Oldı bu ma‘nā-yı nāṭıķ ey civān
Bu maķamda görmesi ol ‘ālī-şān
579. Yā Resūlallah demek ola hemān
Senin āḫir ḥālīñ ey cān-ı cihān
580. Kim nihāyet āḫirin ḥacc olıser
Bunda görmek buña delālet éder
581. Anıñ içün faḫr-i ‘ālem ḥaķķ-resūl
Hicriniñ onuncı senesinde ol
582. Ehl-i islām ile yetmiş biñ kader
Eyledi hacc-ı şerīf ol pūr-hüner
583. Ba‘de terk etdi bu fāniyyeti āh
Eyledi ‘azm-i beķā sū-yı ilah
584. Bunda daḫı görmüşem bī-ḥadd melek
Ya‘ni yedinci semā fevķa’l-felek
585. Hep bülend-āvāz ile zıķr u ḥuṣū‘
İştigāl ḥamd u ḥaķķa bā-ḥuzū‘
586. Yedi yüz biñ başı vardı ey filān
Bir melek gördi resūlallah ‘iyān
587. Her başında yedi yüz biñ yüzi var
Her yüzinde yedi yüz biñ ağızı var
588. Var her ağızında yedi yüz biñ lisān
Diler idi ol kadir lügat hemān
589. Ğayrıya beñzemez idi bu melek
Pek ‘azīm ḥaķķ eyledi şāḫib-felek
- [19b]
590. Var idi hem yedi yüz biñ per ü bāl
Şan‘-ı yezdān-ı ḥüdādan ‘ibret al
591. Baḫr-i nūra yedi yüz biñ kerre ol
Gün-be-gün dalar idi dedi resūl
592. Ḥaķķ ta‘ālī ḥazretini bi’d-devām
Zıķrederler tāilā yevme’l-ķıyām

593. İntihāya gitmişem andan der ol
Müntehî sidreye irdim der resûl
594. Dinlegil bu sırrı cān kulāğın aç
Sidre ne-durur eşitgil bir ağaç
595. Kurudub evrākını anıñ döker
Karılar anıñla hammāmda yunar
596. Yemişine nebiķ hem dutmuşdur ad
Arz-ı muķaddesde [o]lur ġāyet ziyād
597. Burada sidre nedir fehm eylegil
Kim felek-i seb‘ anıñ fevķinde bil
598. Bir ağaçtır arz-ı a‘ lā altına
Oldı aķreb cennet-a‘ lā yanına
599. Andan öte gitmeye kimseye yol
Vérmediler eyle fehm ey zü’l-‘ uķûl
600. Cümle halkın ‘ilminiñ nihāyeti
Öte geçmez anda olur müntehî
601. Şafî altundan-durur her bir budak
Ba‘ zı yāķût u zümürüd incü aķ
602. Elli biñ yıl yol-durur ıraklıķı
Berķ-veş pür-şu‘ le idi aķlıķı
603. Beñzer idi yaprağı şāhib-kemāl
Ėayl kulağına dediler ehl-i hāl
604. Yemişdir ‘ayn kılālî’l-hecer
Ya‘ ni desti gibidir her bir semer
605. Yemişinden yese bir kerre kişi
Ağzı pāk olur gider her teşvişi
- [20a]
606. Halk olub yapraklarından bî-şümār
Şafî altundan melek çekirge var
607. ‘Ayn-ı yıldız gibi şu‘ le var heb
Ol dıraķtı kapladı envār heb
608. Gördüm anda dahı dörd ırmaķ aķar
Étmişem san‘ -ı ta‘ accüb girdigār

609. Zāhiren cennet içinden uğrayub
İkisi anda yine taşra çıkub
610. Bāṭinen aḳardı anıḡ ikisi
Gözde görünmez idi hiç birisi
611. Cennet içinden çıkub eyler revān
Yine cennet içre ḳalurdı hemān
612. Birisi oldı Fırat birisi Nil
Cūş édüp ceryān iden taşra-çü bil
613. Ba'de ez-enhār-ı cenāniyyeye
Hem daḡı ceryān-ı dünyeviyyeye
614. Ehl-i tevil bunda daḡı kāl u ḳıl
Eyledi sözi belig ḳadri celīl
615. Şaḡa şola cest u cū eylediler
Baḡş édüp çok güft u gū eylediler
616. Çıkdı ayaḡdan başın bulmak için
Kim ḫaḳıḳatle cebir almak için
617. Biri İskender ki ḡayret eyledi
Başını bulmaḡa sür' at eyledi
618. Dediler el-‘ālem indallahdur
Var ise bilin yine ol şāhadur
619. Can ḳulaḡıḡ tūt baḡa ey ḳarındaş
Fehm-i dāniş ile aḡla kardaş
620. Māye-i güher ticāretten bu söz
Saḡa sermāye biḡā' atden bu söz
621. Nazm-ı elfāz-ı cevāhir gel işit
Būy-ı ma' nā-yı zevāhirden işit
622. Cennet-i a' lā-yı bi'l-cümle ḳamu
Seyr édüp etdi 'azīmet sū-yı hū
- [20b]
623. Kim feleklerde melekler bendesi
Yırde de beşer olan efgendesi
624. Geldi altundan baḡa der bir döşek
Sidre pūşide olub nūr etmesek
625. İḡtilāf eyledi bunda ehl-i ḡāl

- Şad-hezār baht eyleyüb kıl u kâl
626. Furuş-altundan nedir diñle murād
Ba‘ zıları dedi kim ey pāk nihād
627. Kūh-i Mūsāya tecellī kim hūdā
Eylemişdi sidreye dahı keza
628. Cem‘ olub yāhud melāik bī-şümār
Ol dıraht etrāfına pervāne var
629. Kim beşer-çün ka‘ be olmuşdur muţāf
Eyledi sidreyi anlar da tavāf
630. Bürüdi ol sidreyi hāzreti nūr
Bağmağa ol cānibe göz kamaşur
631. Belki tākāt getüremez bir vücūd
Görmeye envār-ı āşārı u dūd
632. Hem ayağı altına refref yeşil
Beş édüp döşetdi ‘azmā-yı cıl
634. Çünki anıñ üstüne çıkdı resūl
Gördi cebrāili anda hazır ol
635. Şüret<-i>aşliyyesi üzre cibriili
İki kerre gördi resūl hāşılı
636. Ğayrı andan birini görmüş degil
Şüret-i aşliyyesiñ bilmiş degil
637. Şüret<-i> aşliyyesi üzre görmeye
Kim beşer tākāt götürmez bilmeye
638. Gitmiye istedi çün kadr-i celīl
Söyledi aña o demde Cebrail
639. Yā Muḥammed dedi sidreden eger
Ayrılırsam gerülü parmak kadar
640. Nūr-ı ‘azamet beni sūzān éder
Nār-ı ğayret bil beni pūr-yān éder
- [21a]
641. ‘Ālem-i vahdette saña toğrı yol
Yalınız burdan görünmüşdür resūl
642. ‘Ālem-i envārı refref ile şāh
Bī-cihet ‘azm eyledi sū-yı ilah

643. Cümlesin ħark ʿederek ʿarşeʿl-sevī
Bir maħalle aradı dirler müstevī
644. Geçti yedi ħat kūyi ol baħtlu
Başdı ʿarş üzre ħadem maħbūb-ı hū
645. ʿĀlem-i terkīb ile tedbīrden
Uğrayub geçti hezārān yirden
646. Eyledi şahrā-yı ʿālemden güzer
Yaʿni zūlmāt-ı ʿavālimden peser
647. ʿArş-ı ʿazimden güzer ile murād
ʿĀlem-i ravħātı derler aña ad
648. Zīra bunlardır ħamusı māsivā
Kim anıñ maṭlūbıdır aʿleʿl-ʿalā
649. Bil-ħuzūr sırra vaşl olmaħ hüner
Ĥazreti lāhūtı etmekdir güzer
650. Müstevā-yı ʿarşa varınca hemān
Ėam keder yokdur orada ey civān
651. Sālik-i ħaħķ geçince anları
Vāşıl-ı cān olmayınca cānları
652. ʿĀlem-i maʿnā işārāte ħadem
Bil ħaħķatde başamaz ey dedem
653. Müstevā-yı ʿarşa başmaħdan oğul
Kim murād ecsāmı terk etmekdir ol
654. Gel berü ey ṭābi-i esvār-ı ħaħķ
Rāh-ı ʿışķda rağıb-ı envār-ı ħaħķ
655. Bunca ʿulvīden ve suflīden güzer
Eyler iseñ bil ki sen ehl-i başar
656. Etdi bunlardan güzer ʿālī cenāb
Kim taħarrüb eyledi miḳdār-ı ħab
- [21b]
657. ʿAzz u dergāh-ı ħüdāya basdı pāy
Cān ile cānān miyānı iki yay
658. Belki rūḥı aḳreb oldu ħazrete
Maħż-ı nūr müsteğraḳ oldu raḥmete

659. Müstevā-yı ‘arşa dek refref ile
Gitdi ol cān u cihān eşref ile
660. Çeşm-i müşāhid ile hem refrefi
Terk édüp buldı ziyāde eşrefi
661. İsm ü resmi münsalih bil-küll heb
Maḥv-ı bizzāt eyledi ol nūr-ı rabb
662. Oldı ol dem refref-i ‘ışka süvār
Eyledi *lā hayṣ u lā ‘ayn*¹⁰ qarār
663. Çün bilā-keyf u ḥuzūr etdi kıyām
Cebrāil etdi işāret ver selām
664. Ya‘ni Cebrāil maḳāmından aḡa
Yā Muḥammed dedi ḡaḳḳa kıl *senā*
665. Sidreden etdi işāret Cebrāil
Zirā anıḡla diḡledi anda bil
666. Bu işāretten sonra yine resūl
Ermiş idi bir maḡalle zirā ol
667. Vaşl olub bir ‘āleme şāh-ı cihān
Evvel āḡir ‘arş -fūruşdan¹¹ yok nişān
668. Münḡati‘ oldı orada ḡiss ü ‘ayn
Oldı *lā hayṣ ü lā ‘ayn beynebeyn*¹²
669. Nūra ḡarḡ oldı o dem içre vücūd
Kıldı ebrū-yı dilārāya <hem> sūcūd
670. Maḥv-ı bizzāt oldı cāna ol zemān
Oldıḡıçün maḡhar-ı sırr lā-mekān
671. Gitdi ikilik aradan ḡaldı bir
Olmaz idrak ḡiss ü ‘aynla bu sırr
672. Lā-mekān-ı ḡazreti ḡaḳḳa resūl
Çün bilā-keyfin¹³ ḡuzūr etdi vuşul
673. Bu maḡāma irdi resūllullah çün

¹⁰ Ar. *lā hayṣ u lā ‘ayn* “Somutlanamayan, gözden ve mekândan münezzeh olan.”

¹¹ Ar. ‘arş -fūruş “Yer ve gök”

¹² Ar. *lā hayṣ ü lā ‘ayn beynebeyn* “Şekilsiz, gözle görünmez bir belirsizlik”

¹³ Ar. bilā-keyfin ‘Cisimsiz’

Eyledi ‘arz-ı cemālın bî-çün

[22a]

674. Eyledi zikr-i taḥiyyāt u ṣenā
Ümmeti-çün şad hezārān du‘ ā
675. Vārid olmışdur *feterdāyā* ḥabīb
Dedi gönlüm sen bilürsin yā mucīb
676. Ḥazreti ḥaḳḳdan ‘ināyetle ḥiṭāb
Semi‘ cānıla işitdi müsteṭāb
677. Şad hezārān şirīn şeker kelām
Bî-kem-i keyf eyledi ol nîk-nām
678. Nice biñ dürlü nevāzişler ḥüdā
Vaşıtasız eyledi vahy-i ‘itā
679. Her ne kim etdi niyāz-ı nāz hep
Eyledi ikrām-ı bî-enbāzı hep
680. Ḥaḳḳ ta‘ālī her ne a‘ṭā eyledi
Ümmetine baḥş-i ihdā eyledi
681. Bunca ‘azmā-yı kerāmāt ilah
Bir benīye vérmemişdir pādişāh
682. İhtilāfāt üzre çok ehl-i kemāl
Ruyetullahda édüben kıl ü kāl
683. Ba’zılar gördi dediler bil-fu’ad
Nūr-ı maḥbūb-ı ḥüda ‘ālī nihād
684. Kimi başiretle diḳḳatle dedi
Kimi başarıla muḥabbetle dedi
685. Naşş ile tenzīl olan rüyet kemāl
Ḳalb göziyle görmeye eyledi dāl
686. Baş gözi ḳalb göziyle muttaşıl
Oldığı-çün baş göziyle gördi bil
687. Faḥr-i ‘ālem ḥaḳḳı görmekde hemān
Olmaz idi anda işbāt-ı mekān
688. Zāhirinden nitekim nūrı şıfat

- Zāhir oldı oldı tenvīr şeş cihān
689. Nūr-ı zāt-ı bāṭınından daḥı nūr
Setr-i envārında etmişdir zuhūr
690. Dīde-i cānı gūşād et kıl nazar
Zīrā ayak kayıcak yerdir peser
- [22b]
691. Vaḥdet-i zātı zuhūr etmek ile
Nūr-ı ender nūr-ı nūr görmek ile
692. ‘Abd-i Allah olması lāzım degil
Fehm-i dāniş ile bu ma‘ nāyı bil
693. Sırr-ı ender sırr-ı ender sırdır
Vāhid-i ferd u şamed ḥaḳḳ birdir
694. Mertebe sende yine kul ‘abd-durur
Ḥaḳḳ daḥı ḥaḳdur ‘alā-yı Rab-durur
695. Zāhir-i insānın idi evvelā
Bil ḥūdānın bāṭınıydı ey dilā
696. Zāhir oldı sonra bāṭın ey civān
Diñle bu remzi daḥı ez-dil ü cān
697. Kenzi maḥfī idi ol şāhib-ḥayāt
İzdivāc eyledi zātıyla şifāt
698. Ḥaḳ-ı ‘ālem zāhir oldı ser-ta-ser
Oldı zāhirden ḥūdāya ṭan peser
699. Ya‘ni ḥaḳḳıñ bāṭını ḳable’l- zuhūr
Daḥı ḥaḳḳıñ zāhiri ba‘de’l- zuhūr
700. Kim ḥūdānıñ bāṭını ḥaḳ idi bil
Hem de ḥaḳın zāhiri ḥaḳ idi bil
701. <Bil> bāṭın olan ḥaḳḳa nisbetle hemān
Zāhir olur hem daḥı zāhir olan
702. Ḥaḳḳa nisbet eyle bāṭındır dilā
Fehm édüp bilmegi bu sırrı eyā
703. Vāḳıf-ı sırr-ı ledün esrar olan
Fehm éder bu sırrı pūr-envār olan
704. Mazḥar-ı envār ḥaḳḳ şānındadır

- Sırrı-ı sübhānellezi cāındadur
705. Şüretā insān içi hayvān olan
Fehm-i ‘ibret eylemez nādān olan
706. Kālb gözin açub başiret ile bak
Hoş nazar kıl ya‘ ni diḳḳat ile bak
- [23a]
707. Olmaz idrāk hiss-i ‘ayn ile bu sırr
Dīde-i cān ile belki bilinür
708. Derd-i ‘ışk ile gözin başıñ hemān
Tökedüben şonra kanıñ kıl revāñ
709. Ma‘ şūḳıñ yolına ‘āşık māl-i genc
Şarf édüp eyler daḥı cānını harc
710. Gir ḥabibullah yolına sen daḥı
Ma‘ nevī mi‘ rāc ile ey aḥī
711. Firḳat-i dūn almadan ol ḥalāş
Ḥaḳḳa vāşıl ol va‘ ām içinde ḥāş
712. Hasretā vā *hasretā*¹⁴ eyvāh seni
Zātını tekmiñ içün Allah seni
713. Gerçi aşlından ayırdı seni yār
Dimedi dost vuşlatıñ dilden çıkar
714. Bil şarāy-ı vaşl-ı da‘ vet eyledi
Ehl-i dil olan icābet eyledi
715. Sa‘ y édüp koyma bu işi yārına
Farz fevt eyleme git yārına
716. Derd-i ‘ışk ol derd-i ‘ışk ol derd-i ‘ışk
Ref‘ olub zulmet gönül pür ola şevḳ
717. Gel bekāsı olmayan eşyāyı bırak
Farkı fark et farkı et farkı fark
718. Ehl-i ‘ışk olmaḳ senin şān-ı durur
Hem elestde ‘ahd-i peymānıñ-durur
719. ‘İşkı olmayan kişi ādem degil

¹⁴ Ar. vā hasretā “Yazıklar olsun.”

- ‘ Işık ile geçmezse demler dem değil
720. ‘ Işık âteşidir kimi içre düşüb
Kaynayan ‘ ışıktır kimi içre düşüb
721. Her vücūdın cünbüşü ‘ ışıktır
Her kişinin bilişi ‘ ışıktır
722. Her za‘îfe her nahife emdir ‘ ışıktır
Cümle derdlere devā-merhemdir ‘ ışıktır
723. Enbiyā ve evliyāya reh-nümā
‘ Işık olubdur cümle şeyde pîşuvā

[23b]

724. Cām-ı ‘ ışıktır ‘ ârifân nūr etdiler
Sırr-ı kevnî bildiler pûş etdiler
725. Cān kulağı ile diñlersen eger
Vaşf idem bir sırr dahı saña peser
726. Kālb gözin aç bu maḥalle dikkāt et
Görme ġāfil ġüş-i cān-ıla işit
727. Her kime ki sırr ta‘līm etdiler
Dikdiler ağızını mühürlediler
728. Ez-ezel nûş eyleyenler cām-ı ‘ ışıktır
Oldılar ḥayrān dilā rām-ı ‘ ışıktır
729. Sırr-ı ‘ ışıktır anlar izhār eylemez
Tā ki düstūr olmayınca söylemez
730. Şol kese kim ola keşf kâināt
Göñli ḥayrān dili lāldir aklı māt
731. Gerçi ağızında kilid var ‘ ârifin
Göñli rāz-ıla tōlıdur zārifin
732. Söylemez ammā dili pūr-rāz éder
Göñli şālā māl olub āvāz éder
733. Zıkr olan evşāf ile mevşūf olur
Söylemez ebsem olur ma‘rūf olur
734. Söylemekden dudağın yummuştur ol
Sırr ifşā eylemez bî-hūştur ol
735. Ma‘nā-yı esrār celālî nûş éder

- Yüz dili var söylemez heb gūş éder
736. Gel işit bu nazmı ey dil gūş-i cān
Tā saña esrār-ı hāḳḳ ola ‘ayān
738. Gice gündüz zikr ile meşgūl ol
Kim hūdāya ‘ārif ol maḳbūl ol
739. Gel teferrūc bu gūlzār-ı ‘ışḳ
Tā ki mesrūr olasın esrār-ı ‘ışḳ
740. ‘İlm-i tevḥīd şol kese olur helāl
Ki[m] o<l>dur ehl-i taşavvūf ehl-i ḥāl
741. Der iseñ tevḥīd ne ḥāl evliyā
Nice anlar sırrını ehl-i hevā
- [24a]
742. Nice başlar bu yola olur ayak
Daḥı ayak baş gel gör de baḳ
743. ‘Āşık-ı şādık bu yolda ey civān
Kendi kanı ile oynar her zemān
744. Gerçi pūr-ḥūndur bu yol ammā ki ol
Ḳaṭ‘-i rāh eyler ise bulur vuşūl
745. Ma‘ şūḳa vaşl olub sultān olur
Kendisi ma‘ şūḳ olur bir ḥāl olur
746. Nitekim mecnūnı leylā ‘āḳıbet
İsteyü geldi ve kıldı zāriyet
747. Ḳalmadı mecnūn-naẓar hiç leylāya
Gör ne yüzden uğradı mücellāya
748. Ol fenā ender fenā ender fenā
Bul beḳā ender beḳā ender beḳā
749. Yoḳ olan cānā gerü ol vār olur
Vār olunca yār-ıla her bār olur
750. ‘Āteş-i ‘ışḳdan şu kim maḥrūm-durur
‘Ālem içre bil anı bir şūm-durur
751. Yoḳ ola ki neye lāzım varlığı
Varlığından çok ḥayırlı yoklığı
752. Gel kemāl-i ‘arz ile nādāna sen

- Gevheri atma dilā yabana sen
753. Lîk şol sâlik ki pür ‘ aşık-durur
Cân u dilden şevk-ıla şadık-durur
754. Kande kim vardır dilā teşne libân
Çeşme hayvândan anı kandır hemân
755. Nutk-ı bārânım şadef içre peser
Düşer ise olur anda pür güher
756. Lîk mārân ağzına düşerse hem
‘ Aks oluben olur anda dahı semm
757. Hâzm éder mi serçe ‘ anka loğmasın
Şâhine beñzer mi huffâş bakmasın
758. Ğayrı kuş deryāya dalsa boğulur
Biñde biri çıkısa dahı yorulur
- [24b]
759. Şol ki deryā-yı haķīkat içre ğark
‘ Aynı bunlar gibidir ki oldı fark
760. Anlara lâyıķ-durur deryā-yı ‘ ışk
Kim vücūdın ğark édüp sevdā-yı ‘ ışk
761. Cüş édüp başdan taşar ‘ ummān-ı ‘ ışk
Sīneleri baħr-i bī-pāyān-ı ‘ ışk
762. Gönli deryā-yı haķīkat eriyüz
Haķķ ile haķķ ğayrı biriyüz
763. Gönli pür-‘ ummān olan anlar bizi
Baħr-i bī-pāyān olan anlar bizi
764. Gerçi ey dil ‘ âlemi kapladı nūr
Göremez huffâş dīvāne ol-durur
765. Haķķ resül faħr-i ‘ âlem ey peser
Dedi ħadd yaşında ol ħayre’l-beşer
766. Haķķ ta‘ âlī on sekiz biñ ‘ âlemi
Halk édüben şüret üzre âdemi
767. Zīra bu cismin egerçe ħılķati
Hem dahı ruħuñ şafâtı şan‘ atı
768. Bil şafâtullah Allah üzredir

- Lā-mekān olan şehinşāh üzredir
769. Cismimiz yüz örtüsü olan biziz
Bu cihānda i er uden i re biz
770. Ger i deryā gibiyiz biz bir şamān
  p n n altında gizlendik hemān
771. Ya  ni cismi r  ha nisbet eylesin
K l   k l b -h de ş  bet eylesin
772.   Aynı şol deryā gibidir nisbet 
Bir şaman   pi gibidir ş ret 
773. Ya  ni demek oldu dery           
 add-i b -p y n-ı s d          
774. Bil ha    at tende gizlenmi -durur
Ten   pi altında gizlenmi -durur
775.  ar  olanın h lini ey g  fil n
    m-i dery -b n olan a lar hem n
- [25a]
776. Anlara g lmedi tev  iden na  b
Ya  ni dery -y  ha    atden na  b
777. Degme bir ki inin   a lı iremez
Fehm-i sırrullah  ey dil bilemez
778. Emr-i k f u n nla b  ından gel r
Kendi kendin ald r b hayr n  al r
779. Bunca evh m-  hay l tlar ile
Bunca na   - m z h l tlar ile
780. Bu ma alle di   at ile ş h i  n
Fa r-i    lem ha    res lullah i  n
781. Kim bu c n aynaya olmu dur mi  l
 ki t r f  mu aff  b -mel l
782.  yinenin iki t r f  cil 
Ger olursa olmaz ol ş ret n m 
783. B yle olunca dil  l z m gel r
Bir t r fina ke f l b dd olur
784. Kim na ar etdikde ş ret g rine

- Mün' akis olub vücūdın biline
785. Ruḥ ensābında böyledür kezā
Perdesiz iki tarāfı pür-cilā
786. Ya' ni bir aynadır ol şāfiyāt
Mün' akis olmaz aḡa hīç bir şafāt
787. Lāzım oldu kim aḡa da bir keşīf
Bir tarāfda koyıla ey şerīf
788. Hikmetiyle hem beden[-i] insānı ḡaḡḡ
Çār ' unşurdan mürekkeb etdi ḡaḡḡ
789. Cem' édüp kudret eliyle kırk şabāḡ
Taḡmīr eyledi ve hem nefḡ etdi rāḡ
790. Fi'l-miḡal ebdān rūḡa nisbetle dān
Ayna ardındaki perde hemān
791. Şūr-ı a' māl rūḡdan heb görinür
Keşf olur bunca ḡaḡāyık bilinür
792. Oldı ālāt rūḡa ebdān fi'l-miḡāl
Ber-taraf rūḡıḡ bedene muttaşıl
- [25b]
793. Bir tarāfı cānib-i ḡaḡḡa baḡar
Cānib-i ebdān ' aceb zulmetde yār
794. Cānib-i tende olan niḡāb heb
Ref' olur sülūk ile hicāb heb
795. Ol zemān āyine-i rūḡda civān
Pertev-i raḡmān zuḡūr eyler hemān
796. Maḡv olur āyinelik ḡükmi ḡamu
Ref' olur zāḡir olur dildār-ı hū
797. Muḡlaḡā şiddet[-i] zuḡūrudan ḡafī
Hā hunā hā-hā hunā hā bâḡa fī
798. Nitekim ol pīşuvā ehl-i yaḡīn
Ya' ni mevlāna celāl el-ḡaḡḡ dīn
799. Meşnevīde buyurır eyler beyāḡ
Diḡle zerresin diyem ey ḡāfilān
800. Altı yüzlü āyinedir [e]bu'l-vefā

- Ya‘ni şāhib dil olan alb-i şafā
801. Hā tecellī eyler andan dāimā
Şeş cihāne yād-dār ey rehnümā
802. Āşikāre olduıun gizlidir
Geri dur zāhid bu yol pek ozludur
803. Çeşm-i zāhirle göremezsın anı
Gūş-i zāhirle işitmezsın anı
804. Cān gözi görür o nūrı bi’t-temām
Cān ulaı işidir diqler kelām
805. Enbiyānı üç gözi var ey peser
Cān gözi göül gözi biri de ser
806. Baş gözi anlarla muttaşıl olur
Ol daı görmege isti‘ dād bulur
807. Cümlesini nūrı bir olur hemā
Müsta‘id nāzır olurlar müste‘ān
808. Far-i ‘ālem buyurır ey şāh-ı men
Baş gözile görmüşüm Allah’ı men
809. Dedi aşāb ey resūl hayru’n-nās
Söyle nice görmüşün ey ha-şinās

[26a]

810. Far-i ‘ālem ha nebīyy muterem
Dedi mi‘rāc gicesi çun dem-be-dem
811. Seyr édüp bunca felekler geçmişem
Müntehī sidreye çunki érmışem
812. Cebrail anda alub geldi baa
Refrefe oldum süvār hadan yaa
813. Geçmişem nūrdan hicāb yetmiş bi
Yaratmışam bunca nuāt yetmiş bi
814. Hāzreti Allah’a irişdüm temām
Gel berü dedi Muammedu’s-selām
815. Ol nidādan maza nūr oldu vücūd
ıldum ebrū-yı dilārāya sücūd
816. Ten gözi cān gözine alb gözi cān
Gözine bakdı ki cānān içre an

817. Sālik-i rāh-ı hüdā emr-i kerīm
Oldı mi‘ rāc-ı haḳāyıkda muḳīm
818. Cān ile ten beynine olan niḳāb
Bil odur zūlmātı yetmiş biḳ ḫicāb
819. Haḳ ta‘ālī emri ile ref‘ olur
Himmet-i mürşidle cümle def‘ olur
820. Bir bir ref‘ eyler ol ‘illetleri
Ya‘ni perde ve ḫicāb zūlmetleri
821. Bir ḫicāb zūlmet gidince bir de nūr
Ref‘ olur yetmiş biḳ olur cümle dūr
822. Ma‘şūḳ‘āşık bir vücūd eşḡāl olur
Vaşl olur her ikisi bir yār olur
823. Tenle ḳalb mābeynine hem ḳalb rūḫ
Nesne ḳalmaz kesb éder ḳūt-i fütūḫ
824. Ten gözi göñül gözine ola şūr
Göñül gözi cān gözile buluşur
825. Ten gözi haḳḳı görir vāşıl olur
Emr-i haḳla ne diler ḫāşıl olur
826. Göz haḳīḳatle görir kim ol zemān
Leyse fi’d-dār ḡayre deyyār¹⁵ ḡāfilān

[26b]

827. ‘Āşık-ı ma‘şūḳ o demde bir-durur
Gider aḡyār aradan bir sırr-durur
828. İkilik ref‘ olıcak birlik ḳalur
Ten ile cān cānla ten dirlik bulur
829. Zira tensiz cānıḡömmekdir muḫal
Bu maḫalle nice idem ḳīl u ḳāl
830. Cānı tensiz görmek olaydı eger
Kimse gelmez idi ‘āleme peser
831. Ne sebeble görünür dildār-ı men
Der iseñ görmeye sebebdür beden

¹⁵ Ar. “Evde, ev sahibinden başkası yoktur.”

832. Tā kim ol ‘ālemden ervāḥ ey peser
‘Aql-ı küllden nefis-i küll kıldı sefer
833. Gider andan da cemāde ey dilā
Ba‘de andan da nebāte mehlika
834. Daḥı nebātdan gider ḥayvān olur
Daḥı ḥayvāndan gider insān olur
835. Bunca ‘ālemlerde ḥāşıl ettiği
Şol ḥicāblardır ki zerr yetmiş biḡi
836. Nūrdır yetmiş biḡi de zulmāt
Yukaruda olmış-idi beyyināt
837. Bu ḥicāblar bunca seferden kamu
Taḥşıl etmiş idik anı nīk ḥu
838. Himmet-i mürşid ile heb ref‘ olur
Gider aradan ḥicāblar def‘ olur
839. Mertebe-i evvele kim irişür
Bedene cān ile cānān buluşur
840. Ḥaḡ gözile ḥaḡkı kendinde görür
Daḥı her şeyde müşāhide kalur
841. Çünkü bu göz-ile manşūr āşikār
Gördi izhār eyleyince oldu dār
842. Cānına minnet ki ḥaḡla ḥaḡḡ ola
Kaṭresin deryā édüp muṭlak ola
843. Hem ḥayātı cāvidāne irişür
Ölmeden evvel ecelle buluşur

[27a]

844. Kimyā-yı şarf olunca öyle bil
Cān tenden ten ez-cān mestūr degil
845. Ne kim ol esrāre irişmiş olur
Kendi kendi o zemān bilmiş olur
846. Yā ahī dīde-i cānım gūşā
Ez berāy-i faḡr-i ‘ālem zū’l-‘itā
847. Seyyide’l-kevneyn-i ḥātem ḥaḡḡıçün
Bāiş-i icād-ı ādem ḥaḡḡıçün

848. Hāzreti Ādem u Havvā ḥaḳḳıçün
Cennet-i Firdevs-i A‘lā ḥaḳḳıçün
849. Yüz yi<gi>rmi dört biḡ nebīniḡ ḥaḳḳıçün
Ġavs-ı a‘zam her velīniḡ ḥaḳḳıçün
850. Kapladı nefis ü heva her yanımı
Ġaflet-i dünyadan uyar cānımı
851. Yārīgār-ı Muştafā’nıḡ ‘ışkına
Ka‘be-i merve şafānıḡ ‘ışkına
852. Perdedār-ı enbiyānıḡ ‘ışkına
Ya‘ni fāruḡ-ı ‘alānıḡ ‘ışkına
853. Cāmi‘ āyāt kūrān ‘ışkına
Hilm-i zinnūreyn-i ‘Osmān ‘ışkına
854. Şīr-i yezdān-ı ḥüdānıḡ ‘ışkına
Ol ‘Aliyyü’l-Murtażānıḡ ‘ışkına
855. Eyledim her ne ki var cürm ü günāh
‘Afvın eyle kıl kerem ey pādişāh
856. Hamdulillah nūr-nāme ḥatm şod
Hoş rebi‘ muḥterem der-māh būd
857. Gūyemet tāriḡ rādān nīk-nām
Biḡ iki yüz elli üç sāl[i]di temām

SONUÇ

Miraç hadisesi, müslümanlar nazarında en mühim mucizelerden biridir. İslâm toplulukları için büyük bir müjdeyi ihtiva eden bu mucize, birçok çağda ve birçok coğrafyada işlenmiştir. İslâma tâbi milletler, bu mevzuu kendi duyuş ve erkânlarınca işlemiş, böylelikle miraç teması altında muhtelif çalışmalar tezâhür etmiştir. Tanzimat Fermanı (1839) öncesi dönemin Türk edebiyatı, klasik dönem edebiyatı olarak tasnif edilir. 1837’de kaleme alınan Nurnâme-i Muhammed bu devrin son eserlerinden sayılabilir. Bu tezde diğer İslâm edebiyatı sahalarından Fars ve Arap edebiyatlarına da değinildi, böylece miraç anlatısının ve özelde mirâciye türünün İslâm edebiyatı denebilecek müşterek bir çatı altında konumlandırılmasına çalışıldı. Buradan hareketle temel anlamda bu üç ayrı kültür dairesinin kendisine münhasır duyuş ve estetiğini algılayıp, aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkarıldı. Bunun neticesinde, daha ziyade Fars ve Türk edebiyatları adına benzerlikler tespit edildi. Esâsen coğrafya gereği Araplardan çok Acemlerle yakın olduğumuz için; gerek dostluk gerekse düşmanlık yoluyla kurduğumuz ilişkiler, beraberinde bir kültür alışverişini de doğurmuştur. Dolayısıyla, edebî, fikrî, ilmî vb. birçok cihetten benzerliklerin görülmesi hayrete celp değildir, söz konusu iki edebî sahanın da miraç temasına Arap edebiyatında görülmeyen bir sanatsallıkta yaklaşması gayet tabiidir.

Söz konusu bu iki edebî cihetin yanında Arap edebiyatı daha farklı bir yapıya sahiptir. Araplar, miraç hadisesini edebî sahadan, nazımdan uzak; ilme yakın şekillendirmişlerdir. Araplar, Türk ve Fars edebiyatının aksine bu mucizeyi nazım yollu değil, mensur bir yapıyla ilmî sahalarda işlemişlerdir. Kanaatimizce bunun sebebi, dönemin şartlarını ve islâmın kaide ve esaslarının yanı sıra Arapların edebî yaklaşımını gösterebiliriz. Öyle ki miraç mucizesi vukû bulduğunda cahiliye dönemi edebiyatı olarak da bilinen edebiyatın bir sonraki devri yaşanmaktaydı. O dönem Arap edebiyatı şiirde kullandığı dil ve sanatsal mükemmellikle bilinir; şiirde mübalağa ve mecaz gibi hakikatten uzak düşecek uçarı mefhumların hayret uyandıracak buluşları ile hüner bulurdu. Belki de miraç, şâirlerin uçarı buluşlarının veya söz sanatlarının dokunuşuna ihtiyaç duymayan bir mucize olarak görülüyordu.

Miraç mevzuunu edebî sahalar içerisinde değerlendirirken Türk Edebiyatı üzerinde yoğunlaşmak lazım gelir. Zira miracın Türk sahasında gösterdiği terakki, müstakilleşmesi yönüyle ehemmiyeti haizdir. Şâirlerimiz, miracı diğer edebiyat sahalarında da olduğu gibi zaman zaman bütün bir eserin alt teması olarak işlediler. Hamse, hilye, siyer, mucizât vb. edebî türlerin içerisinde birer “bâb” olmaktan öteye geçemeyen miraç, edebiyatımızda zamanla bir edebî tür olarak yerini buldu. Şâirlerimiz sadece miracı anlatabilmek adına mesnevîler ve kasîdeler kaleme aldı. Bu durum da bir edebî tür olarak mirâciye, edebiyatımızda ön plana çıktı. Bunlardan mesnevî şeklinde yazılanlar *mirâç-nâme*; kasîde şeklinde yazılanlar ise *mirâciye* ismiyle anıldı. Hatta müstakilleşmekle kalmayıp mürettep divanlarda yer bulan miraç mevzuu, toplumsal mefhûmumuz tarafından yazınsal sahamızda ayrıca bir yer teşkil etti.

Türk edebiyatında bilinen ilk mirâciye örneği *Satuk Bugra Han Destanı*’nda kendisini gösterir. *Mi’râcnâme’tü’l-Hazret* adıyla müstakil bir yapı tutan bu kısım, aynı zamanda bilinen ilk müstakil mirâciyedir.¹⁶ XII. yüzyılda Çagatay sahası şâirlerinden Hakîm Ata tarafından yazıldığı bilinen ve 122 beyitten müteşekkil bu mirâciye, 7+7 hece vezni kullanılarak sade bir dille neşredilmiştir. Eserin ilk ve son beyitleri aşağıda olduğu gibidir.

İlk: *Bir ü barlık ol Kâdir körüng nazar kıldı-ya*
Muṣtafâ(n)indirüp bizni ümmet kıldı-ya

Son: *Kul süleymân söz aydı Resûl mi ‘râcın yaydı*
Mi ‘râc-ı Ahmed’ni aydı dostlarga yâd-gâr koydı-ya

Tez konumuz olan *Nûrnâme-i Muhammed* adlı bu mirâciye şekil özellikleri bakımından klasik, alışlagelmiş bir tavrın örneğidir. Mesnevî nazım biçiminde yazılmış ve aruzun *fâilâtün/fâilâtün/fâilün* babı ile tanzim edilmiş olması; evvelâ Allah’ın kudret ve azameti, sonra resûlü Hz. Muhammed (a.s) ve sırasınca hulefâ-yı râşidîn bahirleri bu gelenekselliğin bir âdetidir.

¹⁶Eraslan, Kemal, *Hakîm Atâ ve Mi’râcnâmesi*, s. 243-304, 1979

Miraç hadisesini geniş yelpazede ele alan Zahrî Efendi, Peygamber efendimizin (a.s.) yükseldiği her katı ayrı bölümlerce izah etmiştir. Tüm bu izahatlar mezkûr mucizenin içeriği ile alakalı olarak zengin bilgileri ihtiva etmektedir. Hz. Muhammed'in miraçta Cebrâil rehberliğinde görüp öğrendikleri tafsilatlı bir biçimde işlenmiştir. Buna örnek olarak 398-400. beyitlerde cehennemde görülen bir grup şöyle anlatılır:

*Bir gürûha uğradım andan peser
Kim melekler taşla başların ezer (398)*

*Yine cebrâile şordum anları
Çünkü bu hâletde gördüm anları (399)*

*Dedi cebrâil hamâkat eylesün
Terk-i cum 'a ve cemâ 'at eylesün (400)*

Buna benzer nice bilgileri ihâta eden eser, asıl zenginliğini bu tafsilatlı ilminden almaktadır. Şâirler mirâciyelerini kaleme alırken üslupta iki temel fark belirir. Bunlardan biri estetik yapıyı ön planda tutarak temayı işlemek; diğeri ise öğreticiliği önde tutarak hikemîce söz söylemek. Zahrî Efendi'nin *Nûrnâme-i Muhammed*'i öğreticiliği esas alan, hikemî bir üslup ile yazılmıştır. Bu anlamda eserin estetik yapısı, hikemî yapısının gölgesinde kalmıştır.

Sonuç olarak, bu tezde Muhammed Zahrî Efendi'nin mirâciye türünde yazmış olduğu *Nûrnâme-i Muhammed* adlı eseri transkripsiyon alfabesine aktarılmış ve sahaya tanıtılmıştır. Dini-tasavvufi bir yapıyı ihtiva eden eserin muhtelif kıssa ve anlatılarla desteklediği hikemî yapısı ve Zahrî Efendi'nin bu yapıyı nasıl kaleme aldığı incelenmiş, eserin dil ve şekil hususiyetleri üzerinde durulmuştur. Bu tezin, başarabildiği ölçüde klasik şiir sahasına ve özelde mirâciyeler üzerine çalışmalara bir katkı sunması amaçlanmaktadır.

ÖZEL ADLAR LÜGATÇESİ

Âdem: Yaratılan ilk insandır.

Ahmet: Hz. Muhammed'in (a.s) isimlerinden biridir.

Ali: Dört büyük halifeden dördüncüsüdür.

Azâzil: Şeytanın Rabbine isyan etmeden önceki adıdır.

Azrâil: Dört büyük melekten can almakla vazifeli olanıdır.

Ebû Bekir: İlk İslam halifesidir.

Burak: Hz. Muhammed'in (a.s) miraca giderken kullandığı binektir.

Cebrâil: Dört büyük melekten vahiy elçiliği ile vazifeli olanıdır.

Mevlânâ Celâleddin: 13. asırda Konya'da yaşamış olan, aynı zamanda mevlevîliğin de pîri olan büyük bir mutasavvıftır.

İmam Gazzâli: Selçuklu dönemi İslâm âlimi ve tarihin en büyük mantıkçılarından biridir.

Girdigâr: Allah.

Hârûn: İsrailoğullarına gönderilen bir peygamber; aynı zamanda Hz. Musâ'nın kardeşidir.

Havvâ: Yaratılan ilk kadındır.

İbrahim: Dört büyük peygamberden ilki, Allah'ın "dostum" hitabıyla andığı peygamberdir.

İdris: Hz. Şit'in oğlu ve Babil doğumlu bir peygamberdir.

İsâ: Dört büyük peygamberden biridir.

İsrâfil: Dört büyükten melekten sûra üflemekle vazifeli olanıdır.

İskender: Makedonya tarihinin büyük imparatorudur.

Kâzım: Metin içerisinde şâirin üstâdım hitabıyla seslendiği; hocası olduğunu düşündüğümüz bir zât.

Keyvân: Zuhal gezegeni; Satürn.

Leylâ: Arap edebiyatında efsanevî bir karakter, mâşuk.

Sultan Mahmut: Sultan II. Mahmut.

Mâverdî: Ebû el-Hasan 'Alî İbn Muhammed İbn Habîb el-Mâverdî. Şâfiî mezhebinin hukukçusu addedilir.

Mecnûn: Arap edebiyatında efsanevî bir karakter, âşık.

Mesih: Hz. İsa için kullanılan mevsuf bir isimdir.

Mikâil: Dört büyük melekten hava olayları ile vazifeli olanıdır.

Musâ: Dört büyük peygamberden biridir.

Mustafa: Hz. Muhammed'in (a.s) isimlerinden biridir.

Muhammed (a.s): Son peygamber.

Nûh: Tufan peygamberidir.

Osman: İslâmın üçüncü hâlifesidir.

Ömer: İslâmın ikinci hâlifesidir.

Perverdigâr: Rızıkları dağıtan...

Süleymân: Saltanatıyla meşhur peygamber.

Yahya: Hz. Zekeriyâ'nın oğlu ve Hz. İsa'nın çağdaşı bir peygamberdir.

Yakup: İsrailoğullarının atası olan peygamberdir.

Yusuf: Hz. Yakub'un oğludur ve Mısır bölgesinde vazifelendirilmiş bir peygamberdir.

Zahrî: *Nûrnâme-i Muhammed*'in yazarıdır.

YER ADLARI LÜGATÇESİ

Behişt: Cennet.

Bilâd-ı Acem: Acem beldeleri; İran.

Cennetü'l-Adn: Adn cenneti. Cennetin katlarından biridir. Rivayete göre yedi kattan altıncısıdır.

Cennetü'l-Firdevs: Firdevs cenneti. Cennetin katlarından biridir. Rivayete göre yedi kattan yedincisi; en yücesidir.

Düzah: Cehennem.

Mescid-i Aksâ: Kudüs'te bulunan ve müslümanların ilk kıblesi mescit.

Mısır: Kuzey Afrika'da Nil havzasında kadim bir ülkedir.

Safa-Merve: Mekke'de Mescid-i Haram'ın kuzeyinde iki ayrı tepe.

Sidretü'l-Müntehâ: Allah katında yaratılmışların ulaşabildiği ve mahiyetini kısmen de olsa idrak edebildiği son makam, sınır veya bir ağaç.

Şam: Suriye ve Filistin bölgelerinin eski adı veya Dimaşk şehri.

Tebük: Arabistan'ın kuzeybatısında bir şehir.

KAYNAKÇA

- Akar, M. (1980, Mayıs). Türk Edebiyatında Manzum Mi'râcnâmeler. Ankara.
- Akar, M. (1986). Miraç Hadisesinin Türk Halk Şiirine Yansıması. *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*. Ankara.
- Canım, R. (2010). *Divan Edebiyatında Türler*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çağrııcı, M. (1996). Gazzâlî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 13. Ankara.
- Devellioğlu, F. (1993). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (25 b.). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Elmalılı, H. Y. (2014). *Hak Dini Kur'an Dili* (Cilt 1). İstanbul, Eyüp: Zahraveyn.
- Eraslan, K. (1979). Hakîm Atâ ve Mi'râç-nâmesi. *Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*(10/1), 243-304.
- Gündüz, Ş. (1996). Dinlerde Yükseliş Motifleri ve İslâm'da Miraç. Ankara.
- Harman, Ö. F. (1997). Hârûn. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 16. Ankara.
- Harman, Ö. F. (2000). İdris. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 21. Ankara.
- Harman, Ö. F. (2010). Süleymân. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 38. Ankara.
- İmamoğlu, F. (2018, Haziran). Muhammed Zahrî Efendi'nin Miftâh-ı Pend Adlı Eseri. İstanbul.
- İz, F. (1938). Miraçnâme. *Mezuniyet Tezi*. İÜ Türkiyat Enstitüsü.
- Kallek, C. (2003). Mâverdî. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 28. Ankara.
- Kaya, M. (2000). İskender. *TDV*.
- Kaya, M. (2001). Kasîdetü'l-Bürde. *TDV*.
- Nu'mânî, Ş. (1974). İslâm Tarihi: Asr-ı Saâdet. (Ö. R. Doğrul, Çev.) İstanbul.
- Özervarlı, M. S. (1996). Firdevs. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 13. Ankara.
- Sertkaya, O. F. (1968). Mi'râcnâme: Metin İndeks. *Mezuniyet Tezi*. İstanbul Üni. Edb. Fakültesi.
- Uludağ, S. (2009). Sidretü'l-Müntehâ. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 37.
- Uzun, M. (1993). Muhammediye. *Osmanlı Ansiklopedisi*. İstanbul.

Ünver, İ. (2000). İskender. *TDV*, 22.

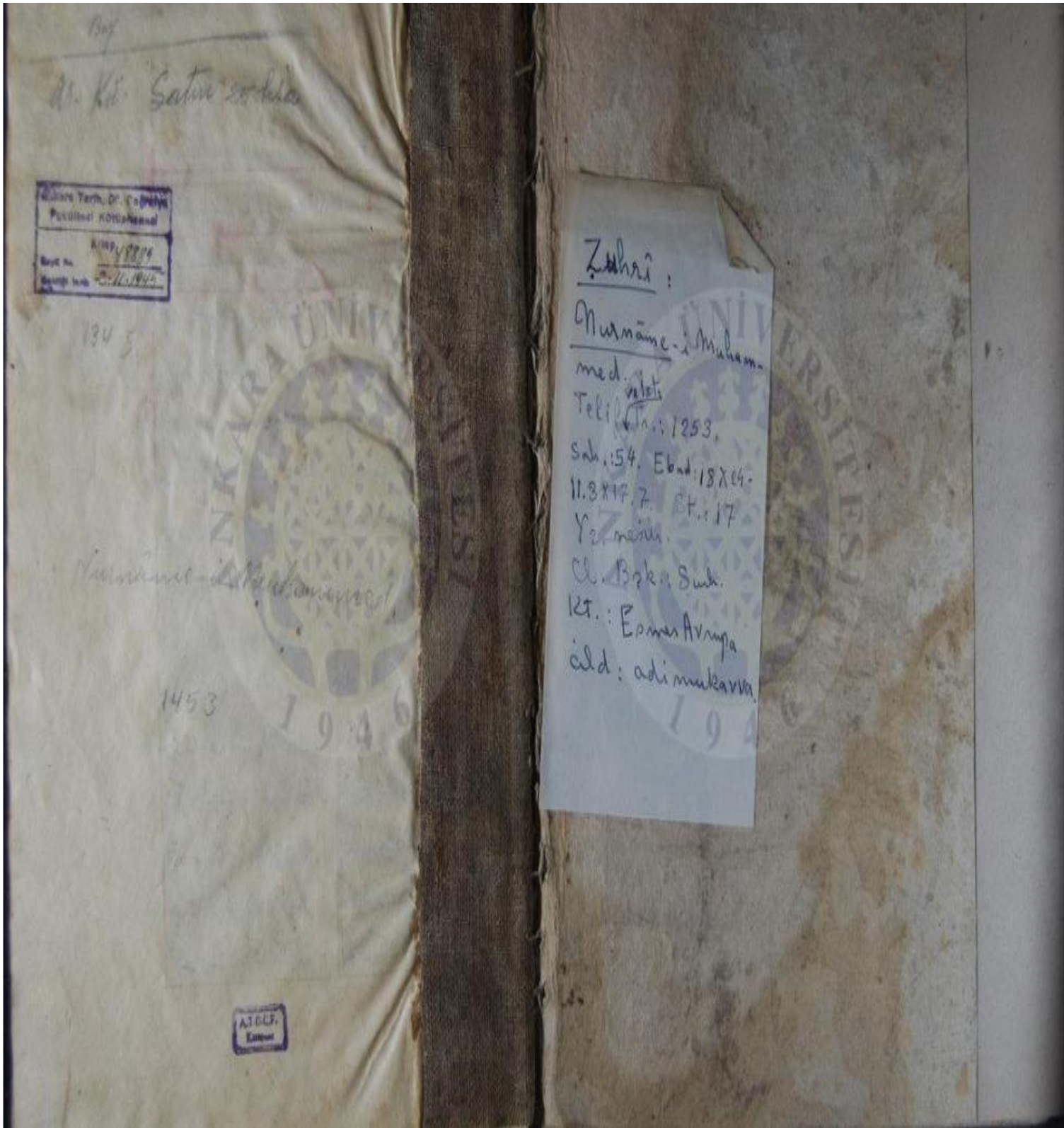
Yavuz, S. S. (2005). Mi'rac. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 30.

Yavuz, Y. Ş. (1988). Adn. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 1. Ankara.

Yazıcıoğlu, M. (1996). *Muhammediye*. (A. Çelebioğlu, Dü.) İstanbul.

NÛRNÂME-İ MUHAMMED'İN DTCF'YE KAYITLI NÜSHASI

Vr. 1a

نور نامه محمد علیه السلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد بید و شای بی عدد	اول خدا که او در فرد و صمد
ذات وحدتک یارب فیه	بی نظیری شریک بی شبیه
ایلدی پیدا عدمدن ارمی	آدم ایله قلدی زین عالمی
جسمنی اتدی سرشت از آب خاک	هم دمندن نفع اندون روح پاک
جمله دن انسان تکریم ایلدی	هم دخی اسمائی تعلیم ایلدی
اولدی نجه انبیا و مرسلین	نسله صلوا علیه و آله و جمیعین
نسل پاکدن اولون مصطفی	فخر کونین جهانی پر صفا
جمله امتدن خیر لای امتی	ظلمتی رفع اتدی نور سستی
حمد لله بزی امت ایلدی	فرق انوار محبت ایلدی
شکرین اجر انجیه اتسون ذولکلا	قلبی محزون کو کلی حیران دل لال
نجه و شل آخه خدم یوق دهن	ایکم اولدوم فالشم بی هوش من
خیرت اجمره کویا لا یعقل ایدم	سویلدم صنگی بنی عقل ایدم
شینم اوستادم اقدام کاظم	ددی بر کون کلبری ای ظهیرنا

و ک

کو کلی ویران سیننه سی پر نج سیر	بلورم اما که کیزی کج سیر
قیل کشا معنی متاع شالنی	مشری اولوب کوره رحالنی
شول قیودن کولیه آپ روان	نوش ایده مز سالک پر تشنه گان
معنی نری دل هم جوش ایلسون	اهل عرفان تشنه لب نوش ایلسون
آتش اولینجه ماوردی نشان	یعنی اولمز خوش قو خوشی ریکان
چون درختان سبز ایله بی پوئل	بلبلان میل الیز خاموش اولور
چونکه هر کس سویلدی قدر نجه	سند و صفایت طهری مثل مور
انس و جنه کون فیها عالمه	جمله موجوداته باعث آده مه
کوهری ذات محمد در سبب	خلقت انوار احمد در سبب
اول معظم نورینی باری خدا	ایلمشد رابتدا و انتها
جان جانان اجمره جان حقه و صول	ایله نظم از جان معراج رسول
چون ارشدی بو کلام در کوثرین	لوزه اندام دو قوب تیره دین
سز فرو کردم کشیدم آه سرد	که بنم یارب دست پای بند
آن بود خورشید حاور بن سیم	دز اندر دز اندر دز ره سیم
لیک کو کلام اجمره بر دریای خوش	لحظه حب ایلدی جوش و خروش
ایلدی مجنون بنی سودای عشق	اولشم غواص دل دریای عشق
نظم بحر مدد معانی در کنار	چهاروب لو لوش اندر یاد کار

در وصف ابو بکر الصديق رضی اللہ عنہ

عادل دارا اولان ابوبکر	عارف دانا اولان ابوبکر
شاه سرور ذاتيك اندی اختیار	ازارل سودی واتدی بازار
بحر شرع پیجره او برغوا صدی	دین صدقہ دریکنا خاص در
مجلس محبوب رب پیجره همین	مسند تحت خازفته نشین
حضرت شاه رسل خیر البشر	که حدیثه بیورر کورن در
حق تعالی جنتک بایک کشا	فتح آتمن راضی اولیجعه تا
جنتک مفتاح آنده یاد کیر	که کشاد الین ملا بکر
اهل جرعه نعت عظمادراول	حمد اوله حقن بزه اعطادراول
روز دهشت قبل رجای حضرت	ایله ادخال بهشت رحمت

در وصف حضرت عمر رضی اللہ عنہ

پادشاهل تاج داریدر عمر	هم خلافت شهریاریدر عمر
صاحب العدل حکومندردلا	افتخار امت شمس الضحی
مجلس کلزار شاهاندر عمر	وصف مذاج هزاراندر عمر
تیغ نصر تله هزار شهر عرب	فتح ایلد واتدی کشا بالاندر رب
نشر شمشیر الیه صاحب قرآن	جسم اعدا دن سر بال خون فشان
باسبان اولدی حرم حصه یلر	حضرت شاه شفیع پرده دار

بخش ارواح البیوب شاد ایلون	او قوبالر خیر الیه یاد ایلسون
شاه سرور انبیا واصفیا	خرناله حق رسول مصطفی
باعث ایجاد عالمدر او شاه	هر نه وار نورندن انمشدر الیه
حاک و باد و آتش تبر او کل	طینه اصلیه سی ای یاربیل
عقل ایرشمن غیری حالتدر رسول	نور در یای حقیقتدر رسول
هادی نور خدا محبوب ذات	نوح پیغمبر که طوفان دن نجات
مهر سلیمان اولور دی عبور	مالک ملک و خوش الیه بطور
روضه نورندن اولمشدر اثر	حضرت ابراهیمی آشدن کز ر
اون یکی یول اولدی دخی ازدها	حضرت موسی نیله اور دی عصا
بدلیکم اکامت اولمغه	سبب اولد بو نیجه رفعت بولمغه
یعقوبک کوز لرینه ورن جلا	بوی پیراهن یوسفدن دلا
اندی بولدی قوم عیسی فائده	بنی اسرائیل کو کدن مائده
خرکونین جهان اولدی سبب	بو نیجه معجزات کراماته هب
بردخی یوقدر کلیس و التان	مظهر نور نبی الله تمام
جان دلدن ذاکیات اولسون کا	صدقات صافیات اولسون کا
هر نفس ضد در و ضد سلا	آنکه اولاد اصحاب کرام
اندی انلاری انکه نخت یار	بالخصوص اول جاریار کرد کار

جنت عدن انجمنه بی شک کردگار	ایده جک شاه نبی به همجواری
همه رخی فاتح بلادی عجم	عرصة دین نبینک ذی همهم
شاهباز عالمه قدس الست	صید مطلوبی کم وارد بردست

در وصف حضرت عثمان رضی الله عنه

صاحب حسن الامان عثمان در	واقف عرفان اولان عثمان در
قصرینک پادشاهیدر رخی	ایلدی تاج شریعتی اخی
جان ایله احیای دوران ایلدی	سنت پاکیزه جریان ایلدی
آنده ختم اولدی ادب ایله حیا	وصف پاکین نیجه وصف ایلم
روی پاکدن اوتانوردی کهر	لبری لطفله خندان اولس کهر
کورسه کرشیم جمالن فلک	تر مسار اولور ایلی انس و ملک
صاحب علم حیا نازک وجود	مثل نادرین جهان یلک راه بود
عشقله ختم کاوم الله ایدر	هر کجه اورا شاهنشاه ایدر
مهر شاه سروره مالک همین	اولدی دینه سان سیدنا جبرین

در وصف حضرت علی کرم الله وجهه

مسند قصر خلافتدر علی	هم امام شاه ولایتدر علی
انت منی یا علی در شان اوست	جسم پاک از انبیا نشان اوست

کذا

حکمتی سوره مشدر رسول	واقف سر رسالتدر اوغول
بر صدف غدر بحر عشق اینچو پسر	دارد از انبیا در ج کهر
واقف سر خدا علم لدن	اولیانک سرور صلی صاحب سخن
حضرت حقندن بزه دشت درون	عقل پرشمن غیری روح التذاول
وارد اولشد رحمت انبیا	که اورد حقندن بزه عین عطا
یار آیدلاری جهان کون مکان	کله یی حیدر کی صاحب حقان

شیر بزدان خدا انجمن علی

نور چشمم رضی انجمن علی

هر بری معجز کرمان صاحبی هر بری نبشان در اجالت صاحبی

قطره انجمنه بحر پایان هر بری	ذره انجمنه شمس تابان هر بری
مرا سونی با سین عجب رفع الدلیل	صقل نوحید یله رفع التدبیلر
سینه لری منبع اسرار در	نور مطلق معدن انوار در
عالمان مصطفی نیک هر بری	سان بنی اسرائیل پیغمبری
حد و بی پایان کراماته سبب	از برای فخر عالم اولدی هب
کیسوب عنصر لباسنی حق ایکن	ذات یله حق حقله مطلق ایکن

دکل کل نوری محمد مجده ر

خلق اولحقده اول احمد نیجه در

وارد اولدی بوجه کفاز جمع دریکتای سخن شیرین فصیح

بر قولاق دوت وکله جانیه اوغل
اولا شول سنه کم ذوالجلال
اول بنم نورم ایدی باری خدا
جمله دن اول بنم نورم حق
باشم اگرم ایلدیم طقه سجود
ای بنم خاص نور مختارم دردی
ای بنم قصود مطوم اولدن
حب شوقندک مهیا ایلد
اولینک ایدر دریای علم
هم برینک اسدر بحر حبا
دندم درونجی سنه بحر عقل
هم بشنچی در آنک دریای فقر
البتی دریای نعمت یدی نور
هر بنم یلک سنه نورم قرار
صکوه ایرشدی ند شیرین سخن
ترجلی له نظر اندی مجید

نه

طلدی باران و شل اندی ششات

اولا بوزیری درت یلک قطره
یوزیکرمی درت یلک بنی اذن ظهور
صباغ کوز مدن ایکی قطره آب هم
قطره اولدن اولدی جبرائیل
صول کوز مدن یینه ایکی قطره آب
قطره اولدن اولدی اسرافیل
صافولاغم دلو کندک یینه هم
اولی لوح اولدی ایکنجی قلم
صول قولاغم دلو کندک در رسول
اولیدن عرش اعلائی خدا
طلدی بوزم میانشدن یینه
اولیدن جنت فردوس دار
جبهه نورم میانلک عجب
قطره اولدن اولدی آفتاب
صاغ المدن طلدی بش قطره آب
اولیدن منتهی سدره حق
حوض هم کوثر بر اولدی بری

جان پیغمبر بر اولدی بری

قطره پنجمدن اولمشدرادم	منزل صافیه دن بصدی قدم
صول المذنب جار قطره اب یسینه	طلدی مانندی کلاب یسینه
قطره اولدن اولدی روزگار	ثابتدن خلق اندی صوبه کرد کار
خالک بر اولدی اوچخی قطره دن	قطره جار مدن انش اولدی دن
ایردی هاتندن یسینه بر خوش نسا	یعنی واصل اولدی فرمان خدا
فیض عالم دور محبوبه دی	ای بیضم تصورم مطلوبم ددی
جار نسنده خلق ایدوبن آشکار	سویله نفی سن ایدوبن اختیار
شان پیغمبر ندر جمله عیان	اشکاره ایلم سکا بیان
نور احمد باده چون ویردی سلام	باده دخی لدی سلامک بالتمام
ددی اول نور خدای کرد کار	بر نظر قیل کندونه ای روزگار
سندن زنجب تصور در ایله فهم	کل هوای نقشه ننده اولمه و فهم
چون بگونه نور اکا اندی خطاب	روزگار دخی نوره ویردی جواب
ددی عیسم بوله سن سویله بکا	نور احمد دخی سویلدی اکا
بند حقد رکنم وار نسنده چیز	امر حقه او یما دین اولدین کریز
روزگار نوره ددی ای نور پاک	بی قصون سن بنم آورده خالک
روزگار نور محمد ددی	بی عیب انجوق خدا احمد ددی
کم منزهدر شر کردن اول اله	بند عصبان ایله دانم در کنه

و خج

بر لکی حقت اقرار ایلدی	کند عبدتک اظهار ایلدی
چون اشتدی بو کلامی بوالفضول	ایلدی دین محمدی قبول
بند خلقه بگوشتی اولدی بار	بر قصور اولدوغنی ایلدی بار
نور پاک مصطفی صوبه سلام	ویردی هم سویلدی اکاده کلام
که سن ای صون سن سنی بلد کی هیچ	اکلیوب کند کی فهم تدکی هیچ
صوددی بر بنده ناجیزی یسینه	حق تعالی نک نوبی عاجیزی بجم
نور ایتدی کل بکا ویرکل جواب	نیله یی سرمدین جهانن سویله آب
صوایتدی کم مراد مجبه ندر	ایلم انی که اولکامم جبه ددی
بر نظر قیل کندونه ای اب ددی	نیچه عیبک وار اویان از خوب ددی
صوایتدی ندر عیسم بلزم	سویله کم بن بردخی یا کلزم
نور ذات پاک حق اندی خطاب	کوشنی بندن یکاروت ددی اب
پاک ناباک خدا مخلوف نیز	جمله سی سندن یونوب اوله تمیز
عجزین اقرار ایلدی صوبه قصور	بی عیب سن سن ددی ای شیه نور
نور ایتدی بی قصور بی عیب ولان	بر در اول دانای راز غیب ولان
ینه کتوددی شهادت نور شاه	قول بیز ددی خداوند اله
صوبه ستری ایشد نجه ای اوغل	ایلدی دین محمدی قبول
آلشنه ویردی سلام نور ددی	نیلسک دنیا ده سن ای نار ددی

نارابتدی هر نه مرادم در سر
 نورابتدی کند و نه قبل بر نظر
 نارودی سوبله بدر عییم بکا
 نورابتدی سنی صودر فوت ایدن
 ناروره ددی بی عیب تصور
 نورودی حق قدر اولان بی عیب پاک
 کلدی آتش دخی دین احمده
 بعد ازین نور خا که دخی بر ساق
 کلدی نبراق دخی دین احمده
 نور چو تبرائی در اغوش ایلدی
 اول اخر سنی مختار اتمشم
 آج کوزین فرهم ایله کور بودت سن
 جمله مخلوق بند باری خدا
 بک تکبر در اولار کم باریدر
 اولدی آیلر جوان مرجهان
 دخی لکم براددی ز خا
 حق تعالی میور را ایلر بیان

ایلرم انی که اول کامم در سر
 کورنه عیبک وار سنک ایغ
 قولوغه بل یغایم تا کم سکا
 روزگار در هم دخی قوت ویرن
 شبه یوق سنسین که هب سنک
 لیک بنده جرم ایله آوره خاک
 قلدی ضلالت سلام محمده
 وردی هم صودر کذک خوش کلان
 وردی صلات عشقله محمده
 بو خطاب ایله آق خوش ایلدی
 ددی جانندن سوشه بار اتمشم
 کم سکا وصف ایلیمش انی بن
 جار عنصردن دکل حاکی جدا
 کبر و عجب اتمک آنک معتاد
 آتشیلر دیر خیانت جاویدان
 فقر فخر ایدن اولار در اولدی پاک
 بعضک خاکدن بر اندم ای فلا

شو

شو نلرین کم از اول طینت خاک
 بعضارینی صودن بر اتمشم
 بعضی آتشدن بر اندم جانلری
 بر قولاق طوت فرهم ایلدوب عبرتله
 کم تو ضلعه همیشه خاک اولور
 کم که سرکشک تکبر لاء ایدر
 در طریق شاه راه شاه رفو
 ناروش سرکش تکبر نومه هسا
 حق تعالی در وجود شاه من
 بر گنبدن خلق ایدوب باشنی
 هم تجلی دن بر اندم بوزینی
 بل حبادن کوزلرین خلق ایلدم
 بورنک عنبردن بر اتمشم آنک
 خلقت کوشنی عبرتدن ایلدوب
 یکی روذا قلدی تسبیحدن
 ذکر ایچون لسانک اتمم دردن
 اول معظم قلوبک اخلاصدن ایلدوب

ایلرم نبراقه انالری هلاک
 ینه صوبله هلاکک اتمشم
 ایلرم ناره هلاکک بن آلری
 نطق حق جانله دقتله باق
 بوجه نور قدری آنک افلا اولور
 قطع ایلدوب مقرر اولباشین کس
 خاک اندر خاک اندر خاک شو
 صکره باشک قطع ایدر مقرر اول
 فقر بیله فخر ایلدن اول هلا من
 قاب قوسین اوردی فاشنی
 تویای خاک باطل زینی
 اسمنی اسمله ملحق ایلدم
 خوش بو کوهردن بر اتمشم آنک
 عقل کلک فهم غیرتدن ایلدوب
 ایلدم انصاع بلیغ مسیحدن
 دشرین خلق ایدوب نور دن
 آنک ایچون جمله خاصدن ایلدوب

ایکی بازو سن سبخان ایلدم	فقر غزاندی غنادک ایلدم	اولدی ایلرینی کورنلر وزیر	عالم اینجه بل اولاردی لانیلر
لجینی مسک بهشت ایلدشم	طپنت پاکین سرشت ایلدشم	ابر روی خیر خواهان اولدیلر	حاصلت بهرله دستان اولدیلر
خلقی جنت بالندک سینه سن	ایلدم باقوت جنتدن همین	غنیه ملک کورنلرای د لا	روح نونوجی اولدی آنلر دایما
مولون جنت صفا سنلک دوی	نور اسوددن علا سنلک دوی	اولدی آنلر دایما پر هیز کار	بخش ایدوب عطا ضیافت کرد کار
هم عبادتدن جراتدم ایاضین	پک یابش اکا کولدر حبل التین	دیشلرین نورین کورن خوب اولدیلر	عینی کوهر کی بی محبوب اولدیلر
کم که اول نورین باغنی و لزمان	کوردی بونده اولدی سلطان جهان	مثل یوقدر آره سن بردانه در	صنکی دیاده او بردانه در
اولدی چچون مظهر ستراله	داوردی عالم اولدی شاه	کم زبانت کوردی لچی اولدی اول	هب حقیقتله بیسی اولدی اول
جبهه نورن کورن ای ذی کرم	اولدی دنیا ده او میری محترم	واقف اسمای اسرار اولدیلر	محرر اعلامی انوار اولدیلر
جمله سی غرق اولدی عدل دایینه	آفرین آنک بر استعداد نه	بوغازین کورن نصیحت ایدیجی	اولدی نصیحت و نظره رغبت ایدیجی
کم که قاشین کوردی نقاش اولد کول	بو جهانده خیر یله فاش اولدی اول	دایما شربین کلام گفتار هب	طوطی و ش نقل شکر خوشخوار هب
نقش رنگ امیز یله حیران دکل	حیرت دنیا به سرگردان دکل	کم که کور مشدر مبارک صفالین	اولدی دنیا ده مجاهد لر همین
فولا غیاث کورن در در قران عظیم	دکلیوب فهم ایلینلرای کریم	حسبه الله غازی اولدیلر	فی سبیل الله غازی اولدیلر
معجزات باریه کوش استدی لر	شریت عشق خدا نوش اندیلر	تاجر اولدی که کوردی بو نوئی	هب تجارتله کجوردی کونئی
دیدن پاکین کورنلر دایما	کم نصر عله همیشه در دعا	بو جهانده کین کار اتمکده در	جمع مال اتمکده وار اتمکده در
عالم اینجه اولدی دخی سرفراز	زیر اول دایم ایدر حقه نیاز	اولدی جنگ اور کورن بازو لرین	سیف اور مقدس راشی قامو لرین
بورنی کورنلر اولدیلر حکیم	طیب انفاس طیف طبع کلیم	بو جهانده پک مهابتو در اول	هم دل اور در صابر تلو در اول
معنی بوی حقیقت اشدور	صنمه بونی هر کشینک ایشدور	صانع بازو سنی کورنلر در همان	اولدی حجامت ایدیجی و جهان

دین

صول باز و سنی کورنر حاصلی
 صاع یاسینی کورن صرافه
 صول یاسینی کورنر آچید
 اکی یاسینی کورن جو مرد
 صاع یاسینی کورن پست
 بر میکی کورن کات اولدی
 کمر که صول بر مقلری کورن اول
 کوکسینی کورن علیم اولدی سعید
 آرقه سین کورن قدری رفیع
 اکی پهلوسن کورنر اول زمان
 قرنی کورن قناعت ییجی
 اباع کورنر آوجی اولدی
 اباع آلتی کورن سیاه در
 کورمین اول نور محبوب و دور
 کافرو مطلق نصاری اولدی
 کورمد بکندن او نوری مه جبین
 هم حدیثه بیور مشدراوه شاه
 بل اولارد بوجهانک جا هلی
 اعتماد اتمه کم اش لافد
 بر برینه دایما خبر حیدر
 اولدی دنیاده جوان مرد
 بوجهان اولدی اول غایت خیل
 اوقیوب یاز ماغه رغب اولدی
 نری اولدی بوجهانک ای وغل
 ذکر خیر یله بجهانده مجتهد
 اولدی امر شرعه هم نذر مطیع
 غازی اولمشدر دالر بوجهان
 اولدی زهد ذکره رغب ییجی
 بوجهانک پک ییجی اولدی
 درد عشقه اش یوا در
 انرا و مشد بجهانک بل بود
 کورمدی مجوس تر سا اولدی
 تگریق دعواسنه روشدی اعیان
 کم که بو نور نامه قلعه نگاه

یا اوقیوب یا اوقیوبه دکلسه
 جرم عصیانی قوسی محو اولور
 دوجهان ثوابک ارزانی قار
 هم اجل یرد که اکامستعان
 کوند رجب بر فرشته اوستنه
 حالت نرسد جسم نور اولور
 قبری پیره دایما اولور بقا
 غارت شیطانه ایمان اله
 فرق کن حج تشبیه هم ویر ثواب
 آنه اولادنه رحمت ایدر
 اوقیوب دکلسه یا خود بر کشی
 جلد بد کون سخن خندان امین
 که اوقیوبه یا اوقیوبه دکلسه
 حاصل ایدرم مرادین لدا ایدر
 کمر که بو نور نامه شک کو تور
 نقل اولمشدر امام شریکین
 بر کون انوار سعادت خانه ده
 جان دلدن عبرت ایلد اکلسه
 اتمش کی اولور هب غفور
 حفظ ایدر اتم بلا دن کرد کار
 یعنی از قلده تسلیم این جان
 متغیرت نامه ویر صاع دستنه
 قورت بمرقبرن آتی دور اولور
 اوستخوانی جور سیوب بولر فنا
 حفظ ایدر کند و سنی ایلر پناه
 هم دخی در ثوابک درت کتاب
 جرم منی عفو ایلیم بشفقت ایدر
 قلبی محزون ایلر کیدر تشوشی
 ایلر فاندن و رب العالمین
 هر نه حاجت استر ایلر دلیله
 حق تعالی کند ویه سؤ کند ایدر
 شبهه سز اول کافر مطلق اولور
 دکلر بوسری او قدری عالیدن
 بولدی نور نامه کتب خانه ده

اوقوبون اولدی مسرور کو کلی خوش
 هم التدی غازی سلطان محمود
 چون خبر دار اولد شجود غازی شاه
 اون قوناق برکندی استقبالنه
 صد هزار نور نامه ندع مشک اینچون
 التي یوز اوکوز ویکرمی بش دوه
 اول کجه رویاره کور دیلر آنی
 حوتغالی جر منی عفو ایلدی
 ای دی هانقدن عجب بر خوش نذا
 بنه شکر ایشه رویا اینچون
 بنه قولرینی ازاد ایلدی
 ایلدی تجدید هزاران خانقاه
 که که بنور مامه دائم اوقور
 عات ناصره دن قولنج دن
 در دیس کور من
 نور نامه اوقوبون
 کل اشت از چک معراج رسول

مؤید

بویدی افلاکی فهم اندکی سن
 عشق حقیقه ابتلا سن درد می
 یرده جریان ایلین عینان نند
 زار ایدر دلان دکلر قالیله
 درد عشقه جمله ذرات جهان
 طالب اول اولدن اولسیه
 هم دخی قیل کنج وحدت اختیار
 پرده طلیت ونوری ایلده دور
 بونجه غلو پیدک و سفلیدن کز
 غالب اولر سکا اویش حجاب
 کم حیب الله الی نجبه
 بر برینه نجبه مشتاق اولدیله
 هم صفاتیله تجلی ایلدی
 کم او تور درت کزه معراج رسول
 بری جسدله اولوبن دیکری
 کی نبوتدن اول کیمسی
 اول جسد در حمله معاد واقع اولان
 بوکولوب بلی مقوسد نند
 درد حقیقه مبتلا سنلک درد
 عبرت آل کوکدن ایفن باران نند
 باغ بقچه ذکر حقه حالینله
 دجبدیم تسبیح ایدر ای غافلان
 عالم اصله جالش یول بولنجیه
 درد عشقه یرت لباسک مستغلا
 حاسوتی رفیع ایلدوب قومه تصور
 ایلدی حق سخی انسان ای پسر
 غافل اولد نار عشقه اول کباب
 سومش ایلد اولد سوت او بلجه
 واجیل جان اولدی صلیح اولدیله
 صکره ذاتیله تجلی ایلدی
 ایلشدرد دیلر اول بر اوصول
 کمی منام انسان هر بری
 صکره اولمشدر انیل هر بری
 اندی سبحان الذی اسری بیان

قول قنوی بلغ تصحیح بود
 اول ایکنی بل رسالتدن ایدی
 بر کجه شاهی رسالت انبیا
 سان صدف اول امان ایدی
 شبده کدر ناکه واهور اول
 شبده کدر بر صدف کویا
 ایلی هندوی ایدر او شب
 شبده کدر کاکل حوراد اول
 اولدی اول شب مظهر ستر خدا
 مطلع انوار ستار و او شب
 کم درون معدن حکمت او شب
 اول کجه قلدی ایکی رکعت نماز
 بعد بایتمشدی اول نازنین
 حق تعالی ناک سلام ایدی یاد
 بر کجه حاصل اولیسه رب لک
 امر فرمان ایدی دعوت ایلدی
 هم سوار اولماک ایچون کوندر حق

شکیدردون البغل فوق الحمار
 نصفی مشکدن نصفی عنبر دندر
 وجه آدم کبیر صاحب جمال
 بعضر مخصوص رسول الله در
 حضرت ابراهیم در بل بعضر بیل
 بعضر ددی اشت کل ای دلا
 کوزی اردیکی بیره بصر ایدی
 بیره ایله کولک اکا کور بر آدم
 جبرائیل الوردی چون توتدی
 ددی خیر نیل ای براق شرم ادب
 دور مار پغاک حکمتی بویلی دلا
 ایلدی اکا دعائی بی شمار
 ددی بورادن که جبریل نازنین
 بی جهت عزم ایدی چون سلطان شاه
 بیور در که رسول الله هم
 اولابر خوب روی پیر پیری
 ایلد عرض جمال ایدی ندا

اول براقکم اولوب اولشده سوار
 کوزلی یا قوت احمد دند
 بر بحر عربت ایله بر کال
 ددی بنش بوق فقط اول شاه
 بنوین حج ایل ایدی بیل بیل
 بوبراقه بندی جمله انبیا
 برق و ش سرعت ایله کیدر ایدی
 نریز ایدن کولک کوز نور قل فهم
 اندی سر کشک اودم قلدی شایب
 ایله کم سکا بن محبوب رب
 کم شفاعت ایلیه یارین اکا
 بعد عزم راه ایدوب اولد سوار
 بکا امر ایدی رب العالمین
 سوی یاره یعنی درگاه اله
 بصدیغدرده براق اول قدم
 کلونینستله دونانمش هر پیری
 یا محمد دیو بر کوناق بکا

بر نظر قل بر کلام وار سکا	آمدی ز رجه التفات اکا	بد مع استقبال همچون ای ذی کمال	مثل انجوم روح انبیا هارول
هم بکنجیده براق چون قوبدی پا	ظاهر اولدی صاع طرفدن اوج صا	بر نگاه آمدی اوسر و ربی نظیر	کوردی جبریل اکانه منتظیر
یا محمد ددی دکلدر یویول	ورمدی اصلا جواب اول پر و صو	سویله مقبول درگاه خدا	یولده نه کور مثل سبک بر بیک
هم او جنجیده براق چون بانهاد	صو طرفدن کلدی اوج آواز داد	چونکه جبریل امین آمدی خطا	شا کوین جهان ویدی جواب
یا محمد ددی یویول ناصواب	ویرمدی اکا دخی هیچ بر جواب	سویله شاه رسل هر بر لیت	یعنی یولده کورباشند کلین
بوندن تنبیه وارطو یار سلا	طالب مخطو غری یولنه کیدر	ددی جبریل اوکم زنبیا ایدی	اول بری مکاره دنیا ایدی
صاع صوله ایلر هیچ التفات	سالک راه خدا ای بالذات	سکاء عرض آمدی یوزین اول حیل	امتک اتمک همچون هب تار مار
نیجه طغری کتمسون اول یاد شاه	کم اوردر مقبول درگاه اله	التفات اتسک ایدی ای نازنین	امتک فالور ددی عذاب انیت
صون بیزه علم الهی شریعت	کم فراموش ایده لوم دنیا اوین	صاع طرفدن کلان اواز خود	یا رسول الله او در دین یهود
زینت دنیا دکل محبوب اولان	فیض معنا در فقط مطلوب اولان	کر جواب ویر سک ایدی ای نور رب	امتک اولور ایدی یهودی هب
بر قح سود ددی اول خیر اکبر	صوندول صاع دسته دخی پسر	بونده دخی وارد در برکت خوش	سویلم جان قول غیله ایله کوش
بر قح صول الیه ویر دیر اول	خرایدی انجدم اندن در رسول	کم نصاری دینه یهود دن قریب	صولده اولسی ندن اتم عجیب
امری حقی جانله کوش ایدی	سودی اختیار ایدوب نوش ایدی	بل امام چنکی استقبال ایدر	صول حقیقده صاع اولوب قیل نظر
صوندیلر هم یکی دخی جام بکا	بری صوری غسل کفام بکا	دین نما ایدی صولده کی اواز	التفات اتسک ایدی ای سرفراز
ایکیسن دخی بله نوش اتسکم	نوقله قلبی دلم خوش اتسکم	یا رسول الله ددی جبریل امین	امتک نصرانی اولور ددی همین
دورت قدمده مسجد اقصی رسول	ایلدی بیت مقدسه وصول	خرم ایله سوددن مراد ای بو الوفا	خرم نیایه اشارت سود بقا
حاضر اولمش جمله روحی انبیا	دور آندن انتظاری مصطفی	یعنی دنیا آخرت اول شاه همچون	خلق اونمشدن رسول الله همچون

سودین اناری ملازم دز و هم
نشأت جسمه سبب زبیه سود
بال بقای امته ای پادشاه
اولد پیچون خمرین اناری فساد
بغلدی آنن برافس سرفراز
اقلد ایلدی روحی انبیا
صغرة الله دن قورلش نردبان
یر یوزدن تاکه هفت واسمه
بعضلردی براق اوزره سوار
دکله بور مزی دخی سکا دیم
انقیاد شرع پاکیمه وجود
صوده اشارتد ز غفوکناه
النفات اتمدی اکاشاه زان
قلدی همینه ایکی رکعت نماز
اولدی آنن جمله سینه پیشوا
نرد باندن کوکه اولدیلر روان
نرد باننک نوری ایلر معان
اولدی عزم ایلدی سوی کردگار

بدره وایق دیشلر درکله اول
طریقه العیان ایچو ایرشدی مهول

چونکه اولکی کوکه عالی جناب
خاکپایه یوزینی سوردی ماه
کوردی آنن صد هزاران ملک
ددی جبرائیل الیوم القیام
بو عباداتی خدای قبل دلت
چون نیاز اتدی خدایه پادشاه
ایر شبنه حق اکتع اتدی باب
ایلدی صد گونه التجای شاه
هپ قیام اوزره ایدر ذکر دلت
حقه ذکر ایلر قیامده بال دوام
امته بخش ایلسون صاحب فلک
بخش ایدوب نمازده قیامی اله

هم ملافی اولدم آنن ای پسر
آدمک اول فلکده اولسی
هر نفسده برحق له خدا
اولدی ایکی زمان بر حال ایله
دکله جانی له بو سرتی ای شریف
صورت مرات دله کورینور
بو تقلبات اناری اکر
حدوی غایات عجاب کورینور
دور سیر اتمک امی خوی ملک
زیر اشس کج برسنه کوجا کدر
سرعت سیر فلک اول عالمه
بو فلکده ساکن آنن آفی رب
مومنک روحک کور یجلا شاد
صاغنه ایلر نظر ممنون اولور
صاغ طرفندن سعیدار روحی
صول طرفند کی قبودن ای دلا
برکروهه اوغرام اکین اکر
حضرت آدمه در خیر البشر
کم خدایان آویج رفعت بولسی
دائما ایلر تغیر بولسا
غیری گونه در قحو احوال ایله
طبع انسان دخی اولدی مختلف
دمبدم ایلونجک لر ظهور
برده دن دوشسه بیرون فلسک
کشف اولور بونجه شراب سیلور
جملدن سرعتلور مرآة فلک
منزلت قمر بر آیین دور ایندر
بکزدی سرعت خاطر آدمه
که مشابه اولدو پیچون در سبب
کورسه کافر غمکین باشاد اولور
صولنی کوردکن بله محزون اولور
جسته ادخال اولور هر بر لوی
دو زخه کتمکده روحی اشقیای
برساننده ییشون هر بحر

دکتره تسبیح شاده باخضوع باشلیقالدیروب اتمدی نظر قلدی از زانی رکوعی ذوالعطا ایکی جوان مرد کلدی در نظر حضرت یحیی بی عیسی ردی کم فلک دایع در هر اکامکان خاصه موجب بود کل ایله یاد زمره بود له اولش امتحان بود مرزیت چگون هم جفا قور تاروت حفظ یترب العالمین او فردی تقدیر قلام جلال شوقله جام شهادت اندی نوش حالت ثانیه یه ایلدی دال نیجه ازیت ایلدی اول بدعوت چوق کرامتله تکریم اندیلر ایدم صنع تعجب کور کار ازن حقیقه اولون فتح باب	جمله رکوعه در لر باخشوع خلق اولادک برودر خیر البشر اقتم چون باریه اتم دُعَا چونکه بونلردن دخی اتم کز جبریل اتم سنوال شاهادی بر روایت حضرت عیسی و جوان ایکی پیغمبری کور مکدن مراد وقت نبوتلرک همچنان تکدیبا اولدوغندک عیسی مانعا قتله قصد ایدی حاشا اولعین حضرت یحیی هله اول برکال کاسه قضاء شربت اندی نوش امتحان فخر عالیدن بو حال صکره هجرتلک اشتدین کم بود کور دیکجه بنی تعظیم اندیلر کور مشیم دخی عجایب صد هزار ازن او جیحی کوکه ائلک شتاین	دکله بوسری جانم جا بانه سی ردی بی کسلره تصدق ایدن کم ملکلر طشله باشلرین آزار چونکه بو حالته کوردم انلری ترک جمعه و جماعت ایلسن عینی حیوان کی غریبان حقیر سورون جهنمه بقو اینچون اول زکاتک ویرمین بدشوم د اوکلرینه قونولوب انفس طعام ترک ایدر پاک یارون مردار هم ردی دنیا یه حرامده میل اید ازن انجی کوکه سروی وان ازن حظم ایلدیم عطف عنان	ید میوز دانه اولور بردانه سی جبریله صوردم بولار کم جلمن بر کرده او غرام آندن پسر ینه جبرائله صوردم انلاری ردی جبرائیل حماقت ایلسن بر جماعت کوردم آج جبار فاقیر بونلاری زبانی و طلاق اینچون بونلر جبرائله صوردم ردی بر کرده او غرام ای نیل نام بر طلاقلارندن وار مردار یسه بونلری صوردم ینه جبریل بن فالک دفتر خانه خرج ای همم خامه مسکله انشا ایلدی بل انجی کوک ایدی غایتله نور صد هزاران ملک بونه دخی حقه ذکر ایلمر همیشه ای اخی
--	--	---	--

زهره شوقندك سر اغاز ايلدى	اوج رفعت بولدى شهنش ايلدى	بر وابتد در دخی زیاد	وارايدى هم افند شمشير بياد
روشن آق انجودن ايلر لمعان	خلق اولمش كور مشم بر اسمان	وارايدى دخی ملائک ياننه	عقل اير شمشير شكل عظيم پايانته
آن دخی چوق ملائک ايدره	كور مشم بالجملة سنى سجده	بر كروه اول ملائک لر عذاب	ضرب ايدرم عموم لر ايله بى حساب
ايلدم بونى دخی حقدن نيان	حق تعالى وزدى سجده نماز	جبريله صوردم درى شاه جهان	امتكداندر جبا بيسه اولان
بنى كوروب باشلرين قالدريلر	هب توضعله سالوم آلديلر	هم تكلير لر در انلاز بى حساب	تعالى نور القيام اولور عذاب
ايلديلر ينه انكر سجده رب	انكى كره سجده يه بودر سبب	رابع افار كه	آنكده خير نام
قره اشيم يوسف كوردم آنده بن	انكر ايله ذكر ايدرم غنجه دهن	ايلدى عطف	عطف حق شناس
شاد اولوب كوردى محبت ايلدى	امتجون چوق وصيات ايلدى	اندى عرض شمس فلک مهربن كا	حضرت عيسى به بخش ائدى شها
حضرت يوسف بونون بولدوغى	سببى بودر ملائق اولدوغى	بعده ادر يسه اند در رسول	كور مشم ائدى محبت بكا اول
حالت تاشه اير فخر جهان	حالت يوسفه بگزردى همان	ادر يسه بونده ملائق اولسى	يعنى در دخی سماره بولسى
يوسفى قره اشلى دفع ائديلر	ايچلر ندن حيله له رفع ائديلر	درى اهل دل بودر سبب همان	كوش جانيله اشت ايدم بيان
قرق سنه دنصكره يوسفه چون ظفر	بولدى عضو ائد قوجر ملا پسر	حالت رابعة هي اول سرور بن	حالت ادر يسه بگزردى همين
اقر باسى فخر عالمى دخی	مكنن اخراج ايدون اى اخى	حق تعالى خط اقام ابتدا	ادر يسه احسان ائدى اول ذوالعطا
درى لاتر ييب عليكم او ماه	عينى يوسف كى مصرى پادشاه	فخر عالم دخی اطراف عالمه	پادشاهان جهاني آده ماه
جملة هي در دست اسير كنند	اولدولر اولدوكى جانا حصا نمند	دينه دعوت ائدى نمله ليزوب	شش جهت شرقا و غربا گوندر و
شاه سرور ايلدى آنكدر كزر	بر فرشتيه اير شار پر مهر	تبع سيفى دورت طرافى سوهسو	زهره كفارى صغرى قسوه
او تور بر كرسى اوزره اى كشى	وارايدى آنكه عجب يتش باشى	دخی كوردم بر مهايتلو ملك	او تور رشكين در دخی فلک

همنشین اولدوغی تحتای دلا	دورت گوشه سی واد برید کلاه	از ازل تا کم ابد کسه حق	سندن اگر اتمشده ددی خلق
هر گوشه بد بوز بیک پایه وار	هم باننده وار ملائک فی شمار	جمله امتدن خیر لو امتداد	ظلمتی رفع ایلشد سستک
صاع طرافدن ملائک کفر حضور	صوله ظلماتی شکلولر دور	غمین اولمانه ندر دایم سبب	ددی خوف ایلرم ای محبوب رب
صاعده کی غایتله محبوب اولدیلر	خصک بهرله مرغوب اولدیلر	عهد خدمتده نقصان امتدن	هم تکاسل امر فرمان امتدن
صوله کی غایتله بد خود رسا	بر قیج صورتلوج کین بود در	بولکن مشکلی ندر اتم سوال	ددی دنیا دیو ای صاحب کمال
اول ملک کیم تخت اوزره اونور	باشندن اباغه وار بنجه صافی نور	لوح ندر صور دم دیکم بکا اول	خلفک اجلریدر فخر رسول
بر مصحف وار در النده ای پسر	لوح اوزره دایما ایلر نظر	بو صحیفه نه اوله صور دم اکا	ددی روز نامه دیر اولده بکا
بر ابع داخی انک اوکنده وار	اوراقی حد دیر اولار شمار	بولناج ندر دم ای مشق	ددی دنیا یه سعیدک هم شقی
هر بر اوراق اوزره یازدی کردکا	هر کسک اسمی انک آشکاسر	اسمیر سمیله یزیش هر بری	کر سعاد تلوشقا و تلولری
واردخی اوکنده بر مثل لکن	فهم ادرال ایله بوسری سخن	حسته اولسه بری ای شاه جهان	ددی اوراق ریخی صورلر همان
گاه انک صاع ایله الو سر	صاعده نوراق ملائکه و بر	لوح اوزره دوشور اوراق اولسه کر	محو اولور اسمی انک قللر اثر
گاه وصول الی ایله الور اوغل	صوله ظلماتی ملکه و بر اول	روحی قص ایلرم شاه جهان	امر حقله و بر مزم اصلا امان
قلبه خوف دوشدی چون اتم ^{نظر}	صور مشم جبرایه ای دل کورند	کر سعاد تلوسه تکریم ایلرم	صاعده ملائکه تسلیم ایلرم
ددی عزرا لدر اول محبوب حق	یک مهابتو خدا ایلدی خلق	لیک بد بخنلو شقا و تلوسه اول	صوله تسلیم ایدرم کفر رسول
فرد مشی فرد شدن آبران بود در	اه فریاد ایلدن افغان بود	بعد ازین الف صلا تیلده سارا	ددی ماعولم بودر سندن مرهم
هم واروب باننده ددی جبرائیل	فخر مسلد کلن باعزرائیل	رحم این سلق زیر اتمم ضعیف	رفق ایله طوطه سارا لاری نریف
باشن قالدر ددی تکریم ایلدی	صد هزاران بکا تعظیم ایلدی	ددی عزرائیل خداند حقیچون	نور چشم انبیانک حقیچون

باری بالذات بکایوز بیک خط
 قبل حبیبیم اتمینه مرحمت
 قبض ارواح ایله اسانلق ایله
 آنه لرندن بایا سندن زیاده
 ایله دی حمد و ثنا شکر و سپاس
 دخی بر دریا کور و بی نیاز
 جبرایله اتم سئوال بون دخی

چشمه بر مقداری طهر خری باله
 بی کولک صورت قلند او نورده هلاله

برق و ش سرعت ایله اول بر اصول
 عز و اقبال ایله چونکو قوبدی پا
 خون فشان سرخ دربان ایلدی
 بیور کیم کورشم بر آسان
 کویار صحراده بر خلقه مثال
 بویشنجی کوه ابدنجه وصول
 کورد یکنجه بنی تعظیم ایلدی
 حضرت هارونک اوج رفتی

کم بنی اسر ائلا را سنده اول
 قلبی غایت ایله بک محبوب ایلدی
 عینی هرون کبی فخر کائنات
 کندونه بغض عداوت ایندی
 جمله سن تسخیر ایدون عاقبت
 صافی نور مرکز اوزره بر ملک
 کورد یکنجه بک تعظیم ایلدی
 کابشیز بیک ملک خدمت ایندی
 هر بر بیک دخی ای نیک نام
 دالما تسبیح تهلل شنا
 چونکی بونلردن دخی اندی کز
 هب عبادات ملک کوشن اتمشم
 زیرا کم بونلر بلند و آزاد سر
 ایاق اوزره جمله بی قائم ایلدی
 صاغنه صوله ایلمدی هیچ نظر
 اتمچون بنده دخی اتم دعا
 بل فلاحه داخل اولدی مؤمنون

حضرت هرون یعنی ای اوغل
 حسن خلق شریک کلام مرغوب ایلدی
 حسن ایله موصوف ایلدی ذلالت
 حدوبی پایان شقاوت ایدنی
 ایلدی آنلره حد مرحمت
 کورشم دور بویشنجی فلک
 چوق بشارت لرله تکریم ایلدی
 جان وردن صد قلله رغبت ایلدی
 وار ایلدی بشیز بیک اتباع تمام
 دم بدم شکر و نیاز ایلر خدا
 دکله جانایله ندر خیر البشر
 کوکلم اوزرله خوش اتمشم
 ذکر تسبیح نیاز ناز ایدر
 اشتغال ذکر ایله دائم ایلدی
 کوزلین او بنامز ایدی ایلمس
 ویردی خشوع بکا اول ذوالعطا
 کم کصوات ایچره اولون خاشعون

دخی کوردم بر ملک شکل عظیم	خلق ایدوب دارای رحمت الرحیم
خلق بیوکلمن بیانک ایلسه	بیک اسانله وصف ایدوبین سولیه
قادر اولیه دردی شاه جهان	ذره سگ نقل ایلیه ای فلان
وارد ر اطرافنده دخی چوق ملک	باشلی عرش آتینه فوق الفلک
یدی قاتیر آتینه آیا قاری	بک مهابتلودر آنک هریری
برکوهی آدمه ایلر عذاب	کیدریر آتش لباس ایلر کباب
هر برینک وارد آتشدن عمود	الذین ضرب ایدر رحمتی بود
دو کیلوز اتری محو اولور قهو	تکرار اچیا ایدر آنی امر هو
بوقیاس اوزن الیوم القیام	بل معذب اولور آنلر بالذوام
جبریل صوردم ردی شاه جهان	شک ایدن بولر در ربالمستعان

الدم التخی نایه چوه دخول

حضرت موسی کوردم در رسول

هب متاع اولکرتن بازار جرج	صرف ایدوب شتر چون دور جرج
مش جبهائی دور ایدر امتز قرار	عقل ایر شمن صانع پرورد کار
سری بود بونده کم بولشد غو	هم مادی اولون فاو شد غو
حضرت موسی علیه السلام	زمره جباره دیار شام
واشپیدی آنه مامور چهار	کم ظفر دن صکه اول باک نهادر

بنی اسرائیل احسان ایلدی	برلونه ینه اسکان ایلدی
فخر عالم دخی ارض شامدن	که تبوک در لر عزای نامدن
ایلدی فتح عظیم اندی اسیر	جزیه اوزره اندی صلح قلیب
حالت سادسته ده بواش در	حضرت موسی بکرمش در
دخی آندن کجدم ادم غم یار	اغلیوب اندی بکائی شمار
آمندن بونک امتی زیاده	جته کرسه کرانه دی وزده
زیر اوزر کیری صف اوله هب امم	اولیجق سکان سف اتمم بنم
سیر ایدوب بونلاری چون اندی کز	سوی یاره بی جهت خیر البشر
حضرت میکائلی کوردی رسول	بر عظیم کوسی اوزره و نر کول
برتر از وزار ایدی یا ننده آن	که ایدی هریر کوزی مثل جهان
کوردی در بنی محبت ایلدی	امتیچون چوق بنارت ایلدی
سنک آتله کی هب بر امم	کلدی ددی جهان ذی همم
ذی سعادت که محبت ایلیه	شرع تابع اوله رغبت ایلیه
حیف اکا که سکا عصیا ایل	سنت پاکنی نقص ایلر اول
هم دیوز بیک ملک خدمت ایدر	جبرائیله جان ایلر رغبت ایدر
هر برینک الله وار بر علیه	هر علم التند واری ذی کرم
کمدی یوز بیک ملکر منظر	حضرت جبرائیل امرند در

یا محمد دیر بالجملة من
خلاق اتمزدن خدا بوعالمی
یا رسول الله نباران قار
قطره غموره هم هر زده قار
بر ملک مرتبه سندن در جهان
عورت ایلیز لرینه نیل نام
بریشل در یایه آنک در رسول
آنکه کور دوکم ملک لرکه وار
ذکر تسبیح بلند او انزله در

اسمان ساریه انزله رسول

ایلدی عطف عنان اول پر اصول

امر بیکه سنه شهر فرمان بزر
یکرمی بش بیک یل مقدم آدمی
خدا مستند قوییدی بزی کردار
هم نبات یردن بن داخی توان
وار بچق محله شاه جهان
بر دخی کز نیت یوم القیام
امر مشم غایت نور اندی اول
صاغشک الله بیلور اولار شما
اشتغال دانا نیاز له در

سر تسراقلیم هفتنه پادشاه
بنده لیک عرض اندو کیچون کیوان
حضرت ابراهیمی کوردم در رسول
بیت معوره و برون آرقه سن
بیت معور کعبه مقابیلنه
اولدو کیچون اول دخی عالی مطاف
اولدی اول محبوب حق ستراله
اولدی انکشت نمای شاهان
او تور بر کرسی اوزره ذوالعقول
نوزه غرق او تور ریه جبین
وضع اولوب بکله بوسری بیکنه
جملة ما اولک آفی ایله طواف

جو نیکی بیت اللهی ایلدی سنا
بر سبب بودر کوروری در درخ
حضرت ابراهیمی رو باده کر
تعبیرین حجه اشارت ایلا اول
حضرت ابراهیمی بونده مران
اولدی بو معنای ناطق ای جوان
یا رسول الله دیمک اوله همان
کم نهایت آخرت حج اولیسر
آنک کیچون فخر عالم حق رسول
اهل اسلام ایله تمش بیک قدر
بعده ترک اندی بوفات آه

بونن داخی کور مشیحده ملک
هب بلند او از ایله ذکر خسوع
یدیوز بیک باشی وار در ای قلا
هر باشند یدیوز بیک بوزی وار
وار هر آغزند یدیوز بیک لسان
غیریه بکر مزایدی بو ملک

که مطابق اولمق کیچون اندی دعا
اهل نبویه نک آخری حج
کور سسه بر کسه بو کانا و یل ایدر
مطابق اول جه رنجست ایلا اول
کور مکه بودر سبب عالی نهاد
بو مقامه کور مسی اول عالیشان
سنگ اخر حالیک ای جا جهان
بونن کور ملک بو کانا لالت ایدر
هر نیاه او نوخی سنه سندن اول
ایلدی حج شریف اول بر هجر
ایلدی غم بقا سوئی اله
یعنی بدخی سمانوق الفلک
اشتغال حمد و حقه باخضوع
بر ملک کور دی رسول الله عیان
هر یوزند یدیوز بیک غزی وار
ویلر ایلی اول قدرافت همان
یک عظیم خلق ایلدی صاحب فلک

واریدی هم بدین بیک پروبال
بحر نوره بدین بیک کوزه اول
حق تعالی حضرتی بالذوام
انتباهیه کشم اندک در اول
ضعیزدان خلدان عبرت آل
کون بکون طاریدی در رسول
ذکر اید ز تالی یوم القیام
منشی سده یله یردم در رسول

دکله کاروسه جان قولانک آج
سده نه در داشت کل بر آغاج

قویوه دب اورا قتی انک دوکر
نشته نیق هم دتمشدر آد
بور اشد در فمهم ایکل
بر آغاج در عرش اعلا آتسه
آند اوت کتیه کسیه یول
جمه خلقا علیک نهایی
صافی التوندن در هر بر بذاق
الکریک بل یول در ریر اقلغی
بکر ایدی پیرانی صاحب کمال
بمیشدر عین قلاول الفجر
بمشندک یسه بر کوزه کشتی
قاریلر اکلهم حمامه سیوسر
ارض مقدس لوزغایت زیاده
کم فلك سابعه طک فوقند بل
اولدی اترت جنت اعلا باننه
ورمدیلر ابله فهم ای ذوالعقول
اوته کجرا اند اولور منشی
بعضی یاقوت زمره انجواق
برقوش بر شعله ایدی اقلغی
فیل قولاغینه در دیر اهل حال
یعنی دستی کیدر هر بر تر
آغزی بالک اولور کیدر هر شوشی

خلق اولوب پیراقلر ندک بی شمار
عین یلدر کبی شعله وارهب
کوردم آند داخی دیر ایزمده اقر
ظاهر آجنت اچندن اوغر اوب
باطنا آقار دی آناء ایکسی
جنت اچندن چقوب ایلر روان
برسی اولدی فرات برسی نیل
عددا انهار جتانیه یه
اهل تاویل بونده دخی قال قیل
صاغه صوله جنت جو ایلدیلر
چقدی ایاقدن باشین بونچون
بری اسکندر که غیرت ایلدی
دریلر العلم عند الله در
جان قولاغی طوط بکائی
مایه کوهر تجارتدن بوسوز
نظم الفاظ جواهر کل اشت
جنت اعلا ی بانجمه قسو
صافی التوندن ملک چکر که وار
اول درختی فیلدی انوارهب
اتشم صنع تعجب کرد کار
ایکسی آند بینه طش چقوب
کوزده کوزنر ایدی هیچ برسی
ینه جنت اچره قالور دی هاک
جوش ایلد ب جریان ابد طشر چیل
هم دخی جریان دنیا ویه یه
ایلدی سمی بلیغ قدری جلیل
بحث ایلد ب جوق گفتو کو ایلدی
کم حقیقتله جبر الق اچون
باشنی بولغه سرعت ایلدی
وارایسه بیلن ینه اول شاه در
فهم دانش ایله اکلهم قره اشر
سکا سرمایه بضاعتدن بوسوز
بوی معنای زواهر دن کل اشت
سیر ایلد اتدی غریمت سوی هو

که فلک زده ملک بخت سی
 کدی آتوندن بکادر بر دوشک
 اخلاف ایلدی بوند اهل حال
 فرس آتوندن ندر دکل مراد
 کوه موسی به نجلی کم خدا
 جمع از اوب یا خود مارانده شمار
 که بشر چون کعبه اولشدر مطا
 بورودی اول سدر حضرت نور
 بلکی طاقت کوره مزبر وجود
 هم آباغی آتند رفرف ریشل
 چونکه آنک اوستونده چقدی کور
 صورت اصلیه سی اوزره جبریلی
 غیری آتند بر بنی کور مشد کل
 صورت اصلیه سی اوزره کور میه
 کتیه استدی چون قدر جلیل
 یا محمد دی سدره دن اگر
 نور عظمت بنی سوزان ایدر

برده بشر اولان افکنده سی
 سدره پوشیده اولوب نورانی سدر
 صد هزار بخت الیوب قبل و حال
 بعضی ددی که ای پاك نهاد
 ایلشد سدر به داخی کذا
 اول درخت اطرافته پروانه و ابر
 ایلشد سدر آتنده طواف
 باقعه اول جانبیه کور قاشور
 کور میه انوار آثار و د
 بسط ایدوب دوشندی عظمای جلیل
 کور دی جبر الی آتند حاضر اول
 یکی کور دی رسول حاصلی
 صورت اصلیه سلت بلسد کل
 که بشر طاقت کور مزربلیه
 سولیدی کا اود مد جبرائیل
 ابریلور سم کور لور بر مققد
 نار غیرت بل بنی پریان ایدر

عالم وحدته سکا طوغری یول
 عالم انوار رفرف ایله شاه
 جلد سک حرق ایندک عرش استو
 کجده ییدی قات کوی اول غنلو
 عالم ترکیب ایله تدبیر دن
 ایلدی صحرای عالم دن کور
 عرش اعظم دن کور ایله مراد
 زیر بونلرد رقو سی ماسوی
 بل حضور ستره وصل اوتو هنر
 مستوای عرشه وارنجه هات
 سالت حق کجمنجه انلسری
 علم معنا اشاراته قدم
 مستوای عرشه بممقلک اغل

بالکون بوردن کوروشنشد رسول
 بجهت عزم ایلدی سوی اله
 بر محله آر دی دیر لور مستوی
 بصدی عرش اوزره قدم مجبوس
 اوغراوب کجده هزاران یردن
 یعنی ظلماتی عوالم دن بستر
 عالمی روحانی درر کا آد
 کم آنک مطلوبید مرا علی العلی
 حضرت لاهوتی افکدر کور
 غم کدر بوقدد اوسزده ای جوان
 واصل جان اولینجه جلتی
 بل حقیقتن بصائر ای ددمر
 کم مراد اجسامی ترک افکدر اول

کل برده ای طالبی اسرار حق

راه عشق راغب انوار حق

بونجه علویدن و سفلیدن کور
 اندی بونلردن کور عالی جناب
 المیر ایلدی بل سن اهل بصر
 کم تقرب ایلدی مقدار قاب

عز و درگاه خدایه بصدی پای
 بلکی رخی قرب اولدی حضرت
 مستوای عرشه دلک رفر فایله
 چشم مشاهدایله هم رفر
 اسم رسمی منسلح بالکل ص
 اولدی اولدم رفر عشقه سوار
 چون بلا کیف حضور اتدی قیام
 یعنی جبرائیل مقام سندن اکا
 مسد ره دن اندی اشارت جبر
 بواسطه نندن صکرینه رسول
 وصل اولوب بر عالمه شاه جهان
 منقطع اولدی اوراد حسن عین
 نوره غرق اولدی اودم پیچره وجود
 محو بالذات اولدی جانا اولزمان
 کندی ایکیلک ارادن قالدی بر
 لامکان حضرت حقّه رسول
 بو مقامه ایردی رسول الله جون

ایلدی ذکر تحیات و شنا
 وارد اولشدر قترضی یا حبیب
 حضرت حقدن عنایتله خطاب
 صدر هزاران شریک سکر کلام
 پنجه بیک در لوتوار شلر خدا
 هر دم کندی نیازی ناز هب
 حق تعالی هر نه اعطا ایلدی
 بو پنجه عظمای کرامات اله
 اختلافات اوزره حق اهل کمال
 بعضدر کوردی ردیلر بالفواد
 کی بصیرتله دقتله ددی
 نقل ایله تنزیل اولان رویت کمال
 باش کوزی قلب کوزیله متصل
 فخر عالم حق کور مکه همان
 ظاهرندن تکم نوری صفات
 نوری زاتی باطنندن دخی نور
 دین جان کشادایت قیل نظر

آمنیچون صد هزاران دعا
 ددی کوکم سن بلور سنا یا حبیب
 سمیع جانیه اشندی مستطاب
 بی کم کیف ایلدی اولینک نام
 واسطه سن ایلدی وحی عطا
 ایلدی اگر امی آنا ز هب
 آمنه بخش اهدا ایلدی
 بر بنی یه و بر مشدر پادشاه
 رؤیه الله ده ایدین قیل وقال
 نور محبوب خدا عالی نهاد
 کی بصیرتله محبتله ددی
 قلب کوزیله کور میه ایلدی دال
 اولدو غیچون باش کوزیله کور کبیل
 اولمز ایدی آنن اثبات مکان
 ظاهر اولدکلا اولدی تنور شش جهان
 ستر انوارین امتشدر ظهور
 زیر ایاق قائمحق بر در پسر

وحدت ذات ظهور ائمه ائمه
عبد الله اولی لازم در کل
سراندر سراندر سرور
مرتب سینه قول عبدالرزاق
ظاهر انسا الله ایدی اولان
ظاهر اولدی صکره باطن ای جان
کثری مخفی ایدی اول صاحب حی
خلق عالم ظاهر اولدی سرور
یعنی حقیقت باطنی قبل الظهور
کم خدائک باطنی خلق ایدی بیل
بیل باطن اولان حقه نسبتله
حقه نسبت ائله باطندر دلا

والمحقق سراندر اسرار اولان

فهم ایدر بوسری برانور اولان

نور اند نور نور کور ملک ائله
فهم دانش ائله بومعای بیل
واجده فرد و صمد حق بسر در
حور دخی حقد رعدای زبدر
با خدائک باطنیدی ای دلا
دکله نور مری دخی از دل و جان
از رواج ایلدی ذاتیله صفات
اولدی ظاهر دن خدا باطن پسر
دخی خلقک ظاهری بعد الظهور
هم خلقک ظاهری حق ایدی
ظاهر اولور دخی ظاهر اولان
فهم ایدوب بلی کی بوسری ایا

سر سبحان الذی جائی در
فهم عبرت ایلن نادان اولان
خوش نظر قل یعنی دقت ائله باق

مظهر انوار حق شاندر در
صورنا انسا ایچی حیوا اولان
قلب کوزین آهوب بصیرت اید باق

اولین ادر الک حسن عینله بوسر
درد عشق کوزین باشک عیان
معشوق کوزینه عاشق مال کج
کبر حبیب الله یولنه سنده دخی
فرقت دون المذک اول خلاص
حسرتا و احسرتا ایواه سنی
کریه اصلندن ایدر دخی سنی یار
بل صری وصل دعوت ایلدی
سعی ایدوب قومه نواشی یارینه
درد عشق اول درد عشق ایدر عشق
کل بقای و لیان اشیای براق
اهل عشق اهل سناء شاندر در

عشق اولیان کشی ادم دکل
عشق انشیدر کفی ایچره دوشوب
هر وجودین جنبشی عشقوله در
هر ضعیفه هر نحیفه املر عشق
انبیاء اولیا یه رهخا

دیدن جانیله بلکی بیلینور
توکه دون صکره صفات قبل روان
صرف ایدر ایلر دخی جانی خرج
معنوی معراج ائله ای انخی
حقه و اصل اول و عام ایچدن خاص
ذاکی تکبیل ایچون الله سنی
دیمدی دوست و صلتا اولان حشر
اهل دل اولان اجابت ایلدی
فرض فوت ائله کیت یارینه
رفع اولوب طلت کوکل پراواه شوق
فرقی فرق ات فرقی فرقان فوق فرق
هم السنه عهد پیماندر در
عشق ائله کجمر سه دمردم دکل
فینا بان عشق در کوی ایچره دوشوب
هر کیشیک یلشی عشقوله در
جملدر در لوه دوامر محمد عشق
عشق اولوبدر جملر شیدر پیشوا

سول که در بای حقیقت پیر عرق
 آنکه لایق در در بای عشق
 جوئی ایدوب باشند طشار عرق
 دو کوی دریا حقیقت اریسوز
 کوئی بر عیان اولان اکر بزی
 کرچه ای دل عالمی قیلا دی نور
 حق سول اثر عالم ای پسر
 حق تعالی اول سکر بیل عالمی
 نیر ابو جملک اگر چه خلقتی
 بر صفات الله الله اوزره در
 جسمین یوز اوز تو سی اولان برز
 کرچه دریا کیمی یوز بر صمان
 یعنی جسمی روحه نسبت ایلسک
 عینی سول دریا کیمه نسبتنا
 بنی دیمک اولدی دریا عشق
 بر حقیقت تنه کیز نیشدینه
 غرق اولانک حانی ای غافلان

انکه کولمادی کوجید دن نصیب
 دکنه بر کیشک عقلی ایره من
 امر کاف نونله باطنندن کلور
 بونجه او هام خیالاتر ایدله
 بو محله دقت ایدله شاه اچون
 که بوجان آیندیه اولمشد مثال
 اینده نلک ایکی طرفی حیل
 بویله اولنجه دلا لازم کلور
 که نظر اندک صورت کورینه
 روح انسانند بویلد کذا
 یعنی بر اینده در اول صافیات
 لازم اولدو که اکاده بر کشف
 حکیمله هم بدن انسانی حق
 جمع ایدوب قدرت ایلله قوصی
 فی المثل ابدان روحه نسبتله دان
 صور اعمال روحدن هپ کورینور
 اولدی آلات روحه نایان فی المثل

یعنی در بای حقیقتک نصیب
 فهم سز الله ای دل بیلیمز
 کنده کندی اندوب حیرت قالی
 بونجه نقش امیز حالانلر ایدله
 فحلم حق رسول الله اچون
 ایکی طرفی مصفاقی مالدل
 کر اولور سه اولر اول صورت نما
 بر طرفنه کشف لابد اولور
 منعکس اولوب وجودین بیلنه
 پوره سیز ایکی طرفی بر حیل
 منعکس اولر اکاهیم بر صفات
 بر طرفه قبوله ای شریف
 جار عنصردن مرکب اتدی خلوق
 تخمین ایدی وهم نفع اتدی راح
 آینه ارنده کی پوره همان
 کشف اولور بونجه حقایق بیلنور
 بر طرف روحکی بدنه متصل

عاشق معشوق او دمن بر در	کیدر اغیار آره دن بر سر در
ایکلیک دفع اولیجی بر لاه اولور	تن ایله جان جانله تن در لاه اولور
زیر ان سز جانی کو مکر محال	بو محاله نیجه ایدم قیل وقال
جانی تن سز کورمک اولیدی اگر	کسه کلز ایدی عالمه پسر
نه سببیه کور نور د لار من	در ایسک کور میه سبید بدن
نایم اول عالمدن ارواح ای پسر	عقل کلدن نفس کل قلده سفینه
کیدر اندنه حماده ای دلا	بعد آندنه نباته مه لقفا
دخی نباتدن کیدر حیوان اولور	دخی حیواندن کیدر انسا اولور
بو نیجه عالمده حاصل اندیکی	شول حجابلر در که در تمش یکی
نور دیش بیکه ظلمات	یوقار وده اولمشیدی بیتات
بو حجابلر بو نیجه سفر دن قو	تحصل اتمش ایدک آتی نیاه خو
هت مرشید ایله هب رفع اولور	کیدر ارادن حجابلر دفع اولور
مرتیه اوله کم ایر شور	بدنه نه جان ایله جانان بولوشور
حق کو زیله حق کندنه کورر	دخی هر شید مشاهین قاور
چونک بو کو زیله منصور اشکار	کور دی اظهار اینیجه اولدی دلو
جاننه مت که حقله حق اوله	قطر سار دریا ایدوب مطلق اوله
هم حیاتی جاودانه ایر شور	اولدن اول اجله بولوشور

کیای صریف اولیجه اولیله بل	جان تندن تن زجان مستور کل
چونکه اول اساره ایر شمش اولور	کندی کندین اوزمان بلش اولور
یا آلهی دیدم جانم کشا	از برای فخر عالم ذوالعطا
سید الکونین خاتم حقیچون	باست ایجار آدم حقیچون
حضرت آدم و حوی حقیچون	جنت فردوس اعلا حقیچون
یوز یکر می درت بیلر حقیچون	غوث انظم هر ولید حقیچون

قیدی نفس هوای هر یانی
غفلت دنیا دن او یار جانی

یار غار مصطفی نک عشقنه	کعبه مرده صفات عشقنه
برده دار انبیانک عشقنه	یعنی فاروق علانک عشقنه
جامع ابان قرآن عشقنه	حلم ذی النورین عثمان عشقنه
شیریزدان خدانک عشقنه	اول علی المرتضی نک عشقنه
الدم هر نه که وار جرم کناه	عقوبن ایله قیل کرم ای پادشاه
حمد لله نور نامه ختم شد	خوش ربیع محرم در ماه بود
کویت تاریخ رادان نه نام	بیک اکیوز الی اوج سالییدی تمام

۱۹۵۴
۱۵
۲۲